

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τμήμα μείζονος συνθέσεως)

της 17ης Απριλίου 2018*

«Παράβαση κράτους μέλους – Περιβάλλον – Οδηγία 92/43/ΕΟΚ – Διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας – Άρθρο 6, παράγραφοι 1 και 3 – Άρθρο 12, παράγραφος 1 – Οδηγία 2009/147/ΕΚ – Διατήρηση των αγρίων πτηνών – Άρθρα 4 και 5 – Περιοχή του δικτύου Natura 2000 “Puszcza Białowieska” – Τροποποίηση του σχεδίου δασικής διαχείρισης – Αύξηση του όγκου εκμεταλλεύσιμης ξυλείας – Σχέδιο ή έργο μη άμεσα συνδεδεμένο ή μη αναγκαίο για τη διαχείριση της περιοχής, αλλά ικανό να επηρεάσει σημαντικά την περιοχή αυτή – Δέουσα εκτίμηση των επιπτώσεων στην περιοχή – Προσβολή της ακεραιότητας της περιοχής – Ουσιαστική εφαρμογή των μέτρων διατηρήσεως – Συνέπειες για τους τόπους αναπαραγωγής και τους τόπους αναπαύσεως των προστατευόμενων ειδών»

Στην υπόθεση C-441/17,

με αντικείμενο προσφυγή λόγω παραβάσεως δυνάμει του άρθρου 258 ΣΛΕΕ, που ασκήθηκε στις 20 Ιουλίου 2017,

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους C. Hermes και H. Krämer καθώς και από τις K. Herrmann και E. Kružíková,

προσφεύγουσα,

κατά

Δημοκρατίας της Πολωνίας, εκπροσωπούμενης από τον J. Szyszko, Υπουργό Περιβάλλοντος, καθώς και από τους B. Majczyna και D. Krawczyk, επικουρούμενους από τον K. Tomaszewski, ekspert,

καθής,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τμήμα μείζονος συνθέσεως),

συγκείμενο από τους K. Lenaerts, Πρόεδρο, A. Tizzano, Αντιπρόεδρο, M. Ilešič, L. Bay Larsen, T. von Danwitz, J. Malenovský και E. Levits, προέδρους τμήματος, A. Borg Barthet, J.-C. Bonichot, A. Arabadjiev, S. Rodin, F. Biltgen, K. Jürimäe, K. Λυκούργο και E. Regan (εισηγητή), δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: Y. Bot

γραμματέας: M. Aleksejev, διοικητικός υπάλληλος,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ’ ακροατηρίου συζητήσεως της 12ης Δεκεμβρίου 2017,

* Γλώσσα διαδικασίας: η πολωνική.

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 20ής Φεβρουαρίου 2018,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Με το δικόγραφο της προσφυγής της, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ζητεί από το Δικαστήριο να διαπιστώσει ότι η Δημοκρατία της Πολωνίας παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει:
 - από το άρθρο 6, παράγραφος 3, της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Μαΐου 1992, για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας (ΕΕ 1992, L 206, σ. 7), όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2013/17/ΕΕ του Συμβουλίου, της 13ης Μαΐου 2013 (ΕΕ 2013, L 158, σ. 193) (στο εξής: οδηγία περί οικοτόπων), καθόσον εξέδωσε παράρτημα στο σχέδιο δασικής διαχείρισεως της δασικής εκτάσεως της Βιαłowιεζα (Πολωνία), χωρίς να διασφαλίσει ότι το παράρτημα αυτό δεν θα έχει δυσμενείς επιπτώσεις στην ακεραιότητα του τόπου κοινοτικής σημασίας (στο εξής: ΤΚΣ) και της ζώνης ειδικής προστασίας (στο εξής: ΖΕΠ) PLC200004 Puszczza Białowiecka (στο εξής: περιοχή του δικτύου Natura 2000 Puszczza Białowiecka)·
 - από το άρθρο 6, παράγραφος 1, της οδηγίας περί οικοτόπων καθώς και από το άρθρο 4, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας 2009/147/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 30ής Νοεμβρίου 2009, περί της διατηρήσεως των αγρίων πτηνών (ΕΕ 2010, L 20, σ. 7), όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2013/17 (στο εξής: οδηγία περί πτηνών), καθόσον δεν έλαβε τα αναγκαία μέτρα διατηρήσεως που ανταποκρίνονται στις οικολογικές απαιτήσεις οι οποίες ισχύουν για τους τύπους φυσικών οικοτόπων του παραρτήματος I και τα είδη του παραρτήματος II της οδηγίας περί οικοτόπων, καθώς και για τα πτηνά του παραρτήματος I της οδηγίας περί πτηνών και τα μη περιλαμβανόμενα στο εν λόγω παράρτημα αποδημητικά είδη των οποίων η έλευση είναι τακτική, και για τη διατήρηση των οποίων αποφασίστηκε ο χαρακτηρισμός του ΤΚΣ και της ΖΕΠ που αποτελούν την περιοχή του δικτύου Natura 2000 Puszczza Białowiecka·
 - από το άρθρο 12, παράγραφος 1, στοιχεία α' και δ', της οδηγίας περί οικοτόπων, καθόσον δεν διασφάλισε την αυστηρή προστασία των σαπροξυλικών κανθάρων, ήτοι των ειδών *Buprestis splendens*, *Cucujus cinnaberinus*, *Phryganophilus ruficollis* και *Pytho kolwensis*, που περιλαμβάνονται στο παράρτημα IV της οδηγίας αυτής, και συγκεκριμένα δεν απαγόρευσε τη με πρόθεση θανάτωσή τους ή την παρενόχλησή τους και τη βλάβη ή την καταστροφή των τόπων αναπαραγωγής τους εντός της δασικής εκτάσεως της Βιαłowιεζα, και
 - από το άρθρο 5, στοιχεία β' και δ', της οδηγίας περί πτηνών, καθόσον δεν διασφάλισε την προστασία των ειδών πτηνών που μνημονεύονται στο άρθρο 1 της οδηγίας αυτής, μεταξύ άλλων της σπουργιτόγλαυκας (*Glaucidium passerinum*), του αιγωλιού (*Aegolius funereus*), του λευκονώτη δρυοκολάπτη (*Dendrocopos leucotos*) και του τριδάκτυλου δρυοκολάπτη (*Picoides tridactylus*), και συγκεκριμένα δεν έλαβε μέτρα προκειμένου τα είδη αυτά να μη θανατώνονται και να μην παρενοχλούνται κατά την περίοδο αναπαραγωγής και εξαρτήσεως και προκειμένου οι φωλιές και τα αυγά τους να μην καταστρέφονται, βλάπτονται ή απομακρύνονται με πρόθεση εντός της δασικής εκτάσεως της Βιαłowιεζα.

I. Το νομικό πλαίσιο

A. Η οδηγία περί οικοτόπων

2 Το άρθρο 1 της οδηγίας περί οικοτόπων ορίζει τα εξής:

«Κατά την έννοια της παρούσας οδηγίας, νοούνται ως:

α) “*διατήρηση*”: ένα σύνολο μέτρων που απαιτούνται για να διατηρηθούν ή αποκατασταθούν οι φυσικοί οικότοποι και οι πληθυσμοί ειδών αγρίας χλωρίδας και πανίδας σε ικανοποιητική κατάσταση όπως ορίζεται στα στοιχεία ε’ και θ’.

[...]

γ) “*φυσικοί οικότοποι κοινοτικού ενδιαφέροντος*”:

i) διατρέχουν κίνδυνο να εξαφανισθούν από την περιοχή της φυσικής τους κατανομής

ή

ii) έχουν περιορισμένη περιοχή φυσικής κατανομής λόγω της μείωσής τους ή λόγω του ότι η περιοχή τους, εκ της φύσεώς της, είναι περιορισμένη

ή

iii) υπάρχουντα εξαιρετικά παραδείγματα τυπικών χαρακτηριστικών μιας ή περισσότερων από τις ακόλουθες εννέα βιογεωγραφικές περιοχές: Αλπική, Ατλαντική, Μαύρης Θάλασσας, Βόρεια, Ηπειρωτική, της Νήσου των Μακάρων, Μεσογειακή, Παννονική και Στεπική.

Αυτοί οι τύποι οικοτόπων αναγράφονται ή είναι δυνατόν να αναγραφούν στο παράρτημα I·

δ) “*τύποι φυσικών οικοτόπων προτεραιότητας*”: οι τύποι φυσικών οικοτόπων που διατρέχουν τον κίνδυνο να εξαφανιστούν από το οριζόμενο από το άρθρο 2 έδαφος, και για τη διατήρηση των οποίων η Κοινότητα φέρει ιδιαίτερη ευθύνη λόγω του μεγέθους του τμήματος της φυσικής κατανομής τους που περιλαμβάνεται στο οριζόμενο από το άρθρο 2 έδαφος. Αυτοί οι τύποι φυσικών οικοτόπων στους οποίους αποδίδεται προτεραιότητα σημειώνονται με αστερίσκο (*) στο παράρτημα I·

ε) “*κατάσταση της διατήρησης ενός φυσικού οικοτόπου*”: το αποτέλεσμα του συνόλου των παραγόντων που επιδρούν σε ένα φυσικό οικότοπο, καθώς και στα χαρακτηριστικά είδη που βρίσκονται σε αυτόν και οι οποίοι παράγοντες μπορούν να αλλοιώσουν μακροπρόθεσμα την φυσική του κατανομή, τη δομή του και τις λειτουργίες του, καθώς και την μακροπρόθεσμη επιβίωση των χαρακτηριστικών ειδών του στο αναφερόμενο στο άρθρο 2 έδαφος.

Η “κατάσταση της διατήρησης” ενός φυσικού οικοτόπου θεωρείται “ικανοποιητική” όταν:

– η περιοχή της φυσικής κατανομής του και οι εκτάσεις που περιέχει μένουν σταθερές ή αυξάνονται

και

– η δομή και οι ειδικές λειτουργίες που απαιτούνται για την μακροπρόθεσμη συντήρησή του υφίστανται και είναι δυνατόν να συνεχίσουν να υφίστανται κατά το προβλεπτό μέλλον

και

- η κατάσταση της διατήρησης των χαρακτηριστικών ειδών κρίνεται ικανοποιητική κατά την έννοια του στοιχείου θ’.

[...]

ζ) “είδη κοινοτικού ενδιαφέροντος”: τα είδη τα οποία, στο έδαφος που αναφέρεται στο άρθρο 2:

i) διατρέχουν κίνδυνο [...]

ή

ii) είναι ευπρόσβλητα, δηλαδή πιθανολογείται ότι στο προσεχές μέλλον ενδέχεται να περιληφθούν στην κατηγορία των ειδών που διατρέχουν κίνδυνο, εφόσον εξακολουθήσουν να υπάρχουν οι παράγοντες που δημιουργούν αυτόν τον κίνδυνο

ή

iii) είναι σπάνια, δηλαδή οι πληθυσμοί τους είναι ολιγάριθμοι και μολονότι δεν διατρέχουν επί του παρόντος κίνδυνο ούτε είναι ευπρόσβλητα, υπάρχει κίνδυνος να καταστούν. Τα είδη αυτά ευρίσκονται σε γεωγραφικές περιοχές μικρές ή αραιά διασκορπισμένες σε μία μεγαλύτερη έκταση

ή

iv) είναι ενδημικά και απαιτούν ιδιαίτερη προσοχή, λόγω της ιδιομορφίας του οικοτόπου τους ή/και των ενδεχομένων επιπτώσεων που μπορεί να έχει η εκμετάλλευσή τους στην κατάσταση της διατήρησής τους.

Τα είδη αυτά αναγράφονται ή θα ήταν δυνατό να αναγραφούν στο παράρτημα II ή/και IV ή V.

η) “είδη προτεραιότητας”: τα είδη, που αναφέρονται στο στοιχείο ζ’ σημείο i, για τη διατήρηση των οποίων η Κοινότητα φέρει ιδιαίτερη ευθύνη λόγω του μεγέθους του τμήματος της περιοχής της φυσικής τους κατανομής το οποίο περιλαμβάνεται στο αναφερόμενο στο άρθρο 2 έδαφος. Αυτά τα είδη προτεραιότητας [σημειώνονται με αστερίσκο (*)] στο παράρτημα II.

θ) “κατάσταση διατήρησης ενός είδους”: το αποτέλεσμα του συνόλου των παραγόντων που, επιδρώντας στο οικείο είδος, είναι δυνατόν, να αλλοιώσουν μακροπρόθεσμα την κατανομή και το μέγεθος των πληθυσμών του στο αναφερόμενο στο άρθρο 2 έδαφος.

Η “κατάσταση της διατήρησης” κρίνεται ως “ικανοποιητική” όταν:

- τα δεδομένα τα σχετικά με την πορεία των πληθυσμών του οικείου είδους δείχνουν ότι το είδος αυτό εξακολουθεί και μπορεί να εξακολουθεί μακροπρόθεσμα να αποτελεί ένα ζωτικό στοιχείο των φυσικών οικοτόπων στους οποίους ανήκει

και

- η περιοχή της φυσικής κατανομής του είδους αυτού δεν φθίνει ούτε υπάρχει κίνδυνος να μειωθεί κατά το προβλεπτό μέλλον

και

- υπάρχει και θα συνεχίσει πιθανόν να υπάρχει ένας οικοτόπος σε επαρκή έκταση ώστε οι πληθυσμοί του να διατηρηθούν μακροπρόθεσμα.

ι) “τόπος”: μια γεωγραφικώς καθορισμένη περιοχή, η επιφάνεια της οποίας προσδιορίζεται σαφώς.

ια) [“TKΣ”]: ένας τόπος ο οποίος, στη βιογεωγραφική περιοχή ή στις βιογεωγραφικές περιοχές στις οποίες ανήκει, συνεισφέρει σημαντικά στη διατήρηση ή την αποκατάσταση ενός τύπου φυσικού οικοτόπου του παραρτήματος I ή ενός είδους του παραρτήματος II, σε ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης και ο οποίος μπορεί επί πλέον να συνεισφέρει σημαντικά στη συνοχή της “Φύσης 2000” (Natura 2000) που αναφέρεται στο άρθρο 3 ή/και να συνεισφέρει σημαντικά στη συντήρηση της βιολογικής ποικιλότητας στις συγκεκριμένες βιογεωγραφικές περιοχές·

Για τα ζωικά είδη που καταλαμβάνουν εκτεταμένα εδάφη, οι τόποι κοινοτικής σημασίας αντιστοιχούν στις τοποθεσίες, μέσα στην περιοχή της φυσικής κατανομής των ειδών αυτών, οι οποίες παρουσιάζουν τα ουσιώδη για τη ζωή και αναπαραγωγή τους φυσικά ή βιολογικά στοιχεία·

ιβ) “ειδική ζώνη διατήρησης”: ένας [TKΣ] ορισμένος από τα κράτη μέλη μέσω κανονιστικής, διοικητικής ή/και συμβατικής πράξης, στον οποίο εφαρμόζονται τα μέτρα διατήρησης που απαιτούνται για τη διατήρηση ή την αποκατάσταση, σε ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης, των φυσικών οικοτόπων ή/και των πληθυσμών των ειδών για τα οποία ορίστηκε ο τόπος·

[...]».

3 Το άρθρο 2 της εν λόγω οδηγίας έχει ως εξής:

«1. Η παρούσα οδηγία σκοπό έχει να συμβάλει στην προστασία της βιολογικής ποικιλομορφίας, μέσω της διατήρησης των φυσικών οικοτόπων, καθώς και της άγριας χλωρίδας και πανίδας στο ευρωπαϊκό έδαφος των κρατών μελών όπου εφαρμόζεται η συνθήκη.

2. Τα μέτρα τα οποία λαμβάνονται σύμφωνα με την παρούσα οδηγία αποσκοπούν στη διασφάλιση της διατήρησης ή της αποκατάστασης σε ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης, των φυσικών οικοτόπων και των άγριων ειδών χλωρίδας και πανίδας κοινοτικού ενδιαφέροντος.

[...]»

4 Το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο α', της οδηγίας περί οικοτόπων προβλέπει τα εξής:

«Συνίσταται ένα συνεκτικό ευρωπαϊκό οικολογικό δίκτυο ειδικών ζωνών, επονομαζόμενο “Natura 2000”. Το δίκτυο αυτό, που αποτελείται από τους τόπους όπου ευρίσκονται τύποι φυσικών οικοτόπων που εμφανίζονται στο παράρτημα I και τους οικοτόπους των ειδών που εμφανίζονται στο παράρτημα II, πρέπει να διασφαλίζει την διατήρηση ή, ενδεχομένως, την αποκατάσταση σε ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης, των τύπων φυσικών οικοτόπων και των οικοτόπων των οικείων ειδών στην περιοχή της φυσικής κατανομής των ειδών αυτών.

Το δίκτυο “Natura 2000” περιλαμβάνει και τις ζώνες ειδικής προστασίας που έχουν ταξινομηθεί από τα κράτη μέλη σύμφωνα με τις διατάξεις της οδηγίας 79/409/ΕΟΚ [του Συμβουλίου, της 2ας Απριλίου 1979, περί της διατηρήσεως των αγρίων πτηνών (ΕΕ ειδ. έκδ. 15/001, σ. 202)].»

5 Το άρθρο 4 της οδηγίας περί οικοτόπων ορίζει τα εξής:

«1. Κάθε κράτος μέλος, βασιζόμενο στα κριτήρια που ορίζονται στο παράρτημα III (στάδιο 1) και στις σχετικές επιστημονικές πληροφορίες, προτείνει έναν κατάλογο τόπων, όπου υποδεικνύεται ποιοι τύποι φυσικών οικοτόπων από τους αναφερόμενους στο παράρτημα I και ποια τοπικά είδη από τα απαριθμούμενα στο παράρτημα II, απαντώνται στους εν λόγω τόπους. Για τα ζωικά είδη που καταλαμβάνουν εκτεταμένες εκτάσεις, οι εν λόγω τόποι συμπίπτουν με τους τόπους, τους περιλαμβανομένους στην περιοχή της φυσικής κατανομής αυτών των ειδών, οι οποίοι παρουσιάζουν τα ουσιώδη φυσικά ή βιολογικά στοιχεία για τη ζωή ή την αναπαραγωγή τους. Για τα υδρόβια είδη που καταλαμβάνουν εκτεταμένες περιοχές, αυτοί οι τόποι προτείνονται μόνον εάν είναι δυνατόν να

προσδιοριστεί σαφώς μια ζώνη που να παρουσιάζει τα ουσιώδη φυσικά ή βιολογικά στοιχεία για τη ζωή ή την αναπαραγωγή τους. Τα κράτη μέλη προτείνουν, ενδεχομένως, προσαρμογή του εν λόγω καταλόγου βάσει των αποτελεσμάτων της εποπτείας που αναφέρεται στο άρθρο 11.

Ο κατάλογος διαβιβάζεται στην Επιτροπή μέσα σε μια τριετία από τη γνωστοποίηση της παρούσας οδηγίας ταυτόχρονα με τις πληροφορίες για κάθε τόπο. Οι πληροφορίες αυτές περιλαμβάνουν ένα χάρτη του τόπου, την ονομασία του, τη θέση του, την έκτασή του, καθώς και τα δεδομένα που προκύπτουν από την εφαρμογή των κριτηρίων του παραρτήματος III (στάδιο 1) και παρέχονται βάσει ενός εντύπου που καταρτίζει η Επιτροπή με τη διαδικασία του άρθρου 21.

2. Η Επιτροπή, βασιζόμενη στα κριτήρια του παραρτήματος III (στάδιο 2) και στα πλαίσια μιας από τις εννέα βιογεωγραφικές περιοχές που αναφέρονται στο [άρθρο 1,] στοιχείο γ', σημείο iii, [...] και του συνόλου του εδάφους που αναφέρεται στο άρθρο 2, παράγραφος 1, καταρτίζει, σε συμφωνία με καθένα από τα κράτη μέλη και βάσει των καταλόγων των κρατών μελών, σχέδιο καταλόγου [ΤΚΣ] όπου καθίστανται πρόδηλοι οι τόποι στους οποίους [απαντούν] ένας ή περισσότεροι τύποι φυσικών οικοτόπων προτεραιότητας ή ένα ή περισσότερα είδη προτεραιότητας.

[...]

Ο κατάλογος των τόπων των επιλεγμένων ως [ΤΚΣ], στον οποίο καταδεικνύονται οι τόποι όπου απαντούν ένας ή περισσότεροι τύποι φυσικών οικοτόπων προτεραιότητας ή ένα ή περισσότερα είδη προτεραιότητας, καταρτίζεται από την Επιτροπή με τη διαδικασία του άρθρου 21.

[...]

4. Όταν ένας [ΤΚΣ], υπ' αυτή του την ιδιότητα, επιλέχθηκε δυνάμει της διαδικασίας της παραγράφου 2, το οικείο κράτος μέλος ορίζει τον εν λόγω τόπο ως ειδική ζώνη διατήρησης το ταχύτερο δυνατόν και, το αργότερο, μέσα σε μια εξαετία, καθορίζοντας τις προτεραιότητες σε συνάρτηση με τη σημασία των τόπων για τη διατήρηση ή την αποκατάσταση, σε ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης, ενός τύπου φυσικών οικοτόπων του παραρτήματος I ή ενός είδους του παραρτήματος II και για τη συνεκτικότητα του Natura 2000, καθώς και σε συνάρτηση με τους κινδύνους υποβάθμισης ή καταστροφής που επαπειλούν τους εν λόγω τόπους.

5. Μόλις ένας τόπος εγγραφεί στον κατάλογο του τρίτου εδαφίου της δεύτερης παραγράφου, υπόκειται στις διατάξεις των παραγράφων 2, 3 και 4 του άρθρου 6.»

6 Το άρθρο 6 της οδηγίας αυτής προβλέπει τα ακόλουθα:

«1. Για τις ειδικές ζώνες διατήρησης, τα κράτη μέλη καθορίζουν τα αναγκαία μέτρα διατήρησης που ενδεχομένως συνεπάγονται ειδικά ενδεδειγμένα σχέδια διαχείρισης ή ενσωματωμένα σε άλλα σχέδια διευθέτησης και τα δέοντα κανονιστικά, διοικητικά ή συμβατικά μέτρα που ανταποκρίνονται στις οικολογικές απαιτήσεις των τύπων φυσικών οικοτόπων του παραρτήματος I και των ειδών του παραρτήματος II, τα οποία απαντώνται στους τόπους.

[...]

3. Κάθε σχέδιο, μη άμεσα συνδεδεμένο ή αναγκαίο για τη διαχείριση του τόπου, το οποίο όμως είναι δυνατόν να επηρεάζει σημαντικά τον εν λόγω τόπο, καθεαυτό ή από κοινού με άλλα σχέδια, εκτιμάται δεόντως ως προς τις επιπτώσεις του στον τόπο, λαμβανομένων υπόψη των στόχων διατήρησής του. Βάσει των συμπερασμάτων της εκτίμησης των επιπτώσεων στον τόπο και εξαιρουμένης της περίπτωσης των διατάξεων της παραγράφου 4, οι αρμόδιες εθνικές αρχές συμφωνούν για το οικείο σχέδιο μόνον αφού βεβαιωθούν ότι δεν θα παραβιάσει την ακεραιότητα του τόπου περί του οποίου πρόκειται και, ενδεχομένως, αφού εκφρασθεί πρώτα η δημόσια γνώμη.

4. Εάν, παρά τα αρνητικά συμπεράσματα της εκτίμησης των επιπτώσεων και ελλείψει εναλλακτικών λύσεων, ένα σχέδιο πρέπει να πραγματοποιηθεί για άλλους επιτακτικούς λόγους σημαντικού δημοσίου συμφέροντος, περιλαμβανομένων λόγων κοινωνικής ή οικονομικής φύσεως, το κράτος μέλος λαμβάνει κάθε αναγκαίο αντισταθμιστικό μέτρο ώστε να εξασφαλισθεί η προστασία της συνολικής συνοχής του Natura 2000. Το κράτος μέλος ενημερώνει την Επιτροπή σχετικά με τα αντισταθμιστικά μέτρα που έλαβε.

[...]»

7 Το άρθρο 7 της εν λόγω οδηγίας ορίζει τα εξής:

«Οι υποχρεώσεις που πηγάζουν από τις παραγράφους 2, 3 και 4 του άρθρου 6 της παρούσας οδηγίας αντικαθιστούν τις υποχρεώσεις που πηγάζουν από την πρώτη πρόταση της παραγράφου 4 του άρθρου 4 της οδηγίας [79/409], όσον αφορά τις ζώνες που χαρακτηρίστηκαν δυνάμει της παραγράφου 1 του άρθρου 4 ή αναγνωρίστηκαν με ανάλογο τρόπο δυνάμει της παραγράφου 2 του άρθρου 4 της εν λόγω οδηγίας, τούτο δε από την ημερομηνία θέσης σε εφαρμογή της παρούσας οδηγίας ή από την ημερομηνία της ταξινόμησης ή της αναγνώρισης εκ μέρους ενός κράτους μέλους δυνάμει της οδηγίας [79/409], εφόσον αυτή είναι μεταγενέστερη.»

8 Το άρθρο 12, παράγραφος 1, της οδηγίας περί οικοτόπων ορίζει τα ακόλουθα:

«1. Τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα ώστε να θεσπισθεί ένα καθεστώς αυστηρής προστασίας των ζωικών ειδών που αναφέρονται στο [στοιχείο] α' του παραρτήματος IV, στην περιοχή φυσικής κατανομής τους, που να απαγορεύει:

α) κάθε μορφή σύλληψης ή θανάτωσης, εκ προθέσεως, δειγμάτων αυτών των ειδών λαμβανομένων στη φύση·

[...]

δ) τη βλάβη ή καταστροφή των τόπων αναπαραγωγής ή των τόπων ανάπαυσης.»

9 Το παράρτημα I της οδηγίας περί οικοτόπων, το οποίο φέρει τον τίτλο «Τύποι φυσικών οικοτόπων κοινοτικού ενδιαφέροντος των οποίων η διατήρηση απαιτεί τον χαρακτηρισμό περιοχών ως ειδικών ζωνών διατήρησης», κατονομάζει, στο σημείο 9 το σχετικό με τα «([υ]πο)φυσικά δάση από ιθαγενή και αυτοφυή είδη του βιοτόπου, που σχηματίζουν σπερμοφυή δάση με χαρακτηριστικό υπώροφο και πληρούν τα εξής κριτήρια: είναι σπάνια ή υπολειμματικά και/ή φιλοξενούν είδη κοινοτικού ενδιαφέροντος», και υπό τον τίτλο 91 τον σχετικό με τα «[δ]άση εύκρατων περιοχών της Ευρώπης», τα υποηπειρωτικά δάση δρυός και καρπίνου (δάση δρυός-καρπίνου με *Galio-Carpinetum*, κωδικός Natura 2000 9170) καθώς και τους δασώδεις τυρφώνες (κωδικός Natura 2000 91D0) και τα αλλουβιακά δάση με κλήθρες, μελίες, ιτιές και λεύκες [αλλουβιακά δάση με *Alnus glutinosa* και *Fraxinus excelsior* (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)] (κωδικός Natura 2000 91E0), τα δε δυο τελευταία αυτά δάση έχουν ειδικώς χαρακτηριστεί ως φυσικοί οικότοποι προτεραιότητας.

10 Το παράρτημα II της οδηγίας αυτής, που φέρει τον τίτλο «Ζωικά και φυτικά είδη κοινοτικού ενδιαφέροντος των οποίων η διατήρηση επιβάλλει τον καθορισμό ειδικών ζωνών διατήρησης», περιλαμβάνει, στο στοιχείο α' που τιτλοφορείται «Ζώα», την κατηγορία «Ασπόνδυλα», στην οποία καταλέγονται, μεταξύ των ειδών «Έντομα», τα κολεόπτερα, μεταξύ των οποίων ο *Boros schneideri*, ο *Buprestis splendens*, ο *Cucujus cinnaberinus*, ο *Osmoderma eremita* και ο *Phryganophilus ruficollis*, με τη διευκρίνιση ότι τα δύο αυτά είδη είναι είδη προτεραιότητας, καθώς και ο *Pytho kolwensis* και ο *Rhysodes sulcatus*.

- 11 Το παράρτημα IV της εν λόγω οδηγίας, το οποίο φέρει τον τίτλο «Ζωικά και φυτικά είδη κοινοτικού ενδιαφέροντος που απαιτούν αυστηρή προστασία», περιλαμβάνει επίσης, στο στοιχείο α' που τιτλοφορείται «Ζώα», την κατηγορία «Ασπόνδυλα», στην οποία καταλέγονται, μεταξύ των ειδών «εντόμων», τα μνημονευόμενα στην προηγούμενη σκέψη της παρούσας αποφάσεως κολεόπτερα, πλην του *Boros schneideri* και του *Rhysodes sulcatus*.

B. Η οδηγία περί πτηνών

- 12 Το άρθρο 1 της οδηγίας περί πτηνών ορίζει τα εξής:

«1. Η παρούσα οδηγία αφορά τη διατήρηση όλων των ειδών πτηνών που ζουν εκ φύσεως σε άγρια κατάσταση στο ευρωπαϊκό έδαφος των κρατών μελών στο οποίο εφαρμόζεται η συνθήκη. Έχει αντικείμενο την προστασία, τη διαχείριση και τη ρύθμιση των ειδών αυτών και κανονίζει την εκμετάλλευσή τους.

2. Η παρούσα οδηγία εφαρμόζεται στα πτηνά, τα αυγά τις φωλιές και τους οικοτόπους τους.»

- 13 Το άρθρο 4 της οδηγίας αυτής ορίζει τα εξής:

«1. Για τα είδη που αναφέρονται στο παράρτημα I προβλέπονται μέτρα ειδικής διατηρήσεως, που αφορούν τον οικοτόπό τους, για να εξασφαλισθεί η επιβίωση και η αναπαραγωγή των ειδών αυτών στη ζώνη εξαπλώσεώς τους.

Για τον σκοπό αυτό λαμβάνονται υπόψη:

- α) τα είδη που απειλούνται με εξαφάνιση·
- β) τα είδη που είναι ευπαθή σε ορισμένες μεταβολές των οικοτόπων τους·
- γ) τα είδη που θεωρούνται σπάνια διότι οι πληθυσμοί τους είναι μικροί ή η τοπική τους εξάπλωση περιορισμένη·
- δ) άλλα είδη που έχουν ανάγκη ιδιαίτερης προσοχής, λόγω ιδιοτυπίας του οικοτόπου τους.

Για να πραγματοποιηθούν οι εκτιμήσεις θα ληφθούν υπόψη οι τάσεις και οι μεταβολές των επιπέδων του πληθυσμού.

Τα κράτη μέλη κατατάσσουν κυρίως σε [ΖΕΠ] τα εδάφη τα πιο κατάλληλα, σε αριθμό και επιφάνεια, για τη διατήρηση των ειδών αυτών στη γεωγραφική θαλάσσια και χερσαία ζώνη στην οποία έχει εφαρμογή η παρούσα οδηγία.

2. Ανάλογα μέτρα υιοθετούνται από τα κράτη μέλη για τα αποδημητικά είδη που δεν μνημονεύονται στο παράρτημα I, των οποίων η έλευση είναι τακτική, λαμβάνοντας υπόψη τις ανάγκες προστασίας στη γεωγραφική θαλάσσια και χερσαία ζώνη στην οποία εφαρμόζεται η παρούσα οδηγία, όσον αφορά τις περιοχές αναπαραγωγής, αλλαγής φτερώματος και διαχειμάσεως, και τις ζώνες όπου βρίσκονται οι σταθμοί κατά μήκος των οδών αποδημίας. [...]

[...]

4. Τα κράτη μέλη υιοθετούν κατάλληλα μέτρα για να αποφεύγουν, στις ζώνες προστασίας που προβλέπονται στις παραγράφους 1 και 2, τη ρύπανση ή την υποβάθμιση των οικοτόπων, καθώς και τις επιζήμιες για τα πτηνά διαταράξεις, όταν αυτές έχουν σημαντικές συνέπειες σε σχέση με τους αντικειμενικούς στόχους του παρόντος άρθρου. [...]

14 Το άρθρο 5 της εν λόγω οδηγίας έχει ως εξής:

«Με την επιφύλαξη των άρθρων 7 και 9, τα κράτη μέλη υιοθετούν τα αναγκαία μέτρα για να εγκαθιδρύσουν ένα γενικό καθεστώς προστασίας όλων των ειδών πτηνών που αναφέρονται στο άρθρο 1 και περιλαμβάνουν ειδικότερα την απαγόρευση:

[...]

β) της εκ προθέσεως καταστροφής ή βλάβης των φωλιών και των αυγών και της αφαιρέσεως των φωλιών·

[...]

δ) της σκόπιμης ενόχλησης των πτηνών, ιδιαίτερα κατά την περίοδο αναπαραγωγής και εξαρτήσεως, όταν αυτή έχει σημαντικές συνέπειες σε σχέση με τους αντικειμενικούς σκοπούς της παρούσας οδηγίας·

[...]».

15 Στα διάφορα είδη που απαριθμούνται στο παράρτημα I της οδηγίας περί πτηνών καταλέγονται η σφηκοβαρβακίνα (*Pernis apivorus*), η σπουργιτόγλαυκα (*Glaucidium passerinum*), ο αιγιωλιός (*Aegolius funereus*), ο λευκονώτης δρυοκολάπτης (*Dendrocopos leucotos*), ο τριδάκτυλος δρυοκολάπτης (*Picooides tridactylus*), ο νανομυγοχάφτης (*Ficedula parva*) και ο κρικομυγοχάφτης (*Ficedula albicollis*).

II. Το ιστορικό της διαφοράς

16 Με την απόφαση 2008/25/ΕΚ, της 13ης Νοεμβρίου 2007, βάσει της οποίας εγκρίνεται, σύμφωνα με την οδηγία [περί οικοτόπων], ένας πρώτος ενημερωμένος κατάλογος των τόπων κοινοτικής σημασίας για την ηπειρωτική βιογεωγραφική περιοχή (ΕΕ 2008, L 12, σ. 383), η Επιτροπή, κατόπιν προτάσεων των κρατών μελών, ενέκρινε τον χαρακτηρισμό της περιοχής του δικτύου Natura 2000 Puszcza Białowieska (Πολωνία), σύμφωνα με το άρθρο 4, παράγραφος 2, τρίτο εδάφιο, της οδηγίας περί οικοτόπων, ως ΤΚΣ, λόγω της παρουσίας φυσικών οικοτόπων και οικοτόπων ορισμένων ζωικών ειδών, περιοχή δε η οποία, στη συνέχεια, χαρακτηρίστηκε από το κράτος μέλος αυτό ως ειδική ζώνη διατηρήσεως, δυνάμει του άρθρου 4, παράγραφος 4, και του άρθρου 6, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής. Η περιοχή αυτή, η οποία δημιουργήθηκε για την προστασία δέκα τύπων φυσικών οικοτόπων και 55 φυτικών και ζωικών ειδών, αποτελεί επίσης ΖΕΠ που έχει χαρακτηριστεί ως τέτοια σύμφωνα με το άρθρο 4, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας περί πτηνών. Δυνάμει του άρθρου 3, παράγραφος 1, της οδηγίας περί οικοτόπων, η εν λόγω περιοχή, ως ειδική ζώνη διατηρήσεως και ως ΖΕΠ, εντάσσεται στο δίκτυο Natura 2000.

17 Η περιοχή του δικτύου Natura 2000 Puszcza Białowieska είναι, κατά την Επιτροπή, ένα από τα καλύτερα διατηρημένα φυσικά δάση στην Ευρώπη και χαρακτηρίζεται από την παρουσία πολυάριθμων νεκρών και γηραιών δένδρων, ιδίως αιωνόβιων. Περιλαμβάνει, στην έκτασή της, άριστα διατηρημένους φυσικούς οικοτόπους που έχουν χαρακτηριστεί ως οικοτόποι «προτεραιότητας», κατά την έννοια του παραρτήματος I της οδηγίας περί οικοτόπων, όπως τους οικοτόπους 91D0 (δασώδεις τυρφώνες) και 91E0 (αλλουβιακά δάση με κλήθρες, μελιές, ιτιές και λεύκες), καθώς και άλλους οικοτόπους κοινοτικής σημασίας, μεταξύ των οποίων τον οικοτόπο 9170 (υποηπειρωτικά δάση δρυός και καρπίνου).

18 Δεν αμφισβητείται ότι, λόγω της σημαντικής ποσότητας νεκρών δένδρων, εντοπίζονται επίσης στην έκταση της περιοχής του δικτύου Natura 2000 Puszcza Białowieska πολυάριθμα είδη σαπροξυλικών κανθάρων, που περιλαμβάνονται στο παράρτημα II της οδηγίας περί οικοτόπων, μεταξύ άλλων ο

Boros schneideri και ο *Rhysodes sulcatus*, ή ακόμη και τα είδη κανθάρων που περιλαμβάνονται επίσης στο παράρτημα IV, στοιχείο α', της οδηγίας αυτής, ως είδη που χρήζουν αυστηρής προστασίας, όπως ο *Buprestis splendens*, ο *Cucujus cinnaberinus*, ο *Phryganophilus ruficollis* και ο *Pytho kolwensis*. Στην ίδια έκταση εντοπίζονται, μεταξύ άλλων, είδη πτηνών που κατονομάζονται στο παράρτημα I της οδηγίας περί πτηνών, των οποίων ο οικότοπος αποτελείται από θνήσκουσες και νεκρές ερυθρελάτες, συμπεριλαμβανομένων των ερυθρελατών που έχουν προσβληθεί από τον βόστρυχο τον χαρακτή (*Ips tyrographus*), όπως η σφηκοβαρβακίνα, η σπουργιτόγλαυκα, ο αιγιωλιός, ο λευκονώτης δρυοκολάπτης, ο τριδάκτυλος δρυοκολάπτης, ο νανομυγοχάφτης και ο κρικομυγοχάφτης, το δε φασσοπερίστερο (*Colomba oenas*) αποτελεί αποδημητικό είδος που υπάγεται στην προβλεπόμενη με το άρθρο 4, παράγραφος 2, της οδηγίας περί πτηνών προστασία.

- 19 Λαμβανομένης υπόψη της φυσικής αξίας του, το Puszczą Białowieska (στο εξής: δάσος της Białowieża) είναι επίσης καταχωρισμένο στον κατάλογο παγκόσμιας κληρονομιάς της Οργανώσεως των Ηνωμένων Εθνών για την εκπαίδευση, την επιστήμη και τον πολιτισμό (Unesco).
- 20 Η περιοχή του δικτύου Natura 2000 Puszczą Białowieska, η οποία καλύπτει επιφάνεια 63 147 εκταρίων, υπάγεται στην αρμοδιότητα δύο διαφορετικών φορέων. Ο ένας από τους φορείς αυτούς είναι υπεύθυνος για τη διαχείριση του εθνικού δρυμού της Białowieża (Białowieżski Park Narodowy, Πολωνία), ήτοι εκτάσεως που αντιπροσωπεύει ποσοστό περίπου 17 % της συνολικής επιφάνειας της περιοχής αυτής, δηλαδή 10 517 εκτάρια. Ο άλλος φορέας, η Lasy Państwowe (εθνική δασική υπηρεσία, Πολωνία), διαχειρίζεται επιφάνεια 52 646,88 εκταρίων, η οποία διαιρείται σε τρεις δασικές εκτάσεις, και συγκεκριμένα τη δασική έκταση της Białowieża (12 586,48 εκτάρια), τη δασική έκταση του Browsk (20 419,78 εκτάρια) και τη δασική έκταση της Hajnówka (19 640,62 εκτάρια). Ειδικότερα, η δασική έκταση της Białowieża αντιπροσωπεύει ποσοστό περίπου 20 % της συνολικής επιφάνειας της περιοχής του δικτύου Natura 2000 Puszczą Białowieska, ήτοι επιφάνεια σχεδόν ίση με εκείνη του εθνικού δρυμού, και αντιστοιχεί σε ποσοστό περίπου 24 % του αθροίσματος της επιφάνειας των τριών δασικών εκτάσεων.
- 21 Στις 17 Μαΐου 2012 ο Minister Środowiska (Υπουργός Περιβάλλοντος, Πολωνία) εξέδωσε σύσταση για την απαγόρευση των μέτρων διαχείρισεως εντός των υπεραιώνόβιων δασοσυστάδων.
- 22 Στις 9 Οκτωβρίου 2012, σε απάντηση έρευνας προ παραβάσεως EU Pilot (φάκελος EU Pilot 2210/11/ENVI) που κινήθηκε από την Επιτροπή τον Ιούνιο του 2011, ο Υπουργός Περιβάλλοντος ενέκρινε το Plan urządzania lasu (σχέδιο δασικής διαχείρισεως) για την περίοδο 2012-2021 σε σχέση με τις τρεις δασικές εκτάσεις της Białowieża, του Browsk και της Hajnówka (στο εξής: ΣΔΔ του 2012), συνοδευόμενο από προβλέψεις σχετικά με τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις.
- 23 Το ΣΔΔ του 2012 μείωνε το επιτρεπόμενο όριο απολήψεως ξυλείας για τις δασικές εκτάσεις αυτές σε περίπου 470 000 m³ για περίοδο δέκα ετών, ήτοι κατά σημαντικό ποσοστό σε σχέση με τον όγκο 1 500 000 m³ ξυλείας που είχε αποληφθεί μεταξύ των ετών 2003 και 2012. Όσον αφορά τη δασική έκταση της Białowieża, το όριο αυτό καθορίστηκε σε 63 471 m³.
- 24 Εντούτοις, δεν αμφισβητείται ότι, λόγω της μαζικής απολήψεως ξυλείας μεταξύ των ετών 2012 και 2015, το μέγιστο ποσοτικό όριο που είχε εγκριθεί με το ΣΔΔ του 2012 για περίοδο δέκα ετών συμπληρώθηκε εντός της δασικής εκτάσεως της Białowieża σε περίπου τέσσερα έτη. Παράλληλα, η δασική υπηρεσία του Białystok διαπίστωσε, κατά τη διάρκεια της περιόδου αυτής, την περαιτέρω εξάπλωση του βόστρυχου τον χαρακτή.
- 25 Στις 6 Νοεμβρίου 2015 ο Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Białymstoku (περιφερειακός διευθυντής περιβαλλοντικής προστασίας του Białystok, Πολωνία) εξέδωσε το Plan zadań ochronnych (σχέδιο διαχείρισεως, στο εξής: ΡΖΟ του 2015), το οποίο εκθέτει τους στόχους διατηρήσεως και καθορίζει τα μέτρα διατηρήσεως για την περιοχή του δικτύου Natura 2000 Puszczą Białowieska σε σχέση με τις τρεις δασικές εκτάσεις της Białowieża, του Browsk και της Hajnówka.

- 26 Το παράρτημα 3 του ΡΖΟ του 2015 προσδιορίζει, ανά φυσικό οικοτόπο που περιλαμβάνεται στο παράρτημα I της οδηγίας περί οικοτόπων καθώς και ανά οικοτόπο ειδών ζώων που περιλαμβάνεται στο παράρτημα II της οδηγίας αυτής και ανά οικοτόπο ειδών πτηνών που περιλαμβάνεται στο παράρτημα I της οδηγίας περί πτηνών, τις πρακτικές δασικής διαχείρισεως που αποτελούν δυνητικούς κινδύνους για την παραμονή σε ικανοποιητική κατάσταση διατηρήσεως των οικοτόπων που βρίσκονται εντός της περιοχής του δικτύου Natura 2000 Puszczą Białowieską.
- 27 Το παράρτημα 5 του ΡΖΟ του 2015 καθορίζει τα μέτρα διατηρήσεως με σκοπό την πρόληψη των δυνητικών κινδύνων που προσδιορίζονται στο παράρτημα 3 του σχεδίου αυτού όσον αφορά τους προστατευόμενους οικοτόπους και τα προστατευόμενα είδη που εντοπίζονται στις τρεις δασικές αυτές εκτάσεις.
- 28 Με απόφαση της 25ης Μαρτίου 2016, ο Υπουργός Περιβάλλοντος ενέκρινε, κατόπιν αιτήματος του γενικού διευθυντή της εθνικής δασικής υπηρεσίας, παράρτημα στο ΣΔΔ του 2012 (στο εξής: παράρτημα του 2016), με σκοπό την τροποποίηση του σχεδίου αυτού, ώστε, κατά την περίοδο 2012-2021, να αυξηθούν στη δασική έκταση της Βιαłowιεζα, αφενός, ο όγκος εκμεταλλεύσεως των βασικών δασικών προϊόντων που προκύπτουν από προγενέστερες της υλοτομίας εργασίες αποκοπής και από εργασίες υλοτομίας από 63 471 m³ σε 188 000 m³ και, αφετέρου, η προοριζόμενη για δάσωση και αναδάσωση επιφάνεια από 12,77 εκτάρια σε 28,63 εκτάρια.
- 29 Το αίτημα αυτό είχε ως δικαιολογητική βάση του «την επέλευση σοβαρών βλαβών εντός των δασοσυστάδων, κατόπιν της συνεχούς εξαπλώσεως του βόστρυχου [του χαρακτή] της ερυθρελάτης, με αποτέλεσμα (κατά τη διάρκεια της περιόδου εφαρμογής του ΣΔΔ του 2012) την ανάγκη αυξήσεως της δασικής εκμεταλλεύσεως [...], προκειμένου να διατηρηθούν τα δάση σε υγιή κατάσταση, να διαφυλαχθεί η βιωσιμότητα των δασικών οικοσυστημάτων, να διακοπεί η υποβάθμισή τους και να αρχίσει μια διαδικασία αναγεννήσεως των φυσικών οικοτόπων, περιλαμβανομένων των οικοτόπων κοινοτικού ενδιαφέροντος».
- 30 Στο εν λόγω αίτημα διευκρινιζόταν επίσης ότι το παράρτημα του 2016 «αφορά πρωτίστως την απομάκρυνση των προσβεβλημένων ερυθρελατών, με σκοπό τον περιορισμό της εξαπλώσεως του βόστρυχου του χαρακτή (ανάγκη πραγματοποιήσεως εξυγιαντικής υλοτομίας)» και ότι θα πραγματοποιούνταν «απομάκρυνση δένδρων προκειμένου να διαφυλαχθεί η ασφάλεια των προσώπων εντός του δάσους της Βιαłowιεζα, διότι η συσσώρευση θνησκόντων δένδρων αποτελεί δημόσιο κίνδυνο». Στο αίτημα αυτό επισημαινόταν επίσης ότι «η ξηρασία κατά τα τελευταία έτη επέτεινε τον μαρασμό των δένδρων και των δασοσυστάδων ερυθρελάτης, με αποτέλεσμα την αύξηση του κινδύνου πυρκαγιάς στο δάσος της Βιαłowιεζα».
- 31 Ο περιφερειακός διευθυντής περιβαλλοντικής προστασίας του Βιαλυστόκ διατύπωσε θετική γνώμη για την έγκριση του παραρτήματος αυτού με έγγραφο της 12ης Φεβρουαρίου 2016. Εξάλλου, δεν αμφισβητείται ότι, για την έγκριση του εν λόγω παραρτήματος, η Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Białymstoku (περιφερειακή διεύθυνση της δασικής υπηρεσίας του Βιαλυστόκ, Πολωνία) προέβη, κατά τη διάρκεια του έτους 2015, σε εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων των σχεδιαζόμενων μέτρων (στο εξής: εκτίμηση επιπτώσεων του 2015), από την οποία προέκυψε ότι τα μέτρα αυτά δεν έχουν «καμία σημαντική δυσμενή επίπτωση στο περιβάλλον ούτε, ειδικότερα, στους στόχους διατηρήσεως και στην ακεραιότητα της περιοχής του δικτύου Natura 2000 [Puszczą Białowieską]».
- 32 Με έγγραφο επίσης της 25ης Μαρτίου 2016, ο Υπουργός Περιβάλλοντος και ο γενικός διευθυντής της εθνικής δασικής υπηρεσίας, επιδιώκοντας να άρουν, «επί τη βάσει επιστημονικών γνώσεων», τις διαφωνίες σχετικά με τον τρόπο διαχείρισεως του δάσους της Βιαłowιεζα, κατήρτισαν πρόγραμμα αποκαταστάσεως, με τίτλο «πρόγραμμα σχετικά με το δάσος της Βιαłowιεζα ως πολιτιστική και φυσική κληρονομιά της U[nesco] και ως περιοχή που εντάσσεται στο δίκτυο Natura 2000» (στο εξής: πρόγραμμα αποκαταστάσεως).

- 33 Ειδικότερα, προκειμένου να δοθεί τέλος στην επιστημονική αντιπαράθεση σχετικά με τη σκοπιμότητα της ανθρώπινης παρεμβάσεως και της κοπής των δένδρων, το πρόγραμμα αποκαταστάσεως προβλέπει τη διεξαγωγή μακροπρόθεσμης πειραματικής δοκιμής συνιστάμενης στην αξιολόγηση των συνεπειών που θα έχει η μη εφαρμογή μέτρων δασικής διαχειρίσεως εντός του ενός τρίτου της επιφάνειας των τριών δασικών εκτάσεων της περιοχής του δικτύου Natura 2000 Puszcza Białowieża και στη σύγκριση των συνεπειών αυτών με τις συνέπειες των προβλεπόμενων κατά τη διάρκεια του έτους 2016 «δραστηριοτήτων κοπής και εκμεταλλεύσεως των δένδρων» που θα υλοποιηθούν στο υπόλοιπο τμήμα των δασικών εκτάσεων αυτών.
- 34 Στις 31 Μαρτίου 2016 ο γενικός διευθυντής της εθνικής δασικής υπηρεσίας εξέδωσε, κατ' ενάσκηση των καθηκόντων του και «λαμβάνοντας υπόψη τις επιταγές που συνδέονται με τις διάφορες μορφές εκδηλώσεως των κινδύνων σημαντικής αλλοιώσεως των φυσικών οικοτόπων και αφανισμού της βιοποικιλότητας, εξαιτίας μιας άνευ προηγούμενου εξαπλώσεως του βόστρυχου του χαρακτή, στην περιοχή του δάσους της Βιαλowieża», την απόφαση αριθ. 52 «για τον καθορισμό λεπτομερών κανόνων δασικής διαχειρίσεως εντός της περιοχής των δασικών εκτάσεων της Βιαλowieża και του Browsk» (στο εξής: απόφαση αριθ. 52).
- 35 Το τμήμα 1 της αποφάσεως αριθ. 52 προβλέπει τον καθορισμό, εντός των δύο αυτών δασικών εκτάσεων, «λειτουργικών ζωνών αναφοράς» στις οποίες θα πραγματοποιείται, με αφετηρία την 1η Απριλίου 2016, δασική διαχείριση βάσει και μόνο φυσικών διεργασιών. Ειδικότερα, το τμήμα αυτό προβλέπει ότι η διαχειριστική δραστηριότητα που ασκείται εντός των ζωνών αυτών, οι οποίες, όπως διευκρινίζεται, δεν περιλαμβάνουν τις προστατευόμενες φυσικές περιοχές, πρέπει να περιορίζεται, ιδίως, στην κοπή των δένδρων που αποτελούν κίνδυνο για τη δημόσια ασφάλεια και συνεπάγονται κίνδυνο για την πρόκληση πυρκαγιάς, στη δημιουργία συνθηκών για τη φυσική αναγέννηση του δάσους, στη διατήρηση των δασικών πόρων σε κατάσταση ικανή να περιορίσει στο ελάχιστο την εισχώρηση του ανθρώπου στο δάσος και στη δημιουργία κλοιού προστασίας κατά μήκος των ορίων των εν λόγω ζωνών, με την τοποθέτηση φερομονικών παγίδων που αποσκοπούν στην αποτροπή της μεταφοράς από και προς τις ζώνες αυτές οργανισμών τόσο επιβλαβών ώστε να απειλούν την επιβίωση των δασών.
- 36 Στο τμήμα 2 της εν λόγω αποφάσεως προβλέπεται ότι, «[σ]τα δάση που ανήκουν στις δασικές εκτάσεις της Βιαλowieża και του Browsk και βρίσκονται εκτός των διαλαμβανόμενων στο τμήμα 1 ζωνών, η διαχειριστική δραστηριότητα (με βάση τα σχέδια δασικής διαχειρίσεως) θα ασκείται σύμφωνα με τις αρχές της αειφόρου διαχειρίσεως των δασών· ωστόσο, η δραστηριότητα αυτή θα ασκείται κατά τρόπο που να διασφαλίζει, στην πράξη, την προστασία της φύσεως, με την εφαρμογή μεθόδων δασικής διαχειρίσεως».
- 37 Δυνάμει του τμήματος 4 της ίδιας αυτής αποφάσεως, από τους ως άνω περιορισμούς προβλέπονται παρεκκλίσεις για την περάτωση εργασιών που αποτελούν αντικείμενο υπό εκτέλεση συμβάσεων δασικής διαχειρίσεως και για την εκτέλεση εργασιών όταν η υποχρέωση εκτελέσεώς τους απορρέει από νομικές διατάξεις γενικής εφαρμογής, συμπεριλαμβανομένου του ΡΖΟ του 2015.
- 38 Στις 17 Φεβρουαρίου 2017 ο γενικός διευθυντής της εθνικής δασικής υπηρεσίας εξέδωσε την απόφαση αριθ. 51 «σχετικά με την απομάκρυνση των δένδρων που έχουν προσβληθεί από τον βόστρυχο του χαρακτή και με την αποκομιδή των δένδρων που αποτελούν απειλή για τη δημόσια ασφάλεια και δημιουργούν κίνδυνο πυρκαγιάς, σε όλες τις ηλικιακές κατηγορίες των δασοσυστάδων εντός των δασικών εκτάσεων της Βιαλowieża, του Browsk και της Hajnówka» (στο εξής: απόφαση αριθ. 51).
- 39 Το άρθρο 1 της αποφάσεως αριθ. 51 επιβάλλει, μεταξύ άλλων, στις αρμόδιες αρχές, «[λ]όγω της έκτακτης και καταστροφικής καταστάσεως που έχει προκληθεί από την εξάπλωση του βόστρυχου του χαρακτή», την υποχρέωση να προβούν, εντός των τριών δασικών εκτάσεων αυτών, στην άμεση κοπή των δένδρων που συνιστούν απειλή για τη δημόσια ασφάλεια, τα οποία κατά βάση βρίσκονται κατά μήκος των οδών επικοινωνίας και των τουριστικών διαδρομών, στη συνεχή απομάκρυνση των ξηρών δένδρων, καθώς και των καταλοίπων υλοτομίας, στη συνεχή και έγκαιρη κοπή των δένδρων που

έχουν προσβληθεί από τον βόστρυχο τον χαρακτή, ανεξαρτήτως της ηλικιακής κατηγορίας των σχετικών δασοσυστάδων, καθώς και στην αποκομιδή της ξυλείας και στη μεταφορά της ή στην αποφλοιώση και αποθήκευσή της. Το άρθρο 2 της αποφάσεως αυτής διευκρινίζει συναφώς ότι, προς τον σκοπό των σχετικών εργασιών υλοτομίας, «δεν ισχύουν οι περιορισμοί σχετικά με την ηλικία των δένδρων και τη λειτουργία των δασοσυστάδων».

- 40 Όσον αφορά τη χρήση της ξυλείας που θα περισυλλεγεί μετά τις εργασίες υλοτομίας, το άρθρο 1 της εν λόγω αποφάσεως προβλέπει ότι η ξυλεία αυτή πρέπει να χρησιμοποιηθεί για την υλοποίηση έργου ανεγέρσεως δασικών μονάδων δεσμεύσεως διοξειδίου του άνθρακα, ότι η ξυλεία από ξηρά δένδρα που δεν έχουν προσβληθεί από τον βόστρυχο τον χαρακτή μπορεί να εναποθηκευθεί σε μεταβατικές εγκαταστάσεις που θα δημιουργηθούν στα γεωτεμάχια που θα εκκενωθούν και σε μη κατελιημμένες εκτάσεις, ενώ η ξυλεία από προσβεβλημένα δένδρα πρέπει να αποφλοιωθεί και να αποθηκευτεί. Η διάταξη αυτή επιβάλλει επίσης υποχρέωση προς καθιέρωση συστήματος πωλήσεως της περισυλλεγόμενης ξυλείας με σκοπό να ικανοποιηθούν οι ανάγκες των κατοίκων των δήμων που βρίσκονται στην περιοχή της Puszczza Białowieska.
- 41 Επιπλέον, το άρθρο 1 της αποφάσεως αριθ. 51 προβλέπει, αφενός, την εφαρμογή «διαφόρων μεθόδων ανανεώσεως» μέσω φυσικής αναγεννήσεως, μέσω αναδάσωσης διά φυτεύσεως ή διά σποράς και μέσω δράσεων προστασίας, με σκοπό την ανασύσταση των δασοσυστάδων μετά την εξάπλωση του βόστρυχου του χαρακτή, και, αφετέρου, υποχρέωση προς παρακολούθηση των αποτελεσμάτων των μέτρων αυτών μέσω της τακτικής απογραφής της καταστάσεως των δασών και της τακτικής αξιολογήσεως της βιοποικιλότητας, συμπεριλαμβανομένης της καθιέρωσης δικτύου επιφανειών για φυσική καταγραφή μεγάλης κλίμακας.
- 42 Δεν αμφισβητείται ότι, κατόπιν της εκδόσεως της αποφάσεως αριθ. 51, πραγματοποιήθηκε, εντός «ζώνης δασικής ανασυστάσεως» εκτάσεως περίπου 34 000 εκταρίων, η οποία αντιπροσωπεύει σχεδόν το 54 % της επιφάνειας της περιοχής του δικτύου Natura 2000 Puszczza Białowieska, απομάκρυνση των ξηρών δένδρων και των δένδρων που είχαν προσβληθεί από τον βόστρυχο τον χαρακτή στις τρεις δασικές εκτάσεις της Białowieża, του Browsk και της Hajnówka. Εξάλλου, κατά την Επιτροπή, η οποία στηρίζεται στα δεδομένα που προέρχονται από την εθνική δασική υπηρεσία, οι εργασίες υλοτομίας που πραγματοποιήθηκαν στο δάσος της Białowieża από τις αρχές του έτους 2017 αντιστοιχούσαν συνολικώς σε περισσότερα από 35 000 m³ ξυλείας, εκ των οποίων 29 000 m³ ξυλείας από ερυθρελάτη, ήτοι περίπου 29 000 δένδρα.

III. Η προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασία

- 43 Η Επιτροπή, αφού ενημερώθηκε για την έγκριση του παραρτήματος του 2016, απέστειλε στις πολωνικές αρχές, την 7η Απριλίου 2016, μέσω του συστήματος ηλεκτρονικής επικοινωνίας προ παραβάσεως EU Pilot (φάκελος EU Pilot 8460/16/ENVI), αίτημα παροχής διευκρινίσεων σχετικά με σειρά ζητημάτων που αφορούσαν τις επιπτώσεις της αυξήσεως της προς απόληψη ξυλείας εντός της δασικής εκτάσεως της Białowieża επί της καταστάσεως διατηρήσεως φυσικών οικοτόπων και ειδών της άγριας πανίδας κοινοτικού ενδιαφέροντος στην περιοχή του δικτύου Natura 2000 Puszczza Białowieska.
- 44 Με απάντηση της 18ης Απριλίου 2016, οι πολωνικές αρχές αιτιολόγησαν την αύξηση του όγκου της προς απόληψη ξυλείας εντός της περιοχής αυτής επικαλούμενες την άνευ προηγουμένου εξάπλωση του βόστρυχου του χαρακτή.
- 45 Στις 9 και 10 Ιουνίου 2016 οι υπηρεσίες της Επιτροπής μετέβησαν στο δάσος της Białowieża προς επιτόπια έρευνα σε δέκα διαφορετικούς τομείς της περιοχής του δικτύου Natura 2000 Puszczza Białowieska.

- 46 Στις 17 Ιουνίου 2016 η Επιτροπή απηύθυνε στις πολωνικές αρχές, κατά το άρθρο 258 ΣΛΕΕ, προειδοποιητική επιστολή υποστηρίζοντας ότι τα εγκριθέντα με το παράρτημα του 2016 μέτρα δεν δικαιολογούνταν, ότι οι αρχές αυτές είχαν παραλείψει να διασφαλίσουν ότι τα μέτρα αυτά δεν θα έθιγαν την ακεραιότητα της περιοχής του δικτύου Natura 2000 Puszczza Białowieska και ότι, επιτρέποντας την αύξηση του όγκου της προς απόληψη ξυλείας, οι εν λόγω αρχές παρέβησαν τις υποχρεώσεις που υπέχουν από τις οδηγίες περί οικοτόπων και περί πτηνών.
- 47 Με έγγραφο της 27ης Ιουνίου 2016 προς τον αρμόδιο για το περιβάλλον Ευρωπαϊό Επίτροπο, ο Πολωνός Υπουργός Περιβάλλοντος γνωστοποίησε ότι απαιτούνταν πρόσθετα πληροφοριακά στοιχεία σχετικά με τους οικοτόπους και τα είδη της περιοχής του δικτύου Natura 2000 Puszczza Białowieska και ότι η απογραφή τους ήταν εν εξελίξει.
- 48 Οι πολωνικές αρχές απάντησαν στην προειδοποιητική επιστολή στις 18 Ιουλίου 2016, απορρίπτοντας εξ ολοκλήρου τις αιτιάσεις της Επιτροπής.
- 49 Κατά τη διάρκεια των μηνών Φεβρουαρίου και Μαρτίου 2017, ακολούθησε αλληλογραφία μεταξύ του Πολωνού Υπουργού Περιβάλλοντος και του αρμοδίου για το περιβάλλον Ευρωπαϊού Επιτρόπου. Ο Υπουργός Περιβάλλοντος επισήμανε ότι τα πρώτα αποτελέσματα της απογραφής ήταν ήδη γνωστά και ότι είχε αποφασίσει, σε αυτή τη βάση, να επιτρέψει την έναρξη των εργασιών υλοτομίας που προβλέπονταν με το παράρτημα του 2016.
- 50 Με έγγραφο της 28ης Απριλίου 2017, η Επιτροπή απηύθυνε αιτιολογημένη γνώμη στη Δημοκρατία της Πολωνίας, προσάπτοντάς της ότι παρέβη τις υποχρεώσεις που απορρέουν από το άρθρο 6, παράγραφοι 1 και 3, και από το άρθρο 12, παράγραφος 1, στοιχεία α' και δ', της οδηγίας περί οικοτόπων, καθώς και από το άρθρο 4, παράγραφοι 1 και 2, και το άρθρο 5, στοιχεία β' και δ', της οδηγίας περί πτηνών. Η Επιτροπή κάλεσε τις πολωνικές αρχές να συμμορφωθούν προς την αιτιολογημένη γνώμη αυτή εντός προθεσμίας ενός μηνός από την παραλαβή της. Η προθεσμία αυτή δικαιολογούνταν, κατά την Επιτροπή, από πληροφορίες περί ενάρξεως των εργασιών υλοτομίας και από τον άμεσο κίνδυνο να προκληθεί, για τον λόγο αυτό, σοβαρή και ανεπανόρθωτη βλάβη στην περιοχή του δικτύου Natura 2000 Puszczza Białowieska.
- 51 Στις 17 Μαΐου 2017 η Επιτροπή ενημερώθηκε για την έκδοση της αποφάσεως αριθ. 51.
- 52 Στις 26 Μαΐου 2017 η Δημοκρατία της Πολωνίας απάντησε στην αιτιολογημένη γνώμη, υποστηρίζοντας ότι οι προσαπτόμενες παραβάσεις ήταν αβάσιμες.
- 53 Κρίνοντας την απάντηση αυτή μη ικανοποιητική, η Επιτροπή αποφάσισε να ασκήσει την υπό κρίση προσφυγή.

IV. Η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου

- 54 Με χωριστό δικόγραφο, που κατέθεσε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 20 Ιουλίου 2017, η Επιτροπή ζήτησε τη λήψη προσωρινών μέτρων δυνάμει του άρθρου 279 ΣΛΕΕ και του άρθρου 160, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, ώστε να υποχρεωθεί η Δημοκρατία της Πολωνίας, εν αναμονή της αποφάσεως του Δικαστηρίου επί της ουσίας της υποθέσεως, αφενός, να παύσει, πλην περιπτώσεως απειλής για τη δημόσια ασφάλεια, τις δραστηριότητες ενεργού δασικής διαχείρισεως στους οικοτόπους 91D0 (δασώδεις τυρφώνες) και 91E0 (αλλουβιακά δάση με κλήθρες, μελιές, ιτιές και λεύκες), και στις αιωνόβιες δασοσυστάδες του οικοτόπου 9170 (υποηπειρωτικά δάση δρυός και καρπίνου), καθώς και στους οικοτόπους της σφηκοβαρβακίνας, της σπουργιτόγλαυκας, του αιγιωλιού, του λευκονώτη δρυοκολάπτη, του τριδάκτυλου δρυοκολάπτη, του νανομυγοχάφτη, του κρικομυγοχάφτη και του φασσοπερίστερου και στους οικοτόπους των σαπροξυλικών κανθάρων, και συγκεκριμένα του *Boros schneideri*, του *Buprestis splendens*, του *Cucujus cinnaberinus*, του *Phryganophilus ruficollis*, του *Pytho kolwensis*, καθώς και του *Rhysodes sulcatus* και, αφετέρου, να

παύσει την απομάκρυνση αιωνόβιων νεκρών ερυθρελατών και τις δραστηριότητες υλοτομίας στο πλαίσιο της εντατικοποίησεως της δασικής εκμεταλλεύσεως στην περιοχή του δικτύου Natura 2000 Puszczą Białowieska, δραστηριότητες οι οποίες στηρίζονται στο παράρτημα του 2016 και στην απόφαση αριθ. 51.

- 55 Η Επιτροπή ζήτησε επίσης, δυνάμει του άρθρου 160, παράγραφος 7, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, να ληφθούν τα προαναφερθέντα προσωρινά μέτρα πριν ακόμη η καθής η αίτηση υποβάλει τις παρατηρήσεις της, λόγω του κινδύνου σοβαρής και ανεπανόρθωτης βλάβης των οικοτόπων και της ακεραιότητας της περιοχής του δικτύου Natura 2000 Puszczą Białowieska.
- 56 Με διάταξη της 27ης Ιουλίου 2017, Επιτροπή κατά Πολωνίας (C-441/17 R, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2017:622), ο Αντιπρόεδρος του Δικαστηρίου δέχθηκε προσωρινώς το αίτημα αυτό έως τη δημοσίευση της διατάξεως που θα περτάωνε τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων.
- 57 Στις 13 Σεπτεμβρίου 2017 η Επιτροπή συμπλήρωσε το αίτημα λήψεως προσωρινών μέτρων ζητώντας από το Δικαστήριο να επιβάλει επίσης στη Δημοκρατία της Πολωνίας χρηματική ποινή σε περίπτωση που δεν συμμορφωθεί με τις υποχρεώσεις που τυχόν της επιβάλλονταν στο πλαίσιο της σχετικής διαδικασίας.
- 58 Στις 28 Σεπτεμβρίου 2017 η Δημοκρατία της Πολωνίας ζήτησε να ανατεθεί η εκδίκαση της υποθέσεως στο τμήμα μείζονος συνθέσεως του Δικαστηρίου, δυνάμει του άρθρου 16, τρίτο εδάφιο, του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Κατ' εφαρμογήν του άρθρου 161, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο Αντιπρόεδρος του Δικαστηρίου παρέπεμψε την υπόθεση στο Δικαστήριο, το οποίο, λαμβάνοντας υπόψη τη σοβαρότητά της, την ανάθεση, συμφώνως προς το άρθρο 60, παράγραφος 1, του εν λόγω Κανονισμού, στο τμήμα μείζονος συνθέσεως.
- 59 Με διάταξη της 20ής Νοεμβρίου 2017, Επιτροπή κατά Πολωνίας (C-441/17 R, EU:C:2017:877), το Δικαστήριο δέχθηκε το αίτημα της Επιτροπής, έως τη δημοσίευση της αποφάσεως που θα περατώσει τη διαδικασία στην παρούσα υπόθεση, αλλά επέτρεψε κατ' εξαίρεση στη Δημοκρατία της Πολωνίας να υλοποιήσει τις δραστηριότητες που προβλέπονται στο παράρτημα του 2016 και στην απόφαση αριθ. 51, εφόσον είναι απολύτως αναγκαίες, και στο μέτρο που δεν είναι δυσανάλογες, προκειμένου να διαφυλαχθεί, ευθέως και αμέσως, η δημόσια ασφάλεια των προσώπων, υπό την προϋπόθεση πάντως η λήψη άλλων, λιγότερο δραστικών μέτρων να μην είναι δυνατή για αντικειμενικούς λόγους. Το Δικαστήριο επέβαλε επίσης στην Πολωνία την υποχρέωση να γνωστοποιήσει στην Επιτροπή, το αργότερο εντός δεκαπέντε ημερών από της επιδόσεως της διατάξεως αυτής, όλα τα μέτρα που θα λάμβανε προκειμένου να συμμορφωθεί πλήρως με αυτήν, προσδιορίζοντας αιτιολογημένα τις δραστηριότητες ενεργού δασικής διαχειρίσεως την υλοποίηση των οποίων προτίθεται να συνεχίσει να επιτρέπει για τον λόγο ότι αυτές είναι αναγκαίες για τη διαφύλαξη της δημόσιας ασφάλειας. Το Δικαστήριο επιφυλάχθηκε να αποφανθεί ως προς το συμπληρωματικό αίτημα της Επιτροπής με το οποίο αυτή ζητούσε την επιβολή χρηματικής ποινής.
- 60 Επιπλέον, με διάταξη της 11ης Οκτωβρίου 2017, Επιτροπή κατά Πολωνίας (C-441/17, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2017:794), ο Πρόεδρος του Δικαστηρίου αποφάσισε αυτεπαγγέλτως να εκδικαστεί η υπό κρίση υπόθεση με την ταχεία διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 23α του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και στο άρθρο 133 του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου.

V. Επί της προσφυγής

- 61 Προς στήριξη της προσφυγής της, η Επιτροπή προβάλλει τέσσερις αιτιάσεις οι οποίες αφορούν παράβαση, πρώτον, του άρθρου 6, παράγραφος 3, της οδηγίας περί οικοτόπων, δεύτερον, του άρθρου 6, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής και του άρθρου 4, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας περί πτηνών, τρίτον, του άρθρου 12, παράγραφος 1, στοιχεία α' και δ', της οδηγίας περί οικοτόπων καθώς και, τέταρτον, του άρθρου 5, στοιχεία β' και δ', της οδηγίας περί πτηνών.

A. Επί του παραδεκτού της προσφυγής

1. Επιχειρήματα των διαδίκων

- 62 Η Δημοκρατία της Πολωνίας υποστηρίζει ότι η δεύτερη, η τρίτη και η τέταρτη αιτίαση που προβάλλει η Επιτροπή είναι απαράδεκτες, στο μέτρο κατά το οποίο αφορούν τις διαλαμβανόμενες στην απόφαση αριθ. 51 δραστηριότητες που υλοποιούνται στις δασικές εκτάσεις του Browisk και της Hajnówka. Συγκεκριμένα, αφενός, οι αιτιάσεις αυτές διευρύνουν αδικαιολόγητα το περιεχόμενο των αιτιάσεων που διατυπώθηκαν με την αιτιολογημένη γνώμη, δεδομένου ότι οι τελευταίες αυτές αιτιάσεις αφορούν αποκλειστικώς τις συνέπειες της εκδόσεως του παραρτήματος του 2016 που είναι σχετικό με τη δασική έκταση της Białowieża. Κατά τον τρόπο αυτό, το αντικείμενο της διαφοράς διευρύνεται τόσο *rationae loci* όσο και *ratione materiae*, διότι οι δραστηριότητες που μνημονεύονται στην απόφαση αριθ. 51 είναι διαφορετικές από τις δραστηριότητες που ορίζονται στο παράρτημα του 2016. Αφετέρου, η διατύπωση της δεύτερης, της τρίτης και της τέταρτης αιτιάσεως είναι ασαφής. Ειδικότερα, δεν είναι δυνατόν να προσδιοριστεί αν οι αιτιάσεις αυτές συνδέονται αποκλειστικώς με την έκδοση του παραρτήματος του 2016 ή αφορούν επίσης τις δραστηριότητες που προβλέπονται με την απόφαση αριθ. 51.
- 63 Η Επιτροπή φρονεί ότι η δεύτερη, η τρίτη και η τέταρτη αιτίαση είναι παραδεκτές. Τα πραγματικά περιστατικά που προσάπτονται με την αιτιολογημένη γνώμη στη Δημοκρατία της Πολωνίας αφορούν αποκλειστικώς τη δασική έκταση της Białowieża, για τον απλό λόγο ότι τα μέτρα που είχαν λάβει οι πολωνικές αρχές κατά την ημερομηνία της αιτιολογημένης γνώμης αφορούσαν μόνον τη συγκεκριμένη έκταση. Εντούτοις, το κράτος μέλος αυτό θέσπισε επίσης τα ίδια μέτρα και σε σχέση με τις δύο άλλες δασικές εκτάσεις που εντάσσονται στην περιοχή του δικτύου Natura 2000 Puszcza Białowieska. Δεδομένου ότι πρόκειται για τα ίδια πραγματικά περιστατικά, τα οποία στοιχειοθετούν μία και την αυτή συμπεριφορά, η προσφυγή λόγω παραβάσεως δικαιολογημένα έχει ως αντικείμενο το σύνολο της εκτάσεως την οποία αφορούν οι επίμαχες δραστηριότητες ενεργού δασικής διαχειρίσεως κατά την ημερομηνία της ασκήσεως της προσφυγής ενώπιον του Δικαστηρίου. Η επέκταση του γεωγραφικού εύρους της παραβάσεως, η οποία συντελέστηκε μεταξύ της αιτιολογημένης γνώμης και της προσφυγής λόγω παραβάσεως, αποτελεί απλώς απόρροια της επιλογής των ίδιων των πολωνικών αρχών να λάβουν αποφάσεις ίδιας φύσεως κατά τη διάρκεια της προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασίας και να τις δημοσιεύσουν με καθυστέρηση.

2. Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- 64 Υπενθυμίζεται ότι ο σκοπός της προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασίας είναι να παρασχεθεί στο οικείο κράτος μέλος η δυνατότητα να συμμορφωθεί προς τις υποχρεώσεις που υπέχει από το δίκαιο της Ένωσης ή να προβάλλει λυσιτελώς τα μέσα άμυνας του κατά των αιτιάσεων της Επιτροπής. Το νομότυπο της διαδικασίας αυτής συνιστά ουσιώδη εγγύηση όχι μόνο για την προστασία των δικαιωμάτων του οικείου κράτους μέλους, αλλά και για να διασφαλιστεί ότι η ένδικη διαδικασία που ενδεχομένως κινηθεί θα έχει ως αντικείμενο μια σαφώς καθορισμένη διαφορά (απόφαση της 16ης Σεπτεμβρίου 2015, Επιτροπή κατά Σλοβακίας, C-433/13, EU:C:2015:602, σκέψη 39 καθώς και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

- 65 Κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, το αντικείμενο προσφυγής λόγω παραβάσεως που ασκείται κατ' εφαρμογήν του άρθρου 258 ΣΛΕΕ οριοθετείται από την αιτιολογημένη γνώμη της Επιτροπής, οπότε η προσφυγή πρέπει να στηρίζεται στους ίδιους με την αιτιολογημένη γνώμη λόγους και ισχυρισμούς (αποφάσεις της 8ης Ιουλίου 2010, Επιτροπή κατά Πορτογαλίας, C-171/08, EU:C:2010:412, σκέψη 25, και της 5ης Απριλίου 2017, Επιτροπή κατά Βουλγαρίας, C-488/15, EU:C:2017:267, σκέψη 37).
- 66 Πάντως, η προϋπόθεση αυτή δεν μπορεί να σημαίνει ότι επιβάλλεται σε κάθε περίπτωση να υπάρξει σύμπτωση μεταξύ της διατυπώσεως των αιτιάσεων στις ουσιαστικές διατάξεις της αιτιολογημένης γνώμης και των αιτημάτων της προσφυγής, εφόσον το αντικείμενο της διαφοράς, όπως οριοθετήθηκε με την αιτιολογημένη γνώμη, δεν διευρύνθηκε ούτε μεταβλήθηκε (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 9 Νοεμβρίου 2006, Επιτροπή κατά Ηνωμένου Βασιλείου, C-236/05, EU:C:2006:707, σκέψη 11).
- 67 Ειδικότερα, το αντικείμενο προσφυγής λόγω παραβάσεως μπορεί να καλύψει πραγματικά περιστατικά μεταγενέστερα της αιτιολογημένης γνώμης εφόσον είναι της ίδιας φύσεως και συνιστούν την ίδια συμπεριφορά με τα περιστατικά στα οποία αναφέρεται η εν λόγω γνώμη (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 4ης Φεβρουαρίου 1988, Επιτροπή κατά Ιταλίας, 113/86, EU:C:1988:59, σκέψη 11, της 9 Νοεμβρίου 2006, Επιτροπή κατά Ηνωμένου Βασιλείου, C-236/05, EU:C:2006:707, σκέψη 12, και της 5ης Απριλίου 2017, Επιτροπή κατά Βουλγαρίας, C-488/15, EU:C:2017:267, σκέψη 43).
- 68 Εν προκειμένω, η Επιτροπή προβάλλει, με την αιτιολογημένη γνώμη και με το δικόγραφο της προσφυγής, τις ίδιες τέσσερις αιτιάσεις οι οποίες αφορούν παράβαση από τη Δημοκρατία της Πολωνίας των υποχρεώσεων που υπέχει, αφενός, από το άρθρο 6, παράγραφοι 1 και 3, και από το άρθρο 12, παράγραφος 1, στοιχεία α' και δ', της οδηγίας περί οικοτόπων, καθώς και, αφετέρου, από το άρθρο 4, παράγραφοι 1 και 2, και από το άρθρο 5, στοιχεία β' και δ', της οδηγίας περί πτηνών.
- 69 Όπως επίσης προκύπτει από την αιτιολογημένη γνώμη και από το δικόγραφο της προσφυγής, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι οι παραβάσεις αυτές είναι όλες ικανές να θίξουν την ακεραιότητα της περιοχής του δικτύου Natura 2000 Puszcza Białowieńska.
- 70 Δεν αμφισβητείται συναφώς ότι η αιτιολογημένη γνώμη αφορά μόνο τις δραστηριότητες που διαλαμβάνονται στο παράρτημα του 2016 σε σχέση με τη δασική έκταση της Białowieża, και ότι η δεύτερη έως τέταρτη αιτίαση που προβάλλονται με το δικόγραφο της προσφυγής και κατά των οποίων η Δημοκρατία της Πολωνίας προτείνει ένσταση απαραδέκτου αφορούν επίσης τις δραστηριότητες που υλοποιούνται στις δασικές εκτάσεις του Browsk και της Hajnówka, κατ' εφαρμογήν της αποφάσεως αριθ. 51.
- 71 Πρέπει, ωστόσο, να επισημανθεί, καταρχάς, ότι οι τρεις αυτές δασικές εκτάσεις εντάσσονται όλες στην περιοχή του δικτύου Natura 2000 Puszcza Białowieńska, η οποία αποτελεί αντικείμενο της αιτιολογημένης γνώμης.
- 72 Περαιτέρω, όπως ακριβώς και το παράρτημα του 2016, το οποίο προβλέπει, κατ' ουσίαν, την εκτέλεση εντός της δασικής εκτάσεως της Białowieża διαφορών εργασιών υλοτομίας, όπως, μεταξύ άλλων, την απομάκρυνση, μέσω εργασιών «εξυγιαντικής υλοτομίας», ερυθρελατών που έχουν προσβληθεί από τον βόστρυχο τον χαρακτή και την απομάκρυνση θνησκόντων δένδρων που συνιστούν απειλή για τη δημόσια ασφάλεια, καθώς και την αναδάσωση, η απόφαση αριθ. 51 προβλέπει, εντός της ίδιας δασικής εκτάσεως καθώς και εντός των δασικών εκτάσεων του Browsk και της Hajnówka, τη συνεχή και έγκαιρη κοπή των δένδρων που έχουν προσβληθεί από τον βόστρυχο τον χαρακτή, την άμεση κοπή δένδρων που συνιστούν απειλή για τη δημόσια ασφάλεια, τη συνεχή απομάκρυνση των ξηρών δένδρων καθώς και την ανασύσταση των δασοσυστάδων που έχουν πληγεί από την εξάπλωση του βόστρυχου του χαρακτή (στο εξής: επίμαχες δραστηριότητες ενεργού δασικής διαχειρίσεως).

- 73 Τέλος, όπως προκύπτει από τα στοιχεία που προσκόμισε η Επιτροπή και τα οποία δεν αμφισβητήθηκαν από τη Δημοκρατία της Πολωνίας, η έγκριση της αποφάσεως αριθ. 51 περιήλθε σε γνώση της Επιτροπής μόλις στις 17 Μαΐου 2017, μετά την αποστολή της αιτιολογημένης γνώμης στις 28 Απριλίου 2017.
- 74 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι τα πραγματικά περιστατικά τα οποία αφορά η αιτιολογημένη γνώμη είναι της ίδιας φύσεως και στοιχειοθετούν την ίδια συμπεριφορά με τα πραγματικά περιστατικά περί των οποίων γίνεται λόγος στο δικόγραφο της προσφυγής.
- 75 Υπό τις συνθήκες αυτές, συμφώνως προς τη νομολογία που υπομνήσθηκε στις σκέψεις 66 και 67 της παρούσας αποφάσεως, η Επιτροπή μπορούσε νομοτύπως, χωρίς η ενέργειά της να συνεπάγεται μεταβολή του αντικειμένου της διαφοράς, να περιλάβει στο δικόγραφο της προσφυγής τις δραστηριότητες ενεργού δασικής διαχείρισεως που υλοποιούνται στις δασικές εκτάσεις του Browsk και της Hajnówka οι οποίες αποτελούν τμήμα της περιοχής του δικτύου Natura 2000 Puszcza Białowieska.
- 76 Από τις ανωτέρω εκτιμήσεις προκύπτει επίσης ότι, σε αντίθεση με όσα υποστηρίζει η Δημοκρατία της Πολωνίας, το κράτος μέλος αυτό δεν ήταν δυνατόν να διατηρεί οποιαδήποτε αμφιβολία ως προς το περιεχόμενο της δεύτερης, της τρίτης και της τέταρτης αιτιάσεως.
- 77 Επιπλέον, λαμβανομένου υπόψη, καταρχάς, ότι οι διατάξεις των οποίων προβάλλεται η παράβαση είναι πανομοιότυπες, ότι, περαιτέρω, το αντικείμενο των εν λόγω παραβάσεων, οι οποίες είναι όλες ικανές να θίξουν την ακεραιότητα της περιοχής του δικτύου Natura 2000 Puszcza Białowieska, είναι το ίδιο και, τέλος, ότι οι σχετικές συμπεριφορές καθώς και τα σχετικά πραγματικά περιστατικά, ήτοι οι επίμαχες δραστηριότητες ενεργού δασικής διαχείρισεως, είναι της ίδιας φύσεως και έχουν ως βάση τους ίδιους δικαιολογητικούς λόγους, ήτοι την καταπολέμηση της εξαπλώσεως του βόστρυχου του χαρακτή και τη διαφύλαξη της δημόσιας ασφάλειας, η Δημοκρατία της Πολωνίας δεν μπορεί να υποστηρίξει ότι δεν είχε τη δυνατότητα να προβάλλει λυσιτελώς τα μέσα άμυνάς της κατά των αιτιάσεων της Επιτροπής.
- 78 Συναφώς, πρέπει εξάλλου να παρατηρηθεί ότι η επιχειρηματολογία που διατύπωσε, με το υπόμνημα αντικρούσεως, το κράτος μέλος αυτό επί των ανωτέρω αιτιάσεων έχει ρητώς ως αντικείμενο τόσο τις δραστηριότητες που προβλέπονται με το παράρτημα του 2016 όσο και τις δραστηριότητες που διαλαμβάνονται στην απόφαση αριθ. 51.
- 79 Κατά συνέπεια, η δεύτερη, η τρίτη και η τέταρτη αιτίαση προβάλλονται παραδεκτώς.

B. Επί της παραβάσεως

1. Επί της πρώτης αιτιάσεως, η οποία αφορά παράβαση του άρθρου 6, παράγραφος 3, της οδηγίας περί οικοτόπων

α) Επιχειρήματα των διαδίκων

- 80 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η Δημοκρατία της Πολωνίας παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 6, παράγραφος 3, της οδηγίας περί οικοτόπων, διότι ενέκρινε το παράρτημα του 2016 και επέτρεψε την υλοποίηση των επίμαχων δραστηριοτήτων ενεργού δασικής διαχείρισεως, χωρίς να διασφαλίσει ότι κατά τον τρόπο αυτό δεν θα θιγεί η ακεραιότητα της περιοχής του δικτύου Natura 2000 Puszcza Białowieska.

- 81 Κατά την Επιτροπή, το παράρτημα του 2016, καθόσον τροποποιεί το ΣΔΔ του 2012, συνιστά «σχέδιο» ή «έργο» μη άμεσα συνδεδεμένο ή μη αναγκαίο για τη διαχείριση της περιοχής του δικτύου Natura 2000 Puszcza Białowieska, πλην όμως ικανό να επηρεάσει σημαντικά την εν λόγω περιοχή λόγω του προβλεπόμενου τριπλασιασμού του κυβισμού εκμεταλλεύσιμης ξυλείας στη δασική έκταση της Białowieża. Συγκεκριμένα, σε αντίθεση με το ΡΖΟ του 2015, το ΣΔΔ του 2012 δεν αποτελεί «σχέδιο διαχείρισεως», κατά την έννοια του άρθρου 6, παράγραφος 1, της οδηγίας περί οικοτόπων, διότι δεν καθορίζει τους στόχους και τα αναγκαία μέτρα διατηρήσεως για τις περιοχές του δικτύου Natura 2000. Το ΣΔΔ του 2012 έχει κυρίως ως αντικείμενο τη ρύθμιση των πρακτικών δασικής διαχείρισεως, καθορίζοντας, μεταξύ άλλων, τον μέγιστο όγκο της προς απόληψη ξυλείας και θεσπίζοντας μέτρα δασικής προστασίας. Επομένως, πριν από την έκδοση ή την τροποποίησή του, θα έπρεπε να έχει διενεργηθεί δέουσα εκτίμηση των επιπτώσεών του στην οικεία περιοχή του δικτύου Natura 2000, λαμβανομένων υπόψη των στόχων διατηρήσεως της περιοχής αυτής, σύμφωνα με το άρθρο 6, παράγραφος 3, της οδηγίας περί οικοτόπων.
- 82 Η Επιτροπή φρονεί, πάντως, ότι οι πολωνικές αρχές παρέλειψαν να διασφαλίσουν ότι το παράρτημα του 2016 δεν θα έθιγε την ακεραιότητα της περιοχής του δικτύου Natura 2000 Puszcza Białowieska, ώστε να καταστεί δυνατή η επί μακρόν διατήρηση των χαρακτηριστικών που συνθέτουν την περιοχή αυτή και συνίστανται στην παρουσία ενός φυσικού οικοτόπου, ο σκοπός διατηρήσεως του οποίου δικαιολόγησε τον χαρακτηρισμό της εν λόγω περιοχής ως ΤΚΣ και ως ΖΕΠ. Εν προκειμένω, τα χαρακτηριστικά στοιχεία της ακεραιότητας της περιοχής αυτής συνίστανται στις φυσικές οικολογικές διεργασίες που παρατηρούνται εκεί, όπως η φυσική αναγέννηση των δένδρων, η φυσική επιλογή των ειδών χωρίς ανθρώπινη παρέμβαση και η οικολογική φυσική διαδοχή, στην ποικιλότητα της συνθέσεως των ειδών και στην ηλικιακή διάρθρωση των δασοσυστάδων της περιοχής, οι οποίες περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, σημαντικό αριθμό δένδρων στο ακμαιότερο ή στο τελικό στάδιο του κύκλου ζωής τους, στην αφθονία των νεκρών δένδρων και στην παρουσία ειδών τα οποία κατεξοχήν απαντούν σε φυσικά δάση όπου δεν υπάρχει διατάραξη από τον άνθρωπο και τα οποία διαβιούν σε φυσικούς οικοτόπους.
- 83 Όμως, τα μέτρα που συνίστανται στην απομάκρυνση των νεκρών και θνησκόντων δένδρων, στη δασική διαχείριση υπό τη μορφή «εξυγιαντικής υλοτομίας», στην κοπή δένδρων στην περίπτωση των υπεραιώνόβιων δασοσυστάδων εντός των υποηπειρωτικών δασών δρυός και καρπίνου και εντός των αλλουβιακών δασών, και στην απομάκρυνση υπεραιώνόβιων θνησκουσών ή νεκρών ερυθρελατών που έχουν αποικιστεί από τον βόστρυχο τον χαρακτή, όπως τα μέτρα αυτά προβλέπονται από το παράρτημα του 2016, αντιστοιχούν στους δυνητικούς κινδύνους για τους επίμαχους φυσικούς οικοτόπους και τους οικοτόπους των επίμαχων ειδών, οι οποίοι έχουν προσδιοριστεί με το ΡΖΟ του 2015. Στους δυνητικούς κινδύνους αυτούς περιλαμβάνονται εκ των πραγμάτων και οι εργασίες «εξυγιαντικής υλοτομίας».
- 84 Αντιθέτως, η δράση του βόστρυχου του χαρακτή δεν χαρακτηρίζεται από το ΡΖΟ του 2015 ως απειλή για τους επίμαχους οικοτόπους, ούτε η καταπολέμηση του βόστρυχου του χαρακτή μέσω της κοπής δένδρων εντός δασοσυστάδων και μέσω της απομακρύνσεως προσβεβλημένων ερυθρελατών αναγνωρίζεται ως μέτρο διατηρήσεως. Τουναντίον, το ΡΖΟ του 2015 χαρακτηρίζει ρητώς ως απειλή για τους οικοτόπους της σπουργιτόγλαυκας, του αιγωλιού και του τριδάκτυλου δρυοκολάπτη ακριβώς την απομάκρυνση ερυθρελατών που έχουν προσβληθεί από τον βόστρυχο τον χαρακτή.
- 85 Στο παρόν στάδιο της επιστημονικής έρευνας, τα στάδια της εξαπλώσεως του βόστρυχου του χαρακτή θεωρούνται ως μέρος του φυσικού κύκλου των γηραιών δασών στα οποία υπάρχουν ερυθρελάτες. Τα φαινόμενα αυτά έχουν παρατηρηθεί τακτικά κατά το παρελθόν στο δάσος της Białowieża. Τα εν λόγω φαινόμενα δεν αποτελούν άλλωστε το αντικείμενο παρακολουθήσεως εντός του εθνικού δρυμού της Białowieża, όπου η κατάσταση διατηρήσεως των οικοτόπων είναι καλύτερη σε σχέση με τις δασικές εκτάσεις τις οποίες διαχειρίζεται η εθνική δασική υπηρεσία και εντός των οποίων εκτελέστηκαν εργασίες «εξυγιαντικής υλοτομίας». Επιστημονικές μελέτες πιστοποιούν επίσης την καλύτερη κατάσταση διατηρήσεως των οικοτόπων του δάσους της Białowieża στους οποίους απαγορεύεται οποιαδήποτε ανθρώπινη παρέμβαση. Επιπλέον, οι επιστήμονες ανησυχούν ότι η

- απομάκρυνση των νεκρών ή θνησκόντων δένδρων αποσταθεροποιεί την ηλικιακή δομή των δασοσυστάδων, αποδυναμώνει την ποικιλότητα των προστατευόμενων ειδών και των προστατευόμενων οικοτόπων και προκαλεί την εξαφάνιση σημαντικών πηγών τροφής για πολυάριθμα προστατευόμενα είδη πανίδας. Επομένως, η απομάκρυνση των νεκρών δένδρων στο πλαίσιο της «εξυγιαντικής υλοτομίας» δεν συνάδει με τους στόχους διατηρήσεως των προστατευόμενων ζωνών, δεδομένου ότι η διατήρηση των νεκρών δένδρων στο δάσος είναι αναγκαία για τη διαφύλαξη της βιοποικιλότητας.
- 86 Η Επιτροπή υπογραμμίζει επίσης ότι η έκταση των εργασιών υλοτομίας που προβλέπονται με το παράρτημα του 2016 δεν είναι αμελητέα.
- 87 Ειδικότερα, καταρχάς, οι ζώνες στις οποίες επιτρέπεται η αύξηση της απολήψεως ξυλείας συμπίπτουν με εκείνες για τις οποίες το ΡΖΟ του 2015 προβλέπει μέτρα διατηρήσεως που απαγορεύουν την υλοποίηση δραστηριοτήτων δασικής διαχείρισεως εντός περιοχών με υπεραιώνובιες δασοσυστάδες.
- 88 Περαιτέρω, με την απόφαση αριθ. 51 επιβλήθηκε, στις τρεις δασικές εκτάσεις της περιοχής του δικτύου Natura 2000 Puszcza Białowiecka, η κοπή και η απομάκρυνση δένδρων προερχόμενων από όλες τις δασοσυστάδες ανεξαρτήτως ηλικιακής κατηγορίας με σκοπό την καταπολέμηση του βόστρυχου του χαρακτή. Ειδικότερα, η «ζώνη δασικής ανασυστάσεως» εντός της οποίας άρχισε, δυνάμει του παραρτήματος του 2016, η υλοποίηση δραστηριοτήτων με σκοπό την παρεμπόδιση της εξαπλώσεως του βόστρυχου του χαρακτή αντιπροσωπεύει επιφάνεια 34 000 εκταρίων, ήτοι ποσοστό 50 % της επιφάνειας της περιοχής αυτής, ενώ οι ζώνες αναφοράς εκτείνονται σε 17 000 εκτάρια.
- 89 Τέλος, ακόμη και αν υποτεθεί ότι η επιφάνεια σε σχέση με την οποία το παράρτημα του 2016 προβλέπει δραστηριότητες δασικής διαχείρισεως αντιστοιχεί, όπως υποστηρίζουν οι πολωνικές αρχές, σε ποσοστό 5 % της περιοχής του δικτύου Natura 2000 Puszcza Białowiecka, ο αντίκτυπος δεν είναι αμελητέος, λόγω του αποκλεισμού της εφαρμογής, για το τμήμα αυτό, των υποχρεώσεων που προβλέπει το άρθρο 6, παράγραφος 3, της οδηγίας περί οικοτόπων και λαμβανομένης υπόψη της βαρύνουσας σημασίας που πρέπει να δίδεται στην υποχρέωση διατηρήσεως της λειτουργικής ακεραιότητας της περιοχής αυτής και στον σεβασμό της οικολογικής διασυνδέσεως αναφορικά με τα είδη που εξαρτώνται από την ύπαρξη μεγάλης ποσότητας νεκρών δένδρων. Στην πραγματικότητα, οι αρμόδιες αρχές, καθορίζοντας με το ΣΔΔ του 2012 τον όγκο εκμεταλλεύσιμης ξυλείας στα 63 471 m³ έως το έτος 2021, προσδιόρισαν, κατόπιν εκτιμήσεως των επιπτώσεων στο περιβάλλον, ένα ισορροπημένο επίπεδο εκμεταλλεύσεως σε σχέση με τους στόχους διατηρήσεως της εν λόγω περιοχής.
- 90 Η Επιτροπή φρονεί ότι οι πολωνικές αρχές σε κανένα στάδιο της διαδικασίας λήψεως αποφάσεων δεν έλαβαν υπόψη τις γνωμοδοτήσεις διαφόρων επιστημονικών οργανώσεων, των οποίων είχαν παρά ταύτα γνώση και σύμφωνα με τις οποίες, εν συνόψει, οι εν λόγω δραστηριότητες ήταν ικανές να προκαλέσουν ζημίες στην περιοχή του δικτύου Natura 2000 Puszcza Białowiecka.
- 91 Συγκεκριμένα, οι αρχές αυτές δεν μπορούσαν να στηριχθούν στην εκτίμηση επιπτώσεων του 2015 προκειμένου να αποκλείσουν την ύπαρξη επιστημονικών αμφιβολιών ως προς την απουσία επιβλαβών συνεπειών στην ακεραιότητα της περιοχής αυτής. Ειδικότερα, η εκτίμηση αυτή βασίζεται σε μελέτη των περιβαλλοντικών επιπτώσεων που διενεργήθηκε το 2012 και επικεντρώνεται στις δασοσυστάδες που έχουν προσβληθεί από τον βόστρυχο τον χαρακτή. Εξάλλου, η εκτίμηση αυτή στηρίζεται σε εσφαλμένη μέθοδο, καθόσον δεν αναφέρεται στους ειδικούς στόχους διατηρήσεως των οικοτόπων και των οικοτόπων των ειδών ζώων που αποτέλεσαν αντικείμενο του ΡΖΟ του 2015, δεν προσδιορίζει ποια σημασία έχει η ακεραιότητα της εν λόγω περιοχής ούτε διευκρινίζει από ποια ακριβώς άποψη οι προβλεπόμενες δραστηριότητες δεν είναι ικανές να την θίξουν. Επιπλέον, το παράρτημα του 2016 δεν εκδόθηκε βάσει επικαιροποιημένων πληροφοριών, δεδομένου ότι οι πολωνικές αρχές, προκειμένου να αποκτήσουν περαιτέρω γνώσεις για τα γεωγραφικά σημεία κατανομής των ειδών αυτών, προέβησαν το 2016 σε απογραφή της επίμαχης περιοχής, τα αποτελέσματα της οποίας δεν είχαν ακόμη οριστικοποιηθεί κατά τον χρόνο καταρτίσεως της αιτιολογημένης γνώμης.

- 92 Η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι ο κρίσιμος χρόνος κατά τον οποίο δεν πρέπει να υφίσταται, από επιστημονικής απόψεως, καμία εύλογη αμφιβολία ως προς την απουσία επιβλαβών συνεπειών για την ακεραιότητα της οικείας περιοχής είναι ο χρόνος εκδόσεως της αποφάσεως που εγκρίνει την υλοποίηση του επίμαχου έργου. Ως εκ τούτου, η Δημοκρατία της Πολωνίας παρέβη το άρθρο 6, παράγραφος 3, της οδηγίας περί οικοτόπων, ακόμη και μόνο για τον λόγο ότι ο Υπουργός Περιβάλλοντος, εγκρίνοντας το παράρτημα του 2016, δεν μπορούσε να είναι βέβαιος ότι οι δραστηριότητες που προβλέπονται στο παράρτημα αυτό δεν θα είχαν επιβλαβείς συνέπειες στην ακεραιότητα της περιοχής του δικτύου Natura 2000 Puszcza Białowieska. Εξ αυτού προκύπτει επίσης ότι κανένα μέτρο δεν μπορεί να θεραπεύσει την παράβαση της διατάξεως αυτής, ακόμη και αν μεταγενεστέρως αποδειχθεί η απουσία επιβλαβών συνεπειών, δεδομένου ότι οι προϋποθέσεις εκδόσεως θετικής αποφάσεως δεν συνέτρεχαν κατά τον χρόνο εγκρίσεως του εν λόγω παραρτήματος.
- 93 Επομένως, ο καθορισμός ζωνών αναφοράς μέσω της αποφάσεως αριθ. 52 δεν μπορεί να θεωρηθεί μέτρο αμβλύνσεως των επιβλαβών συνεπειών της υλοποιήσεως του παραρτήματος του 2016. Αφενός, οι ζώνες αυτές δεν αποτέλεσαν αντικείμενο της εκτιμήσεως επιπτώσεων του 2015. Αφετέρου, ο καθορισμός των εν λόγω ζωνών δεν παρέχει τη δυνατότητα να αποφευχθούν ή να μειωθούν οι επιβλαβείς συνέπειες που προκαλούνται από την υλοποίηση των μέτρων του παραρτήματος αυτού. Συγκεκριμένα, με τον καθορισμό αυτό απλώς διατηρείται η προηγούμενη κατάσταση σε τμήμα της δασικής εκτάσεως της Βιαλowieża, αλλά δεν περιορίζονται οι επιβλαβείς συνέπειες που απορρέουν από τις δραστηριότητες που προβλέπονται με το παράρτημα του 2016 στη λοιπή επιφάνεια της εκτάσεως αυτής, το μέγεθος της οποίας είναι μεγαλύτερο. Επιπλέον, οι επίμαχες ζώνες αναφοράς καθορίστηκαν με αυθαίρετο τρόπο. Στην πραγματικότητα, ο καθορισμός των ζωνών αυτών, δεδομένου ότι δεν επηρέασε τον συνολικό μέγιστο όγκο απολήψεως ξυλείας κατά το ανωτέρω παράρτημα, έχει ως αποτέλεσμα την εντατικοποίηση της υλοτομίας στο υπόλοιπο τμήμα της δασικής εκτάσεως της Βιαλowieża. Εξάλλου, η εξαίρεση των εν λόγω ζωνών είναι δυνατόν να αποτελέσει αντικείμενο παρεκκλίσεων. Επιπλέον, η απόφαση αριθ. 51 προβλέπει υποχρεωτικώς την κοπή και την απομάκρυνση των ξηρών δένδρων καθώς και των δένδρων όλων των ηλικιακών κατηγοριών που έχουν προσβληθεί από τον βόστρυχο τον χαρακτή χωρίς να λαμβάνονται υπόψη οι εν λόγω ζώνες.
- 94 Η Δημοκρατία της Πολωνίας υπογραμμίζει, καταρχάς, ότι το ΣΔΔ του 2012, όπως και το παράρτημα του 2016, συνιστά «σχέδιο διαχειρίσεως», κατά την έννοια του άρθρου 6, παράγραφος 1, της οδηγίας περί οικοτόπων. Ειδικότερα, το σχέδιο αυτό αποτελεί τεχνικό εργαλείο που είναι αναγκαίο για την υλοποίηση των μέτρων διατηρήσεως που προβλέπονται με το ΡΖΟ του 2015, δεδομένου ότι το τελευταίο αυτό σχέδιο δεν ορίζει τον όγκο της προς απόληψη ξυλείας. Ειδικότερα, το παράρτημα του 2016 καθιστά δυνατή την επίτευξη των στόχων διατηρήσεως που συνίστανται στον περιορισμό της εξαπλώσεως του βόστρυχου του χαρακτή. Στο πλαίσιο αυτό, θα πρέπει να υπογραμμιστεί ότι το επίπεδο δασικής εκμεταλλεύσεως που προσδιορίζεται στο παράρτημα αυτό, ήτοι όγκος 188 000 m³ για τη δασική έκταση της Βιαλowieża, είναι σαφώς κατώτερο από τα επίπεδα που προέβλεπαν τα σχέδια που αφορούσαν τις περιόδους 1992-2001 και 2002-2011, ήτοι, αντιστοίχως, 308 000 m³ και 302 000 m³.
- 95 Περαιτέρω, η Δημοκρατία της Πολωνίας υπογραμμίζει ότι λήφθηκε υπόψη η πιθανότητα να έχει η υλοποίηση των μέτρων του παραρτήματος του 2016 δυνητικό αντίκτυπο στην περιοχή του δικτύου Natura 2000 Puszcza Białowieska. Γι' αυτόν ακριβώς τον λόγο κρίθηκε αναγκαίο να διενεργηθεί η εκτίμηση επιπτώσεων του 2015. Εν προκειμένω, κατόπιν της εκτιμήσεως αυτής, ένα πρώτο σχέδιο παραρτήματος, το οποίο αύξανε τον όγκο της προς εκμετάλλευση ξυλείας σε 317 894 m³, απορρίφθηκε λόγω αρνητικής γνώμης. Λαμβάνοντας υπόψη την ως άνω εκτίμηση, το παράρτημα του 2016 μείωσε τον όγκο της προς εκμετάλλευση ξυλείας σε 129 000 m³. Με τη νέα εκτίμηση που διενεργήθηκε σε σχέση με το παράρτημα αυτό, αποδείχθηκε η απουσία πιθανότητας σημαντικού αρνητικού αντίκτυπου στην ακεραιότητα της συγκεκριμένης περιοχής. Στην πραγματικότητα, το εν λόγω παράρτημα έχει σημαντικό θετικό αντίκτυπο στα στοιχεία που προστατεύονται με το ΡΖΟ του 2015. Ειδικότερα, η μεταβολή του όγκου εκμεταλλεύσεως είναι απολύτως αναγκαία για τους σκοπούς εφαρμογής των μέτρων διατηρήσεως που προβλέπονται με το ΡΖΟ αυτό. Επιπλέον, το παράρτημα του 2016 δεν προβλέπει την εκ προθέσεως θανάτωση, αιχμαλωσία ή διατάραξη των ζώων.

- 96 Κατά τη Δημοκρατία της Πολωνίας, η Επιτροπή κακώς στηρίχθηκε στην παραδοχή ότι τα μέτρα που απαριθμούνται στο παράρτημα του 2016 ενείχαν καθεαυτά κίνδυνο επιβλαβών συνεπειών για την ακεραιότητα της περιοχής του δικτύου Natura 2000 Puszcza Białowieńska.
- 97 Συναφώς, η Επιτροπή παρέλειψε να λάβει υπόψη ότι η ακεραιότητα της περιοχής αυτής έχει διαμορφωθεί επί αιώνες από τον άνθρωπο, ως αποτέλεσμα βιώσιμης εκμεταλλεύσεως των δασών. Ειδικότερα, η κατάσταση και το ποσοστό καλύψεως των οικοτόπων και των ειδών που υφίσταντο κατά τον χρόνο του χαρακτηρισμού της εν λόγω περιοχής αποτελούν απόρροια της προγενέστερης εκμεταλλεύσεως του δάσους της Βιαλowieża, ήτοι της απολήψεως ξυλείας από τις δασοσυστάδες που φυτεύτηκαν κατά το παρελθόν. Στην πραγματικότητα, η δραστική μείωση του όγκου της εκμεταλλεύσιμης ξυλείας εντός των γηρασκουσών δασοσυστάδων, η οποία προβλέφθηκε, υπό την πίεση της Επιτροπής, με το ΣΔΔ του 2012, ήταν εκείνη η οποία προκάλεσε τον μαρασμό των δασοσυστάδων, ιδίως των ερυθρελατών, λόγω της εξαπλώσεως του βόστρυχου του χαρακτή που προήλθε από τον μαρασμό αυτόν. Κατόπιν τούτου, οι προστατευόμενοι οικότοποι άρχισαν να μεταβάλλονται. Ειδικότερα, ο οικότοπος 9170 (υποηπειρωτικά δάση δρυός και καρπίνου), ήτοι ο κυρίαρχος οικότοπος, άρχισε να μετατρέπεται σε έλη ή λειμώνες. Γι' αυτόν τον λόγο, οι πολωνικές αρχές κατήρτισαν το πρόγραμμα αποκαταστάσεως με αφετηρία τη συνολική απογραφή της καταστάσεως των οικοτόπων και των ειδών της περιοχής του δικτύου Natura 2000 Puszcza Białowieńska. Στο πλαίσιο αυτό, η έκδοση του παραρτήματος του 2016 αποτελεί απόπειρα επιστροφής στην παλαιά μέθοδο διαχειρίσεως.
- 98 Υπό τις συνθήκες αυτές, η διακοπή των μέτρων διατηρήσεως αποτελεί ακριβώς την παράμετρο που θέτει σε κίνδυνο την ακεραιότητα της περιοχής αυτής και τη συνέχεια των ευρισκόμενων σε αυτήν οικοτόπων. Η απουσία ανθρώπινης παρεμβάσεως για τη στήριξη της διατηρήσεως της βιοποικιλότητας έχει ως αποτέλεσμα την παρακμή των ειδών και των οικοτόπων τους. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή, στηριζόμενη στον χαρακτήρα του δάσους της Βιαλowieża ως παρθένου δάσους και εκτιμώντας ότι τα είδη που διαβιούν στο δάσος αυτό απαντούν κατεξοχήν σε ζώνες που δεν διαταράσσονται από τον άνθρωπο, υπέπεσε σε πλάνη.
- 99 Η επιλογή που συνίσταται στην υλοποίηση μέτρων ενεργού δασικής διαχειρίσεως έχει επίσης εφαρμοστεί από άλλα κράτη μέλη. Ειδικότερα, στην Αυστρία τέθηκε σε εφαρμογή πρόγραμμα για τον περιορισμό της εξαπλώσεως του βόστρυχου του χαρακτή εντός των εθνικών δρυμών και εντός εκτάσεων υψηλής φυσικής αξίας, στο πλαίσιο του οποίου η απαγόρευση εκτελέσεως εργασιών διατηρήθηκε στα «κέντρα βιοποικιλότητας», με ταυτόχρονη προστασία των γειτνιαζόντων παραγωγικών δασών διά της εφαρμογής τεχνικών δασικής διαχειρίσεως. Γενικώς συνιστάται οι εκτάσεις στις οποίες προστατεύονται οι φυσικές διεργασίες, όπως οι εθνικοί δρυμοί, να υποδιαιρούνται σαφώς σε μία ζώνη άνευ παρεμβάσεως και σε περιφερειακές ζώνες, όπου υλοποιούνται δραστηριότητες με σκοπό τον περιορισμό της εξαπλώσεως του βόστρυχου του χαρακτή. Καθορίζοντας τις ζώνες αναφοράς, η Δημοκρατία της Πολωνίας εφάρμοσε την ίδια ακριβώς προσέγγιση.
- 100 Η Δημοκρατία της Πολωνίας υποστηρίζει επίσης ότι οι δραστηριότητες που προβλέπονται με το παράρτημα του 2016 συνάδουν με το ΡΖΟ του 2015. Συγκεκριμένα, το παράρτημα αυτό, σε συμφωνία με το ΡΖΟ του 2015, απαγορεύει τις δραστηριότητες διαχειρίσεως, όπως την υλοτομία και τις προ της υλοτομίας εργασίες αποκοπής, εντός δασοσυστάδων ενός είδους, οι οποίες αποτελούνται σε ποσοστό τουλάχιστον 10 % από αιωνόβια και υπεραιωνόβια δένδρα. Σε αυτές τις δασοσυστάδες πραγματοποιούνται μόνο εργασίες «εξυγιαντικής υλοτομίας» προκειμένου να αφαιρεθούν τα δένδρα ερυθρελάτης που έχουν προσβληθεί από τον βόστρυχο τον χαρακτή. Τα ξηρά δένδρα δεν απομακρύνονται. Επιπλέον, δεν πραγματοποιούνται εργασίες «εξυγιαντικής υλοτομίας» στις προστατευόμενες φυσικές περιοχές, στους ελώδεις οικοτόπους και στους υγροβιοτόπους. Ειδικότερα, οι περιοχές στις οποίες δεν προβλέπονται εργασίες «εξυγιαντικής υλοτομίας» αντιστοιχούν σε 7 123 εκτάρια, ήτοι σε ποσοστό 58 % της επιφάνειας της δασικής εκτάσεως της Βιαλowieża. Εξάλλου, οι δραστηριότητες που προβλέπονται με το παράρτημα του 2016 αφορούν αποκλειστικώς το 5,4 % της

επιφάνειας της επίμαχης περιοχής, ήτοι 3 401 εκτάρια. Υπό τις συνθήκες αυτές, η εκτίμηση επιπτώσεων του 2015 απέτρεψε την πραγματοποίηση της διαπιστωθείσας με το ΡΖΟ του 2015 δυνητικής απειλής η οποία οφειλόταν στην απομάκρυνση των νεκρών και θνησκόντων δένδρων.

- 101 Η Δημοκρατία της Πολωνίας προσθέτει, όσον αφορά τους σαπροξυλικούς κανθάρους, ότι δεν θα πραγματοποιηθεί απομάκρυνση των ιστάμενων και εκτεθειμένων στον ήλιο νεκρών πεύκων που αποτελούν τον οικοτόπο του *Buprestis splendens*. Αναφορικά με τον *Cucujus cinnaberinus*, οι πληθυσμοί του είδους αυτού συγκεντρώνονται σε λεύκες και μελίες, σύμφωνα με τις έρευνες που πραγματοποιήθηκαν μεταξύ των ετών 2016 και 2017 σε 12 000 περίπου δένδρα. Η διενεργούμενη από τον Απρίλιο του 2016 απογραφή αποτελεί το πρώτο έργο αυτού του είδους, στο πλαίσιο του οποίου διάφορα συστατικά στοιχεία της βιοποικιλότητας αξιολογήθηκαν κατά τρόπο αντικειμενικό και στατιστικώς ελεγμένο, σε 1 400 γεωγραφικά σημεία που κατανέμονται εντός τακτικού δικτύου, καλύπτοντας το σύνολο της περιοχής του δάσους της Βιαλowieża. Όσον αφορά τον *Boros schneideri*, η σημαντικότερη απειλή απορρέει από τη μείωση των πεύκων. Όσον αφορά τον *Rytho kolwensis*, τον *Rhyganophilus ruficollis* και τον *Rhysodes sulcatus*, η σοβαρότερη απειλή προκύπτει από τη διακοπή της συνεχούς διαθέσεως νεκρών δένδρων μεγάλων διαστάσεων που προκαλείται από τον ταχύ μαρασμό των γηραιότερων δασοσυστάδων ερυθρελάτης λόγω της εξαπλώσεως του βόστρυχου του χαρακτή.
- 102 Εξάλλου, η εκτέλεση εργασιών υλοτομίας σχετιζόμενων με την απομάκρυνση των νεκρών ερυθρελατών έχει θετικό αντίκτυπο στον οικοτόπο του *Buprestis splendens* και του *Osmoderma eremita*, αυξάνοντας την πρόσβαση στο φως εντός του δάσους. Όσον αφορά τα υπόλοιπα είδη, και συγκεκριμένα τον *Boros schneideri*, τον *Cucujus cinnaberinus*, και τον *Rhysodes sulcatus*, η ερυθρελάτη δεν είναι το είδος δένδρου που προτιμούν. Επί του παρόντος, στο δάσος της Βιαλowieża, καταμετρώνται κατά μέσο όρο περίπου 64 m³ νεκρών δένδρων ανά εκτάριο. Λαμβανομένης υπόψη της συνεχούς παρουσίας νεκρών δένδρων στο τοπίο, το στοιχείο αυτό εγγυάται πλήρως την ασφάλεια των οικοτόπων των επίμαχων ειδών κανθάρων.
- 103 Κατά τη Δημοκρατία της Πολωνίας, πρέπει επίσης να ληφθούν υπόψη οι ζώνες αναφοράς. Σκοπός του καθορισμού των ζωνών αυτών δεν είναι κατ' ουδένα τρόπο να αντισταθμιστούν ή να μετριασθούν οι φερόμενες ως αρνητικές συνέπειες των επίμαχων δραστηριοτήτων ενεργού δασικής διαχείρισεως. Ειδικότερα, οι ζώνες αυτές καθορίστηκαν σύμφωνα με την προβλεπόμενη κατά το άρθρο 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ αρχή της καλόπιστης συνεργασίας, για λόγους συγκρίσεως με άλλες ζώνες του δάσους της Βιαλowieża. Εξάλλου, η οριοθέτηση των εν λόγω ζωνών συνδέεται με την κατάσταση διατηρήσεως των φυσικών οικοτόπων και με την έλλειψη αναγκαιότητας προς υλοποίηση των στόχων διατηρήσεως που απορρέουν από το ΡΖΟ του 2015. Η Επιτροπή δεν μπορεί επίσης να προσάψει στις πολωνικές αρχές ότι δεν διενήργησαν εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων σε σχέση με τις ζώνες αυτές. Συγκεκριμένα, το επιχείρημα αυτό, αν γινόταν δεκτό, θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί και κατά της διακοπής της εκμεταλλεύσεως σε όλο το δάσος της Βιαλowieża, την οποία ζήτησε η Επιτροπή.
- 104 Συναφώς, η Επιτροπή κακώς δέχεται ότι η έλλειψη οποιασδήποτε ενέργειας έχει θετικό αντίκτυπο στη βιοποικιλότητα. Ειδικότερα, από τα αποτελέσματα της διενεργούμενης από τον Απρίλιο του 2016 απογραφής προκύπτει, για παράδειγμα, ότι στην περιοχή αυστηρής προστασίας του εθνικού δρυμού της Βιαλowieża έχει εντοπιστεί η ύπαρξη μίας μόνον αποικίας του *Boros schneideri*, ενώ στην επιφάνεια της δασικής εκτάσεως της Βιαλowieża μια τέτοια παρουσία διαπιστώθηκε 70 φορές. Παρόμοια είναι η κατάσταση και για μια ολόκληρη σειρά άλλων ειδών, όπως, μεταξύ άλλων, η σπουργιτόγλαυκα ή ο τριδάκτυλος δρυοκολάπτης.
- 105 Τέλος, όσον αφορά τη συνεκτίμηση των διαθέσιμων βέλτιστων επιστημονικών γνώσεων, η Δημοκρατία της Πολωνίας υπογραμμίζει ότι το δάσος της Βιαλowieża αποτελεί οικοσύστημα τόσο ιδιαίτερο και μοναδικό ώστε τα πορίσματα των μελετών σχετικά με την αλληλεξάρτηση μεταξύ των διαφόρων οργανισμών, οι οποίες εκπονήθηκαν σε σχέση με άλλα οικοσυστήματα, δεν μπορούν να ισχύσουν στην περίπτωση του. Συγκεκριμένα, μολονότι ένα μέρος των επιστημονικών κύκλων εναντιώνεται στην αντιμετώπιση της εξαπλώσεως του βόστρυχου του χαρακτή μέσω της κοπής των

προσβεβλημένων δένδρων, υπάρχει επίσης σειρά επιστημονικών εργασιών κατά τις οποίες η μη λήψη μέτρων κατά του βόστρυχου του χαρακτή, στο δάσος της Βιαłowιεζα, θα δημιουργήσει ακριβώς μια ισχυρή πιθανότητα να προκληθεί σοβαρή και ανεπανόρθωτη βλάβη στους φυσικούς οικοτόπους και στους οικοτόπους των ζωικών ειδών για τη διατήρηση των οποίων η σχετική περιοχή χαρακτηρίστηκε ως περιοχή του δικτύου Natura 2000 Puszczka Białowieska. Εξάλλου, από μελέτη που δημοσιεύθηκε για το δάσος της Βιαłowιεζα προκύπτει ότι η αυστηρή προστασία πρέπει να συνιστά απλώς συμπλήρωμα και όχι το κύριο στοιχείο της στρατηγικής διατηρήσεως και διαφυλάξεως ενός υψηλού επιπέδου βιοποικιλότητας.

β) Εκτίμηση του Δικαστηρίου

1) Προκαταρκτικές παρατηρήσεις

- 106 Υπενθυμίζεται ότι το άρθρο 6 της οδηγίας περί οικοτόπων επιβάλλει στα κράτη μέλη σειρά ειδικών υποχρεώσεων και διαδικασιών με σκοπό τη διασφάλιση, όπως προκύπτει από το άρθρο 2, παράγραφος 2, της οδηγίας αυτής, της διατηρήσεως ή, κατά περίπτωση, της επαναφοράς σε ικανοποιητική κατάσταση διατηρήσεως των φυσικών οικοτόπων και των άγριων ειδών χλωρίδας και πανίδας που έχουν ενδιαφέρον για την Ευρωπαϊκή Ένωση, ώστε να επιτευχθεί ο γενικότερος σκοπός της ίδιας οδηγίας που είναι η διασφάλιση ενός υψηλού επιπέδου προστασίας του περιβάλλοντος όσον αφορά τις προστατευόμενες δυνάμεις των διατάξεων της περιοχής (βλ., υπ' αυτή την έννοια, μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 11ης Απριλίου 2013, Sweetman κ.λπ., C-258/11, EU:C:2013:220, σκέψη 36, καθώς και της 8ης Νοεμβρίου 2016, Lesoochránárske zoskupenie VLK, C-243/15, EU:C:2016:838, σκέψη 43).
- 107 Στο πλαίσιο αυτό, σκοπός των διατάξεων της οδηγίας περί οικοτόπων είναι να λάβουν τα κράτη μέλη τα κατάλληλα μέτρα προστασίας, προκειμένου να διατηρούνται τα οικολογικά χαρακτηριστικά των τόπων που περιέχουν τύπους φυσικών οικοτόπων (αποφάσεις της 11ης Απριλίου 2013, Sweetman κ.λπ., C-258/11, EU:C:2013:220, σκέψη 38, καθώς και της 21ης Ιουλίου 2016, Orleans κ.λπ., C-387/15 και C-388/15, EU:C:2016:583, σκέψη 36).
- 108 Προς τούτο, το άρθρο 6, παράγραφος 3, της οδηγίας περί οικοτόπων προβλέπει μια διαδικασία εκτιμήσεως που αποσκοπεί στο να εξασφαλίζεται, χάρη στη διεξαγωγή προηγούμενου ελέγχου, ότι ένα σχέδιο ή προγραμματιζόμενο έργο μη άμεσα συνδεδεμένο με τη διαχείριση του οικείου τόπου ή μη αναγκαίο για τη διαχείρισή του, το οποίο όμως είναι ικανό να επηρεάσει σημαντικά τον εν λόγω τόπο, θα εγκρίνεται μόνον εφόσον δεν παραβιάζει την ακεραιότητα του τόπου αυτού (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 11ης Απριλίου 2013, Sweetman κ.λπ., C-258/11, EU:C:2013:220, σκέψη 28, καθώς και της 21ης Ιουλίου 2016, Orleans κ.λπ., C-387/15 και C-388/15, EU:C:2016:583, σκέψη 43).
- 109 Διευκρινίζεται συναφώς ότι, όσον αφορά τις ζώνες που έχουν χαρακτηριστεί ως ΖΕΠ, οι υποχρεώσεις που απορρέουν από την ανωτέρω διάταξη αντικαθιστούν, κατά το άρθρο το άρθρο 7 της οδηγίας περί οικοτόπων, τις υποχρεώσεις που επιβάλλει το άρθρο 4, παράγραφος 4, πρώτη περίοδος, της οδηγίας περί πτηνών από την ημερομηνία χαρακτηρισμού δυνάμει της τελευταίας αυτής οδηγίας, εφόσον η ημερομηνία αυτή είναι μεταγενέστερη από την ημερομηνία θέσεως σε εφαρμογή της οδηγίας περί οικοτόπων (βλ. υπ' αυτή την έννοια, απόφαση της 24ης Νοεμβρίου 2016, Επιτροπή κατά Ισπανίας, C-461/14, EU:C:2016:895, σκέψεις 71 και 92 καθώς και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 110 Το άρθρο 6, παράγραφος 3, της οδηγίας περί οικοτόπων διακρίνει δύο στάδια.
- 111 Κατά το πρώτο στάδιο, το οποίο ρυθμίζει η πρώτη περίοδος της εν λόγω διατάξεως, επιβάλλεται στα κράτη μέλη η υποχρέωση να προβαίνουν σε δέουσα εκτίμηση των επιπτώσεων που έχει ένα σχέδιο ή ένα προγραμματιζόμενο έργο επί ενός προστατευόμενου τόπου, εφόσον είναι πιθανό ότι το σχέδιο ή

- το έργο αυτό θα επηρεάσει σημαντικά τον εν λόγω τόπο (αποφάσεις της 11ης Απριλίου 2013, Sweetman κ.λπ., C-258/11, EU:C:2013:220, σκέψη 29, καθώς και της 21ης Ιουλίου 2016, Orleans κ.λπ., C-387/15 και C-388/15, EU:C:2016:583, σκέψη 44).
- 112 Ειδικότερα, λαμβανομένης υπόψη της αρχής της προφυλάξεως, αν σχέδιο ή προγραμματιζόμενο έργο μη άμεσα συνδεδεμένο με τη διαχείριση ενός τόπου ή μη αναγκαίο για τη διαχείρισή του ενδέχεται να θέσει σε κίνδυνο την επίτευξη των στόχων διατηρήσεως του τόπου αυτού, πρέπει να θεωρείται ως δυνάμενο να επηρεάσει σημαντικά τον τόπο αυτό. Η εκτίμηση του κινδύνου αυτού πρέπει, μεταξύ άλλων, να γίνεται υπό το πρίσμα των ειδικών περιβαλλοντικών χαρακτηριστικών και συνθηκών του τόπου τον οποίο αφορά το σχέδιο ή το έργο (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 11ης Απριλίου 2013, Sweetman κ.λπ., C-258/11, EU:C:2013:220, σκέψη 30, καθώς και της 21ης Ιουλίου 2016, Orleans κ.λπ., C-387/15 και C-388/15, EU:C:2016:583, σκέψη 45).
- 113 Η δέουσα εκτίμηση των επιπτώσεων του σχεδίου ή του έργου στον οικείο τόπο, η οποία πρέπει να πραγματοποιείται βάσει του άρθρου 6, παράγραφος 3, της οδηγίας περί οικοτόπων, προϋποθέτει ότι πρέπει να προσδιορίζονται, λαμβανομένων υπόψη των βέλτιστων επιστημονικών γνώσεων επί του θέματος, όλες οι πτυχές του σχεδίου ή του έργου που θα μπορούσαν, αυτές καθεαυτές ή σε συνδυασμό με άλλα σχέδια ή έργα, να επηρεάσουν τους στόχους διατηρήσεως του τόπου αυτού (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 21ης Ιουλίου 2016, Orleans κ.λπ., C-387/15 και C-388/15, EU:C:2016:583, σκέψη 51, καθώς και της 26ης Απριλίου 2017, Επιτροπή κατά Γερμανίας, C-142/16, EU:C:2017:301, σκέψη 57).
- 114 Επομένως, η εκτίμηση που πραγματοποιείται βάσει του άρθρου 6, παράγραφος 3, της οδηγίας περί οικοτόπων δεν επιτρέπεται να παρουσιάζει κενά και πρέπει να περιέχει πλήρη, ακριβή και οριστικά συμπεράσματα και διαπιστώσεις, ώστε να αίρεται κάθε εύλογη αμφιβολία, από επιστημονικής απόψεως, όσον αφορά τις επιπτώσεις των σχεδιαζόμενων εργασιών στον οικείο προστατευόμενο τόπο (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 11ης Απριλίου 2013, Sweetman κ.λπ., C-258/11, EU:C:2013:220, σκέψη 44, καθώς και της 21ης Ιουλίου 2016, Orleans κ.λπ., C-387/15 και C-388/15, EU:C:2016:583, σκέψη 50).
- 115 Κατά το δεύτερο στάδιο, το οποίο ρυθμίζει η δεύτερη περίοδος του άρθρου 6, παράγραφος 3, της οδηγίας περί οικοτόπων και το οποίο διεξάγεται μετά την εν λόγω δέουσα εκτίμηση, το σχέδιο ή έργο αυτό μπορεί να εγκριθεί μόνον υπό την προϋπόθεση ότι δεν παραβιάζει την ακεραιότητα του οικείου τόπου, με την επιφύλαξη των διατάξεων της παραγράφου 4 του ίδιου άρθρου (αποφάσεις της 11ης Απριλίου 2013, Sweetman κ.λπ., C-258/11, EU:C:2013:220, σκέψη 31, καθώς και της 21ης Ιουλίου 2016, Orleans κ.λπ., C-387/15 και C-388/15, EU:C:2016:583, σκέψη 46).
- 116 Προϋπόθεση για να μην παραβιάζεται η ακεραιότητα ενός τόπου ως φυσικού οικοτόπου, κατά την έννοια του άρθρου 6, παράγραφος 3, δεύτερη περίοδος, της οδηγίας περί οικοτόπων, είναι η παραμονή του σε ικανοποιητική κατάσταση διατηρήσεως, πράγμα που συνεπάγεται τη διασφάλιση της διατηρήσεως των συστατικών χαρακτηριστικών του οικείου τόπου που έχουν σχέση με την παρουσία ενός τύπου φυσικού οικοτόπου, του οποίου ο σκοπός διατηρήσεως αποτέλεσε τον λόγο καταχωρίσεως του τόπου αυτού στον κατάλογο των ΤΚΣ, κατά την έννοια της οδηγίας αυτής (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 11ης Απριλίου 2013, Sweetman κ.λπ., C-258/11, EU:C:2013:220, σκέψη 39, καθώς και της 21ης Ιουλίου 2016, Orleans κ.λπ., C-387/15 και C-388/15, EU:C:2016:583, σκέψη 47).
- 117 Η έγκριση σχεδίου ή έργου, κατά την έννοια του άρθρου 6, παράγραφος 3, της οδηγίας περί οικοτόπων, επιτρέπεται συνεπώς μόνον υπό την προϋπόθεση ότι οι αρμόδιες αρχές έχουν διαμορφώσει την πεποίθηση ότι το συγκεκριμένο σχέδιο ή έργο δεν πρόκειται να έχει επιβλαβείς συνέπειες για την ακεραιότητα του τόπου αυτού. Η πεποίθηση αυτή διαμορφώνεται όταν δεν υφίσταται, από επιστημονικής απόψεως, καμία εύλογη αμφιβολία ως προς τη μη ύπαρξη τέτοιων

συνεπειών (βλ., υπ' αυτή την έννοια, μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 11ης Απριλίου 2013, Sweetman κ.λπ., C-258/11, EU:C:2013:220, σκέψη 40, καθώς και της 8ης Νοεμβρίου 2016, Lesoochranaárske zoskupenie VLK, C-243/15, EU:C:2016:838, σκέψη 42).

- 118 Επομένως, η διάταξη αυτή εμπεριέχει την αρχή της προφυλάξεως και παρέχει τη δυνατότητα αποτελεσματικής αποτροπής των προσβολών που μπορούν να προκαλέσουν στην ακεραιότητα των προστατευόμενων τόπων τα υπό εξέταση σχέδια ή έργα. Ένα λιγότερο αυστηρό κριτήριο εγκρίσεως δεν θα μπορούσε να διασφαλίσει εξίσου αποτελεσματικά την επίτευξη του σκοπού της προστασίας των τόπων, τον οποίο ακριβώς επιδιώκει η εν λόγω διάταξη (αποφάσεις της 11ης Απριλίου 2013, Sweetman κ.λπ., C-258/11, EU:C:2013:220, σκέψη 41, καθώς και της 21ης Ιουλίου 2016, Orleans κ.λπ., C-387/15 και C-388/15, EU:C:2016:583, σκέψη 53).
- 119 Ως εκ τούτου, οι αρμόδιες εθνικές αρχές δεν επιτρέπεται να εγκρίνουν παρεμβάσεις που ενέχουν τον κίνδυνο μόνιμης αλλοιώσεως των οικολογικών χαρακτηριστικών των τόπων οι οποίοι περιλαμβάνουν τύπους φυσικών οικοτόπων κοινοτικού ενδιαφέροντος ή προτεραιότητας. Αυτό συμβαίνει, μεταξύ άλλων, στην περίπτωση που η παρέμβαση ενέχει τον κίνδυνο εξαφάνισης ή μερικής και ανεπανόρθωτης καταστροφής φυσικού οικοτόπου τέτοιου τύπου που περιλαμβάνεται στον οικείο τόπο (βλ. υπ' αυτή την έννοια, μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 24ης Νοεμβρίου 2011, Επιτροπή κατά Ισπανίας, C-404/09, EU:C:2011:768, σκέψη 163, καθώς και της 11ης Απριλίου 2013, Sweetman κ.λπ., C-258/11, EU:C:2013:220, σκέψη 43).
- 120 Κατά πάγια νομολογία, κρίσιμος χρόνος κατά τον οποίο δεν πρέπει να υφίσταται, από επιστημονικής απόψεως, καμία εύλογη αμφιβολία ως προς την απουσία επιβλαβών συνεπειών για την ακεραιότητα του οικείου τόπου είναι ο χρόνος εκδόσεως της αποφάσεως που εγκρίνει την υλοποίηση του έργου (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 26ης Οκτωβρίου 2006, Επιτροπή κατά Πορτογαλίας, C-239/04, EU:C:2006:665, σκέψη 24, και της 26ης Απριλίου 2017, Επιτροπή κατά Γερμανίας, C-142/16, EU:C:2017:301, σκέψη 42).
- 121 Υπό το πρίσμα αυτών ακριβώς των κανόνων πρέπει να εξεταστεί κατά πόσον, όπως υποστηρίζει η Επιτροπή με την πρώτη αιτίασή της, η Δημοκρατία της Πολωνίας παρέβη, με την έκδοση του παραρτήματος του 2016 και της αποφάσεως αριθ. 51, τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 6, παράγραφος 3, της οδηγίας περί οικοτόπων.

2) Επί της υπάρξεως σχεδίου ή έργου μη άμεσα συνδεδεμένου ή μη αναγκαίου για τη διαχείριση της σχετικής περιοχής

- 122 Το παράρτημα του 2016 τροποποίησε το σχετικό με τη δασική έκταση της Białowieża ΣΔΔ του 2012, προκειμένου να καταστεί δυνατή, κατά την περίοδο 2012-2021, η αύξηση, εντός της δασικής εκτάσεως αυτής, του όγκου εκμεταλλεύσιμης ξυλείας από 63 471 m³ σε 188 000 m³, μέσω της υλοποιήσεως δραστηριοτήτων ενεργού δασικής διαχείρισεως, όπως η απομάκρυνση, μέσω εργασιών «εξυγιαντικής υλοτομίας», ερυθρελατών προσβεβλημένων από τον βόστρυχο τον χαρακτήρη, η απομάκρυνση θνησκόντων δένδρων και η αναδάσωση. Κατ' εφαρμογήν της αποφάσεως αριθ. 51, οι δραστηριότητες αυτές υλοποιήθηκαν όχι μόνο στη δασική έκταση της Białowieża, αλλά και στις δασικές εκτάσεις του Browsk και της Hajnówka.
- 123 Εξ αυτού προκύπτει ότι το παράρτημα του 2016, το οποίο έχει ως μοναδικό σκοπό την αύξηση του όγκου εκμεταλλεύσιμης ξυλείας μέσω της υλοποιήσεως δραστηριοτήτων ενεργού δασικής διαχείρισεως εντός της περιοχής του δικτύου Natura 2000 Puszcza Białowieska, ουδόλως καθορίζει τους στόχους και τα μέτρα διατηρήσεως σε σχέση με την περιοχή αυτή, στοιχεία τα οποία, στην πραγματικότητα, περιλαμβάνονται στο ΡΖΟ του 2015 που είχε εκδοθεί λίγο νωρίτερα από τις πολωνικές αρχές.

- 124 Ως εκ τούτου, το παράρτημα του 2016 και η απόφαση αριθ. 51, κατά το μέρος που επιτρέπουν την ως άνω παρέμβαση στο φυσικό περιβάλλον με σκοπό την εκμετάλλευση των δασικών πόρων, συνιστούν «σχέδιο μη άμεσα συνδεδεμένο ή μη αναγκαίο για τη διαχείριση» της περιοχής του δικτύου Natura 2000 Puszcza Białowieska, κατά την έννοια του άρθρου 6, παράγραφος 3, πρώτη περίοδος, της οδηγίας περί οικοτόπων.
- 125 Άνευ σημασίας είναι συναφώς ότι ο όγκος της εκμεταλλεύσιμης ξυλείας που καθορίζεται στο παράρτημα του 2016 είναι μικρότερος από εκείνον που είχε εγκριθεί με τα σχέδια δασικής διαχείρισεως για τις περιόδους 1992-2001 και 2002-2011. Πράγματι, η ύπαρξη σχεδίου ή έργου μη άμεσα συνδεδεμένου ή μη αναγκαίου για τη διαχείριση ορισμένης προστατευόμενης περιοχής εξαρτάται κυρίως από τη φύση της επίμαχης παρεμβάσεως και όχι μόνον από την έκτασή της.
- 126 Εξάλλου, η Δημοκρατία της Πολωνίας αβασίμως υποστηρίζει ότι το παράρτημα του 2016 κατέστησε δυνατή την επίτευξη του στόχου διατηρήσεως που συνίσταται στον περιορισμό της εξαπλώσεως του βόστρυχου του χαρακτή. Πράγματι, ο στόχος αυτός ουδόλως περιλαμβάνεται μεταξύ των στόχων διατηρήσεως που έχουν καθοριστεί με το ΡΖΟ του 2015, το οποίο, τουναντίον, προβλέπει ρητώς, στο παράρτημα 3, ότι η απομάκρυνση των ερυθρελατών που έχουν προσβληθεί από τον βόστρυχο τον χαρακτή πρέπει να θεωρηθεί εν δυνάμει κίνδυνος για την παραμονή σε ικανοποιητική κατάσταση διατηρήσεως των οικοτόπων της σπουργιτόγλαυκας, του αιγιωλιού και του τριδάκτυλου δρυοκολάπτη.
- 127 Από τα ανωτέρω έπεται ότι η Δημοκρατία της Πολωνίας ήταν υποχρεωμένη, δυνάμει του άρθρου 6, παράγραφος 3, πρώτη περίοδος, της οδηγίας περί οικοτόπων, να διενεργήσει δέουσα εκτίμηση των επιπτώσεων που θα είχαν οι επίμαχες δραστηριότητες ενεργού δασικής διαχείρισεως, εφόσον υπήρχε πιθανότητα οι δραστηριότητες αυτές να θίξουν σε σημαντικό βαθμό την ακεραιότητα της περιοχής του δικτύου Natura 2000 Puszcza Białowieska.

3) Επί της υποχρεώσεως και της διενέργειας εκτιμήσεως περιβαλλοντικών επιπτώσεων στη σχετική περιοχή

- 128 Διαπιστώνεται ότι, ως εκ της φύσεώς τους, οι επίμαχες δραστηριότητες ενεργού δασικής διαχείρισεως, καθόσον προβλέπουν την εφαρμογή μέτρων, όπως η απομάκρυνση και η κοπή δένδρων, στους οικοτόπους που προστατεύονται εντός της περιοχής του δικτύου Natura 2000 Puszcza Białowieska, είναι ικανές, λόγω επίσης της εκτάσεως και της εντάσεώς τους, να διακυβεύσουν τους στόχους διατηρήσεως της περιοχής αυτής.
- 129 Συναφώς, πρέπει ιδίως να επισημανθεί ότι το παράρτημα του 2016 επιτρέπει την απόληψη ξυλείας όγκου 188 000 m³ στη δασική έκταση της Białowieża για την περίοδο 2012-2021, αριθμός που αντιστοιχεί σε σημαντικό επίπεδο δασικής εκμεταλλεύσεως, σχεδόν τρεις φορές υψηλότερο από αυτό που είχε επιτραπεί από το ΣΔΔ του 2012 για την ίδια περίοδο.
- 130 Εξ αυτού έπεται ότι υπήρχε πιθανότητα οι επίμαχες δραστηριότητες ενεργού δασικής διαχείρισεως να θίξουν σε σημαντικό βαθμό την ακεραιότητα της περιοχής του δικτύου Natura 2000 Puszcza Białowieska.
- 131 Εν προκειμένω, η Δημοκρατία της Πολωνίας δεν αμφισβητεί εξάλλου ότι ήταν υποχρεωμένη, δυνάμει του άρθρου 6, παράγραφος 3, πρώτη περίοδος, της οδηγίας περί οικοτόπων, να διενεργήσει εκτίμηση των επιπτώσεων που θα είχαν οι δραστηριότητες αυτές στην εν λόγω περιοχή. Ωστόσο, το κράτος μέλος αυτό υποστηρίζει ότι, διενεργώντας την εκτίμηση επιπτώσεων του 2015, συμμορφώθηκε πλήρως με τη διάταξη αυτή.

- 132 Βεβαίως, δεν αμφισβητείται ότι, κατόπιν μιας πρώτης εκτιμήσεως από την οποία προέκυψε ότι το αρχικό σχέδιο παραρτήματος στο ΣΔΔ του 2012 σχετικά με τη δασική έκταση της Βιαλβιεζα, το οποίο καθόριζε τον όγκο της εκμεταλλεύσιμης ξυλείας σε 317 894 m³, μπορούσε να έχει επιβλαβείς συνέπειες στην ακεραιότητα της περιοχής του δικτύου Natura 2000 Puszcza Białowieska, οι πολωνικές αρχές, με το παράρτημα του 2016, μείωσαν τον όγκο αυτό σε 188 000 m³.
- 133 Πάντως, είναι γεγονός ότι η εκτίμηση των επιπτώσεων του 2015 περιλαμβάνει πολλά σημαντικά κενά.
- 134 Πρώτον, διαπιστώνεται ότι η εκτίμηση αυτή αφορά μόνον το παράρτημα του 2016 και όχι την απόφαση αριθ. 51, παρά το γεγονός ότι, με την απόφαση αυτή, η υλοποίηση των δραστηριοτήτων ενεργού δασικής διαχείρισεως τις οποίες το εν λόγω παράρτημα είχε προβλέψει μόνο για τη δασική έκταση της Βιαλβιεζα επεκτάθηκε και στις δασικές εκτάσεις του Browsk και της Hajnówka, άρα σε ολόκληρη την περιοχή του δικτύου Natura 2000 Puszcza Białowieska, με μόνη εξαίρεση τον εθνικό δρυμό.
- 135 Εξ αυτού έπεται ότι οι επιπτώσεις των ως άνω δραστηριοτήτων στις δύο τελευταίες δασικές εκτάσεις δεν αποτέλεσαν αντικείμενο εκτιμήσεως από τις πολωνικές αρχές. Όμως, σύμφωνα με τη μνημονευόμενη στη σκέψη 113 της παρούσας αποφάσεως νομολογία, κατά την εκτίμηση των επιπτώσεων σχεδίου ή έργου μη άμεσα συνδεδεμένου ή μη αναγκαίου για τη διαχείριση της σχετικής περιοχής πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι σωρευτικές συνέπειες που απορρέουν από τον συνδυασμό του σχεδίου ή έργου αυτού με άλλα σχέδια ή έργα για τους στόχους διατηρήσεως της σχετικής περιοχής.
- 136 Δεύτερον, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 162 των προτάσεών του, από τη διατύπωση του σημείου 4.2 της εκτιμήσεως επιπτώσεων του 2015, κατά το οποίο «οι ρυθμίσεις σχετικά με τις επιπτώσεις στην περιοχή του δικτύου Natura 2000 [Puszcza Białowieska], οι οποίες περιλαμβάνονται στην “εκτίμηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον” για τα έτη 2012-2021, δεν απαιτείται καταρχήν να επικαιροποιηθούν», προκύπτει ότι η εν λόγω εκτίμηση διενεργήθηκε με βάση τα στοιχεία που χρησιμοποιήθηκαν για εκτιμηθούν οι επιπτώσεις του ΣΔΔ του 2012 και όχι με βάση επικαιροποιημένα στοιχεία.
- 137 Όμως, η εκτίμηση δεν μπορεί να χαρακτηριστεί «δέουσα» κατά την έννοια του άρθρου 6, παράγραφος 3, πρώτη περίοδος, της οδηγίας περί οικοτόπων, όταν δεν υπάρχουν επικαιροποιημένα δεδομένα σε σχέση με τους προστατευόμενους οικοτόπους και τα προστατευόμενα είδη (βλ., υπ’ αυτή την έννοια, απόφαση της 11ης Σεπτεμβρίου 2012, Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Αιτωλοακαρνανίας κ.λπ., C-43/10, EU:C:2012:560, σκέψη 115).
- 138 Η ανωτέρω διαπίστωση ισχύει κατά μείζονα λόγο στην υπό κρίση υπόθεση, δεδομένου ότι σκοπός των επίμαχων δραστηριοτήτων ενεργού δασικής διαχείρισεως είναι ακριβώς να ληφθεί υπόψη ένα νέο στοιχείο το οποίο ανέκυψε στην περιοχή του δικτύου Natura 2000 Puszcza Białowieska μετά την έγκριση του ΣΔΔ του 2012, και συγκεκριμένα, κατά τη διατύπωση του σημείου 2.8 της εκτιμήσεως επιπτώσεων του 2015, «η περαιτέρω υποβάθμιση των δασοσυστάδων που προκλήθηκε από την αυξανόμενη εξάπλωση του βόστρυχου του χαράκτη», της οποίας τα πρώτα συμπτώματα εμφανίστηκαν, κατά το έγγραφο αυτό, ήδη από το έτος 2011 και η οποία έφθασε σε οριακό σημείο κατά το έτος 2015.
- 139 Επιπλέον, σύμφωνα με τη νομολογία που υπομνήσθηκε στις σκέψεις 113, 114 και 120 της παρούσας αποφάσεως, η όποια εύλογη αμφιβολία, από επιστημονικής απόψεως, ως προς την απουσία επιβλαβών συνεπειών για την ακεραιότητα της εν λόγω περιοχής έπρεπε, κατά την ημερομηνία εκδόσεως του παραρτήματος του 2016 το οποίο επέτρεψε την υλοποίηση των επίμαχων δραστηριοτήτων ενεργού δασικής διαχείρισεως, να έχει αποκλειστεί ακριβώς με βάση πλήρη, ακριβή και οριστικά συμπεράσματα και διαπιστώσεις.

- 140 Τρίτον, επισημαίνεται ότι η εκτίμηση επιπτώσεων του 2015 δεν κάνει αναφορά στους μνημονευόμενους στο ΡΖΟ του 2015 στόχους διατηρήσεως των προστατευόμενων οικοτόπων και των προστατευόμενων ειδών εντός της περιοχής του δικτύου Natura 2000 Puszczza Białowieska, ούτε προσδιορίζει σε τι συνίσταται η ακεραιότητα της περιοχής αυτής ούτε εξετάζει σοβαρά τους λόγους για τους οποίους οι επίμαχες δραστηριότητες ενεργού δασικής διαχείρισεως δεν είναι ικανές να παραβιάσουν την περιοχή αυτή.
- 141 Ειδικότερα, η εκτίμηση αυτή, η οποία επικεντρώνεται κατά βάση στις δασοσυστάδες που έχουν προσβληθεί από τον βόστρυχο τον χαρακτήρα, δηλαδή, κυρίως, στις ερυθρελάτες, δεν εξετάζει κατά τρόπο συστηματικό και λεπτομερή τους κινδύνους που συνεπάγεται η υλοποίηση των ως άνω δραστηριοτήτων για καθέναν από τους προστατευόμενους οικοτόπους και καθένα από τα προστατευόμενα είδη εντός της περιοχής του δικτύου Natura 2000 Puszczza Białowieska.
- 142 Συγκεκριμένα, όσον αφορά τους οικοτόπους 91D0 (δασώδεις τυρφώνες) και 91E0 (αλλουβιακά δάση με κλήθρες, μελίες, ιτιές και λεύκες), η εν λόγω εκτίμηση, αφού επισημαίνει ότι στους οικοτόπους αυτούς θα πραγματοποιηθεί «αραιώση» των δασοσυστάδων που περιλαμβάνουν ερυθρελάτες, καταλήγει, χωρίς περαιτέρω ανάλυση, στο συμπέρασμα, το οποίο περιλαμβάνεται στο σημείο 4.2.1, ότι οι αραιώσεις αυτές «δεν θα παραβιάσουν την κατάσταση διατηρήσεως των οικοτόπων», αρκούμενη συναφώς στη διαπίστωση ότι η έκταση των εργασιών υλοτομίας «θα αποτελέσει συνάρτηση του πραγματικού κινδύνου περαιτέρω εξαπλώσεως», χωρίς όμως να παράσχει οποιοδήποτε συγκεκριμένο στοιχείο σχετικά με την πιθανή εξέλιξη της εξαπλώσεως αυτής.
- 143 Ομοίως, η εκτίμηση επιπτώσεων του 2015 καταλήγει, στο σημείο 4.2.3, στη διαπίστωση «αμελητέων επιπτώσεων» για τον *Phryganophilus ruficollis*, τον *Pytho kolwensis*, τη σφηκοβαρβακίνα, τον λευκονώτη δρυοκολάπτη, τον νανομυγοχάφτη, τον κρικομυγοχάφτη και το φασσοπερίστερο, με τη μοναδική διευκρίνιση ότι πρόκειται για είδη «που, ως επί το πλείστον, είναι άμεσα συνδεδεμένα με τις δασικές ζώνες και επί των οποίων οι προγραμματιζόμενες δραστηριότητες δεν θα έχουν αξιοσημείωτες επιπτώσεις». Εξάλλου, η εκτίμηση αυτή, μολονότι επισημαίνει, στο ίδιο σημείο 4.2.3, όσον αφορά τον *Buprestis splendens*, τον *Cucujus cinnaberinus*, τον *Osmoderma eremita*, τον *Rhysodes sulcatus*, τη σπουργιτόγλαυκα και τον τριδάκτυλο δρυοκολάπτη, ότι «δεν μπορεί να αποκλειστεί το ενδεχόμενο επιπτώσεων επί του οικοτόπου τους σε μεμονωμένες περιπτώσεις», εντούτοις απλώς διαπιστώνει, προκειμένου να αποκλείσει την ύπαρξη σημαντικών επιπτώσεων, τη διατήρηση «μέρους των δασοσυστάδων που περιλαμβάνουν θνήσκοντα δένδρα», χωρίς όμως να προσδιορίζει την ποσότητά τους ούτε τον τόπο στον οποίο μπορούν να διατηρηθούν.
- 144 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι η εκτίμηση επιπτώσεων του 2015 δεν μπορούσε ως εκ του περιεχομένου της να άρει οποιαδήποτε επιστημονική αμφιβολία ως προς τις επιβλαβείς συνέπειες του παραρτήματος του 2016 για την περιοχή του δικτύου Natura 2000 Puszczza Białowieska.
- 145 Η διαπίστωση αυτή επιρρωννύεται από την έκδοση, την ίδια ακριβώς ημέρα με την έγκριση του εν λόγω παραρτήματος, του προγράμματος αποκαταστάσεως και, έξι ημέρες αργότερα, της αποφάσεως αριθ. 52.
- 146 Πράγματι, όπως προκύπτει από την εισηγητική έκθεση του προγράμματος αυτού και από τις διατάξεις της αποφάσεως αυτής, σκοπός των σχετικών μέτρων ήταν ακριβώς να εκτιμηθούν οι επιπτώσεις των προβλεπόμενων με το εν λόγω παράρτημα δραστηριοτήτων ενεργού δασικής διαχείρισεως στην περιοχή του δικτύου Natura 2000 Puszczza Białowieska, μέσω του καθορισμού, εντός των δασικών εκτάσεων της Białowieza και του Browsk, ζωνών αναφοράς στις οποίες απαγορευόταν η υλοποίηση οποιασδήποτε από τις δραστηριότητες αυτές.
- 147 Σύμφωνα με τις εξηγήσεις που παρέσχε η ίδια η Δημοκρατία της Πολωνίας, με τον καθορισμό των ζωνών αυτών επιδιώκεται ιδίως να καταστεί δυνατή η εκτίμηση, σε επιφάνεια περίπου 17 000 εκταρίων, της εξελίξεως των χαρακτηριστικών της περιοχής αυτής χωρίς οποιαδήποτε ανθρώπινη παρέμβαση, ώστε να γίνει σύγκριση της εξελίξεως αυτής με εκείνη που θα προκύψει από τις

προβλεπόμενες με το παράρτημα του 2016 δραστηριότητες ενεργού δασικής διαχείρισης, οι οποίες θα υλοποιηθούν στα λοιπά τμήματα των τριών επίμαχων δασικών εκτάσεων, ήτοι σε επιφάνεια περίπου 34 000 εκταρίων.

- 148 Εντούτοις, η δέουσα εκτίμηση των επιπτώσεων του σχεδίου ή έργου επί του συγκεκριμένου τόπου πρέπει να προηγείται της εγκρίσεως του σχεδίου ή έργου αυτού (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 7ης Σεπτεμβρίου 2004, *Waddenvereniging και Vogelbeschermingsvereniging*, C-127/02, EU:C:2004:482, σκέψη 53). Επομένως, η εκτίμηση αυτή δεν μπορεί να είναι ταυτόχρονη ή μεταγενέστερη (βλ., κατ' αναλογία, αποφάσεις της 20ής Σεπτεμβρίου 2007, *Επιτροπή κατά Ιταλίας*, C-304/05, EU:C:2007:532, σκέψη 72, και της 24ης Νοεμβρίου 2011, *Επιτροπή κατά Ισπανίας*, C-404/09, EU:C:2011:768, σκέψη 104).
- 149 Επιπλέον, δεν αμφισβητείται ότι, κατά τον χρόνο εκδόσεως του παραρτήματος του 2016, οι πολωνικές αρχές δεν διέθεταν τα πλήρη αποτελέσματα της απογραφής με αντικείμενο τη βιοποικιλότητα της περιοχής του δικτύου Natura 2000 Puszczza Białowieska, την οποία έκριναν αναγκαίο να διενεργήσουν από τον Απρίλιο του 2016, προκειμένου να προσδιορίσουν τα γεωγραφικά σημεία κατανομής των ευρισκόμενων στην περιοχή αυτή προστατευόμενων ειδών.
- 150 Από τα ανωτέρω συνάγεται ότι οι εν λόγω αρχές είχαν συνείδηση της ανεπάρκειας των διαθέσιμων κατά τον χρόνο εκδόσεως του εν λόγω παραρτήματος δεδομένων όσον αφορά τις επιπτώσεις των επίμαχων δραστηριοτήτων ενεργού δασικής διαχείρισης στα είδη αυτά.
- 151 Υπό τις συνθήκες αυτές, συνάγεται το συμπέρασμα ότι οι πολωνικές αρχές, καθόσον δεν διέθεταν όλα τα κρίσιμα στοιχεία για την εκτίμηση των επιπτώσεων των επίμαχων δραστηριοτήτων ενεργού δασικής διαχείρισης στην ακεραιότητα της περιοχής του δικτύου Natura 2000 Puszczza Białowieska, δεν διενήργησαν, πριν από την έκδοση του παραρτήματος του 2016 και της αποφάσεως αριθ. 51, δέουσα εκτίμηση των επιπτώσεων αυτών και, ως εκ τούτου, παρέβησαν την υποχρέωση που υπέχουν από το άρθρο 6, παράγραφος 3, πρώτη περίοδος, της οδηγίας περί οικοτόπων.

4) Επί της προσβολής της ακεραιότητας της σχετικής περιοχής

- 152 Επιπλέον, η Επιτροπή υποστηρίζει, ότι οι πολωνικές αρχές ενέκριναν τις επίμαχες δραστηριότητες ενεργού δασικής διαχείρισης μολονότι αυτές ήταν ικανές να θίξουν την ακεραιότητα της περιοχής του δικτύου Natura 2000 Puszczza Białowieska.
- 153 Υπενθυμίζεται συναφώς ότι, όπως επισημάνθηκε στη σκέψη 16 της παρούσας αποφάσεως, η περιοχή του δικτύου Natura 2000 Puszczza Białowieska χαρακτηρίστηκε, κατόπιν αιτήματος της Δημοκρατίας της Πολωνίας, ως ΤΚΣ συμφώνως προς την οδηγία περί οικοτόπων και επίσης αποτελεί ΖΕΠ, η οποία έχει οριστεί ως τέτοια δυνάμει της οδηγίας περί πτηνών.
- 154 Το σύστημα προστασίας που καθιερώνουν οι ως άνω οδηγίες για τις περιοχές του δικτύου Natura 2000, μολονότι δεν απαγορεύει, όπως υποστηρίζει η Δημοκρατία της Πολωνίας, οποιαδήποτε ανθρώπινη δραστηριότητα εντός των περιοχών αυτών, εντούτοις εξαρτά την αδειοδότηση των εν λόγω δραστηριοτήτων από την τήρηση των υποχρεώσεων που προβλέπουν οι οδηγίες αυτές (βλ., υπ' αυτή την έννοια, απόφαση της 21ης Ιουλίου 2011, *Azienda Agro-Zootecnica Franchini και Eolica di Altamura*, C-2/10, EU:C:2011:502, σκέψη 40).
- 155 Κατά συνέπεια, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 134 των προτάσεών του, η επιχειρηματολογία του κράτους μέλους αυτού, κατά την οποία το δάσος της Białowieża δεν θα μπορούσε να χαρακτηριστεί «φυσικό» ή «παρθένο» δάσος, διότι ανέκαθεν αποτελούσε αντικείμενο ενεργού εκμεταλλεύσεως από τον άνθρωπο, η οποία είχε καθοριστική επιρροή στη διαμόρφωση των

- χαρακτηριστικών του, προβάλλεται αλυσιτελώς, δεδομένου ότι οι οδηγίες περί οικοτόπων και περί πτηνών οριοθετούν, ανεξαρτήτως του χαρακτηρισμού του δάσους αυτού, το πλαίσιο της δασικής διαχείρισής του.
- 156 Ειδικότερα, κατά το άρθρο 6, παράγραφος 3, δεύτερη περίοδος, της οδηγίας περί οικοτόπων, το οποίο εφαρμόζεται, δυνάμει του άρθρου 7 της οδηγίας αυτής, επί των ΖΕΠ, η Δημοκρατία της Πολωνίας μπορούσε να επιτρέψει τις επίμαχες δραστηριότητες ενεργού δασικής διαχείρισεως μόνον υπό την προϋπόθεση ότι οι δραστηριότητες αυτές δεν θα είχαν επιβλαβείς συνέπειες για τη βιώσιμη διατήρηση των συστατικών στοιχείων της περιοχής του δικτύου Natura 2000 Puszcza Białowieska, τα οποία συνδέονται με την παρουσία τύπων οικοτόπων για τη διατήρηση των οποίων η περιοχή αυτή περιλήφθηκε στον κατάλογο των ΤΚΣ.
- 157 Εν προκειμένω, δεν αμφισβητείται ότι ο στόχος διατηρήσεως βάσει του οποίου η περιοχή του δικτύου Natura 2000 Puszcza Białowieska χαρακτηρίστηκε ως ΤΚΣ και ως ΖΕΠ συνίσταται στην παραμονή σε ικανοποιητική κατάσταση διατηρήσεως, όσον αφορά τα συστατικά στοιχεία της εν λόγω περιοχής, των οικοτόπων 9170 (υποηπειρωτικά δάση δρυός και καρπίνου), 91D0 (δασώδεις τυρφώνες) και 91E0 (αλλουβιακά δάση με κλήθρες, μελίες, ιτιές και λεύκες) και των οικοτόπων σαπροξυλικών κανθάρων όπως ο *Boros schneideri*, ο *Buprestis splendens*, ο *Cucujus cinnaberinus*, ο *Phryganophilus ruficollis*, ο *Pytho kolwensis* και ο *Rhysodes sulcatus*, καθώς και των οικοτόπων πτηνών όπως η σφηκοβαρβακίνα, η σπουργιτόγλαυκα, ο αιγιωλιός, ο λευκονώτης δρυκολάπτης, ο τριδάκτυλος δρυκολάπτης, ο νανομυγοχάφτης, ο κρικομυγοχάφτης και το φασσοπερίστερο.
- 158 Προκειμένου να διαπιστωθεί παράβαση του άρθρου 6, παράγραφος 3, δεύτερη περίοδος, της οδηγίας περί οικοτόπων, η Επιτροπή, λαμβάνοντας υπόψη την αρχή της προφυλάξεως, την οποία, όπως επισημάνθηκε στη σκέψη 118 της παρούσας αποφάσεως, εμπεριέχει η διάταξη αυτή, δεν υποχρεούται να αποδείξει την ύπαρξη αιτιώδους συνδέσμου μεταξύ των επίμαχων δραστηριοτήτων ενεργού δασικής διαχείρισεως και της προσβολής της ακεραιότητας των οικοτόπων και των ειδών αυτών, αλλά αρκεί να αποδείξει την ύπαρξη πιθανότητας ή κινδύνου να προκαλέσουν οι δραστηριότητες αυτές τέτοια προσβολή (βλ., υπ' αυτή την έννοια, απόφαση της 24ης Νοεμβρίου 2011, Επιτροπή κατά Ισπανίας, C-404/09, EU:C:2011:768, σκέψη 142 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 159 Επομένως, πρέπει να εξεταστεί αν, όπως υποστηρίζει η Επιτροπή στο πλαίσιο της πρώτης αιτιάσεως της, οι επίμαχες δραστηριότητες ενεργού δασικής διαχείρισεως είναι ικανές να έχουν επιβλαβείς συνέπειες στους εν λόγω προστατευόμενους οικοτόπους και στα εν λόγω προστατευόμενα είδη εντός της περιοχής του δικτύου Natura 2000 Puszcza Białowieska και, ως εκ τούτου, αν είναι ικανές να θίξουν την ακεραιότητα της περιοχής αυτής.
- 160 Συναφώς, διαπιστώνεται, καταρχάς, ότι, μολοντί οι δραστηριότητες αυτές αφορούν «πρωτίστως», σύμφωνα με τη διατύπωση του παραρτήματος του 2016, την κοπή των ερυθρελατών που έχουν προσβληθεί από τον βόστρυχο τον χαρακτή, ούτε το παράρτημα αυτό ούτε η απόφαση αριθ. 51 περιλαμβάνουν περιορισμούς ως προς την ηλικία των δένδρων ή ως προς τις δασοσυστάδες που καλύπτονται από τις εν λόγω δραστηριότητες, αναλόγως ιδίως του οικοτόπου στον οποίο βρίσκονται. Αντιθέτως, η απόφαση αριθ. 51 προβλέπει ρητώς την κοπή των δένδρων που έχουν προσβληθεί από τον βόστρυχο τον χαρακτή «σε όλες τις ηλικιακές κατηγορίες των δασοσυστάδων» και διευκρινίζει ότι, προς τον σκοπό της υλοτομήσεως, εισάγεται παρέκκλιση «από τους περιορισμούς σχετικά με την ηλικία των δένδρων και τη λειτουργία των δασοσυστάδων». Επομένως, το παράρτημα του 2016 και η απόφαση αριθ. 51 επιτρέπουν την κοπή αιωνόβιων ερυθρελατών εντός οποιουδήποτε τύπου δασοσυστάδων, συμπεριλαμβανόμενων των ευρισκόμενων στους προστατευόμενους οικοτόπους.
- 161 Περαιτέρω, τόσο το παράρτημα του 2016 όσο και η απόφαση αριθ. 51 επιτρέπουν την κοπή δένδρων για λόγους «δημόσιας ασφάλειας», χωρίς να παρέχουν οποιαδήποτε διευκρίνιση ως προς τις συγκεκριμένες προϋποθέσεις υπό τις οποίες η κοπή αυτή είναι δυνατή για τέτοιους λόγους.

- 162 Τέλος, το παράρτημα του 2016 και η απόφαση αριθ. 51 επιτρέπουν την απομάκρυνση οποιουδήποτε είδους «δένδρων», συμπεριλαμβανομένων όχι μόνο των ερυθρελατών, αλλά και των πεύκων, των καρπίνων, των δρυών, των κλήθρων, των μελιών, των ιτιών και των λευκών, εφόσον τα δένδρα αυτά είναι «νεκρά», «ξηρά» ή «θνήσκοντα», χωρίς επίσης να προβλέπουν περιορισμούς ως προς τις δασοσυστάδες τις οποίες αφορά η δραστηριότητα αυτή.
- 163 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι, σε αντίθεση με όσα υποστηρίζει η Δημοκρατία της Πολωνίας, οι επίμαχες δραστηριότητες ενεργού δασικής διαχείρισεως δεν συνίστανται αποκλειστικώς σε εργασίες «εξυγιαντικής υλοτομίας» με σκοπό την αφαίρεση μόνον εκείνων των ερυθρελατών που έχουν προσβληθεί από τον βόστρυχο τον χαρακτή και ότι καθιστούν δυνατή την υλοτομία και τις εργασίες αποκοπής προ της υλοτομίας εντός των δασοσυστάδων ενός είδους, οι οποίες αποτελούνται κατά τουλάχιστον 10 % από αιωνόβια και υπεραιωνόβια δένδρα.
- 164 Όμως, κατά τη μνημονεύομενη στη σκέψη 119 της παρούσας αποφάσεως νομολογία, δραστηριότητες ενεργού δασικής διαχείρισεως όπως οι επίμαχες, οι οποίες συνίστανται στην απομάκρυνση και στην κοπή σημαντικού αριθμού δένδρων εντός της περιοχής του δικτύου Natura 2000 Puszcza Białowieska, ενέχουν, ως εκ της φύσεώς τους, τον κίνδυνο να διακυβεύσουν σε διαρκή βάση τα οικολογικά χαρακτηριστικά της περιοχής αυτής, δεδομένου ότι μπορούν να έχουν ως αναπόδραστη συνέπεια τον αφανισμό ή τη μερική και ανεπανόρθωτη καταστροφή των προστατευόμενων οικοτόπων και των προστατευόμενων ειδών που βρίσκονται εντός της εν λόγω περιοχής.
- 165 Επομένως, διαπιστώνεται ότι οι επίμαχες δραστηριότητες ενεργού δασικής διαχείρισεως συνιστούν ακριβώς τη συγκεκριμενοποίηση των δυνητικών κινδύνων τους οποίους προσδιόρισαν οι πολωνικές αρχές με το παράρτημα 3 του ΡΖΟ του 2015 για τους ως άνω οικοτόπους και για τα ως άνω είδη.
- 166 Πράγματι, καταρχάς, το ΡΖΟ του 2015 χαρακτηρίζει την «κοπή δένδρων εντός υπεραιωνόβιων δενδροσυστάδων» ως δυνητικό κίνδυνο για τους οικοτόπους 9170 (υποηπειρωτικά δάση δρυός και καρπίνου) και 91Ε0 (αλλουβιακά δάση με κλήθρες, μελιές, ιτιές και λεύκες) καθώς και για τη σφηκοβαρβακίνα που διαβιώνει στους οικοτόπους αυτούς, ενώ εξάλλου οι «εργασίες δασικής υλοτομίας» και η «ανανέωση των δασών και των μεικτών δασών μέσω δραστηριοτήτων δασικής διαχείρισεως» μνημονεύονται ως κίνδυνοι για το είδος *Boros schneideri*.
- 167 Περαιτέρω, «η απομάκρυνση προσβεβλημένων από σκολύτη πεύκων ή ερυθρελατών άνω των 100 ετών», ήτοι δένδρων προσβεβλημένων από τον βόστρυχο τον χαρακτή, χαρακτηρίζεται ως δυνητικός κίνδυνος για τη σπυργιτόγλαυκα, τον αιγιωλιό και τον τριδάκτυλο δρυοκολάπτη.
- 168 Τέλος, «η απομάκρυνση των νεκρών ή θνησκόντων δένδρων» χαρακτηρίζεται ως δυνητικός κίνδυνος για τους οικοτόπους 9170 (υποηπειρωτικά δάση δρυός και καρπίνου) και 91Ε0 (αλλουβιακά δάση με κλήθρες, μελιές, ιτιές και λεύκες) καθώς και για τη σπυργιτόγλαυκα, τον αιγιωλιό, τον λευκονώπη δρυοκολάπτη, τον τριδάκτυλο δρυοκολάπτη και τον *Cucujus cinnaberinus*, ενώ η «απομάκρυνση θνησκόντων δένδρων» χαρακτηρίζεται ως δυνητικός κίνδυνος για τα είδη *Boros schneideri*, *Buprestis splendens*, *Phryganophilus ruficollis*, *Pytho kolwensis* και *Rhysodes sulcatus*.
- 169 Διευκρινίζεται συναφώς ότι, στο μέτρο κατά το οποίο οι επίμαχες δραστηριότητες ενεργού δασικής διαχείρισεως αντιστοιχούν ακριβώς στους δυνητικούς κινδύνους τους οποίους προσδιόρισαν οι πολωνικές αρχές με το παράρτημα 3 του ΡΖΟ του 2015 για τους ανωτέρω οικοτόπους και για τα ανωτέρω είδη, το γεγονός ότι το παράρτημα του 2016 δεν περιέχει καμία διάταξη που να κάνει ρητώς λόγο για εκ προθέσεως θανάτωση, αιχμαλωσία ή διατάραξη των ζώων είναι, σε αντίθεση με όσα υποστηρίζει η Δημοκρατία της Πολωνίας, άνευ σημασίας για την εκτίμηση της προσβολής της ακεραιότητας της περιοχής του δικτύου Natura 2000 Puszcza Białowieska.
- 170 Κανένα από τα επιχειρήματα που προβάλλει η Δημοκρατία της Πολωνίας δεν μπορεί να ανατρέψει τις διαπιστώσεις αυτές.

- 171 Κατά πρώτο λόγο, όσον αφορά την ανάγκη να καταπολεμηθεί η εξάπλωση του βόστρυχου του χαρακτή, ασφαλώς, λαμβανομένης υπόψη της αρχής της προφυλάξεως, η οποία αποτελεί ένα από τα θεμέλια της πολιτικής υψηλού επιπέδου προστασίας που επιδιώκει η Ένωση στον τομέα του περιβάλλοντος κατά το άρθρο 191, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, ΣΛΕΕ και υπό το πρίσμα της οποίας πρέπει να ερμηνεύεται η νομοθεσία της Ένωσης σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος, δεν μπορεί να αποκλειστεί η δυνατότητα να επιτραπεί σε κράτος μέλος, με την επιφύλαξη της τηρήσεως της αρχής της αναλογικότητας, να υλοποιήσει δραστηριότητες ενεργού δασικής διαχειρίσεως εντός ορισμένης περιοχής του δικτύου Natura 2000, η οποία προστατεύεται δυνάμει των οδηγιών περί οικοτόπων και περί πτηνών, με σκοπό την ανάσχεση της εξαπλώσεως επιβλαβούς οργανισμού ικανού θίξει την ακεραιότητα της περιοχής αυτής.
- 172 Εντούτοις, εν προκειμένω, από την επιχειρηματολογία που ανέπτυξε η Δημοκρατία της Πολωνίας ως προς το σημείο αυτό δεν μπορεί να συναχθεί ότι οι επίμαχες δραστηριότητες ενεργού δασικής διαχειρίσεως μπορούν να δικαιολογηθούν από την ανάγκη ανασχέσεως της εξαπλώσεως τέτοιου επιβλαβούς οργανισμού.
- 173 Συγκεκριμένα, πρώτον, όπως προκύπτει από τις σκέψεις 126 και 167 της παρούσας αποφάσεως, ο βόστρυχος ο χαρακτή, του οποίου τα πρώτα συμπτώματα εξαπλώσεως παρατηρήθηκαν, κατά το κράτος μέλος αυτό, κατά τη διάρκεια του έτους 2011, ουδόλως αναγνωρίστηκε από το ΡΖΟ του 2015 ως δυνητικός κίνδυνος για την ακεραιότητα της περιοχής του δικτύου Natura 2000 Puszcza Białowieska, αλλ' αντιθέτως το σχέδιο αυτό χαρακτήρισε ως τέτοιο δυνητικό κίνδυνο την απομάκρυνση των αιωνόβιων ερυθρελάτων και πεύκων που είχαν προσβληθεί από τον βόστρυχο τον χαρακτή. Σε αντίθεση με όσα υποστήριξε η Δημοκρατία της Πολωνίας κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, το ΡΖΟ του 2015 δεν προβλέπει εξάλλου τη δυνατότητα εκτελέσεως εργασιών «εξυγιαντικής υλοτομίας» ειδικά σε σχέση με τα δένδρα που έχουν προσβληθεί από τον βόστρυχο τον χαρακτή.
- 174 Δεύτερον, λαμβανομένων υπόψη των στοιχείων που έχει στη διάθεσή του το Δικαστήριο στην υπό κρίση υπόθεση, δεν είναι δυνατόν, σε αντίθεση με όσα υποστηρίζει η Δημοκρατία της Πολωνίας, να αποδειχθεί η ύπαρξη οποιασδήποτε σχέσεως μεταξύ του καθορισμού του όγκου εκμεταλλεύσιμης ξυλείας και της εξαπλώσεως του βόστρυχου του χαρακτή.
- 175 Πράγματι, μολονότι αληθεύει ότι, κατόπιν παρεμβάσεως της Επιτροπής, το ΣΔΔ του 2012 μείωσε τον όγκο εκμεταλλεύσιμης ξυλείας εντός της δασικής εκτάσεως της Białowieża σε 63 471 m³ για την περίοδο 2012-2021, δεν αμφισβητείται ότι, πριν ακόμη το τέλος του έτους 2015, δηλαδή μετά τουλάχιστον τέσσερα έτη, το ανώτατο όριο αυτό, όπως επισημάνθηκε στη σκέψη 24 της παρούσας αποφάσεως, είχε ήδη εξαντληθεί από τις πολωνικές αρχές.
- 176 Επομένως, όπως επίσης παρατήρησε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 160 των προτάσεών του, ο όγκος σε κυβικά μέτρα της ξυλείας που απολήφθηκε στη δασική έκταση αυτή παρέμεινε, στην πραγματικότητα, ο ίδιος με τον όγκο που καταμετρήθηκε κατά τις προηγούμενες περιόδους, κατά τη διάρκεια των οποίων τα εφαρμοστέα σχέδια δασικής διαχειρίσεως είχαν καθορίσει τον όγκο εκμεταλλεύσιμης ξυλείας εντός της δασικής εκτάσεως της Białowieża, αντιστοίχως, σε 308 000 m³ κατά την περίοδο 1992-2001 και σε 302 000 m³ για την περίοδο 2002-2011. Επομένως, δεν μπορεί να υποστηριχθεί βασίμως ότι η εξάπλωση του βόστρυχου του χαρακτή οφείλεται στη μείωση του όγκου ξυλείας που αποτέλεσε αντικείμενο εκμεταλλεύσεως μεταξύ των ετών 2012 και 2015.
- 177 Τρίτον, όπως προκύπτει από τις σκέψεις 160 έως 163 της παρούσας αποφάσεως, οι επίμαχες δραστηριότητες ενεργού δασικής διαχειρίσεως ουδόλως έχουν ως μοναδικό αντικείμενο τις ερυθρελάτες που έχουν προσβληθεί από τον βόστρυχο τον χαρακτή, διότι οι δραστηριότητες αυτές, αφενός, αφορούν επίσης τις νεκρές ερυθρελάτες, έστω και αν αυτές δεν έχουν αποικιστεί από τον βόστρυχο τον χαρακτή, και, αφετέρου, δεν αποκλείουν την απομάκρυνση άλλων ειδών δένδρων, όπως οι καρπίνοι, οι δρύες, οι κλήθρες, οι μελίες, οι ιτιές και οι λεύκες. Όπως, όμως, επιβεβαίωσε η

Δημοκρατία της Πολωνίας κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση απαντώντας σε ερώτηση του Δικαστηρίου επί του σημείου αυτού, ο βόστρυχος ο χαρακτήρας προσβάλλει μόνο τα δένδρα με βελονοειδή φύλλα, κατά βάση τις ερυθρελάτες, όχι όμως τα δένδρα με άλλου τύπου φύλλα.

- 178 Εξάλλου, μολονότι αληθεύει, όπως υπογράμμισε η Δημοκρατία της Πολωνίας κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, ότι, για την καταπολέμηση της εξαπλώσεως του βόστρυχου του χαρακτή, επιβάλλεται η εξισορρόπηση των μέτρων ενεργού δασικής διαχείρισεως και των μέτρων παθητικής δασικής διαχείρισεως ώστε να καταστεί δυνατή η επίτευξη των στόχων διατηρήσεως που προβλέπουν οι οδηγίες περί οικοτόπων και περί πτηνών, εντούτοις, πρέπει να διαπιστωθεί ότι, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 158 των προτάσεών του, οι διατάξεις της αποφάσεως αριθ. 51, οι οποίες επιτρέπουν την κοπή ερυθρελατών καθώς και την απομάκρυνση νεκρών και θνησκόντων δένδρων, χωρίς οποιοδήποτε άλλο περιορισμό πέραν του ανώτατου επιτρεπόμενου ορίου εκμεταλλεύσιμης ξυλείας στις τρεις επίμαχες δασικές περιοχές, ουδόλως περιλαμβάνει τέτοια στάθμιση.
- 179 Τέταρτον, όπως προκύπτει από τα στοιχεία που παρασχέθηκαν στο Δικαστήριο καθώς και από την επ' ακροατηρίου συζήτηση, κατά την ημερομηνία εκδόσεως του παραρτήματος του 2016 εξακολουθούσε να υφίσταται επιστημονική διαμάχη ως προς τις καταλληλότερες μεθόδους για την ανάσχεση της εξαπλώσεως του βόστρυχου του χαρακτή. Όπως προκύπτει από το πρόγραμμα αποκαταστάσεως, αντικείμενο της διαμάχης αυτής ήταν αυτή καθαυτή η σκοπιμότητα καταπολεμήσεως της εξαπλώσεως του βόστρυχου του χαρακτή, δεδομένου ότι, κατά τη γνώμη ορισμένων επιστημόνων, η εξάπλωση αυτή αποτελεί φυσικό κύκλο που αντιστοιχεί σε περιοδικές τάσεις προσιδιάζουσες στα χαρακτηριστικά της περιοχής, της οποίας ο στόχος διατηρήσεως δικαιολόγησε την καταχώρισή της στον κατάλογο των ΤΚΣ και τον χαρακτηρισμό της ως ΖΕΠ. Κατά συνέπεια, σύμφωνα με τη μνημονευόμενη στη σκέψη 117 της παρούσας αποφάσεως νομολογία, οι πολωνικές αρχές, ελλείψει επιστημονικής βεβαιότητας ως προς την απουσία επιβλαβών συνεπειών των επίμαχων δραστηριοτήτων ενεργού δασικής διαχείρισεως στην ακεραιότητα της οικείας περιοχής, δεν επιτρέπεται να εκδώσουν το παράρτημα του 2016.
- 180 Πέμπτον και τελευταίο, η Δημοκρατία της Πολωνίας δεν δύναται, χωρίς να υποπίπτει σε αντίφαση, να επιχειρεί να αντλήσει επιχείρημα από τα μέτρα που έλαβαν άλλα κράτη μέλη, όπως η Δημοκρατία της Αυστρίας, για την καταπολέμηση της εξαπλώσεως του βόστρυχου του χαρακτή, δεδομένου ότι, σύμφωνα με τους δικούς της ισχυρισμούς, τους οποίους επανέλαβε κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, το δάσος της Βιαłowιεζα είναι τόσο ιδιαίτερο και μοναδικό ώστε τα πορίσματα επιστημονικών μελετών σχετικών με άλλα οικοσυστήματα δεν μπορούν να ισχύσουν στην περίπτωση του.
- 181 Αντιθέτως, όσον αφορά το ίδιο οικοσύστημα, θα πρέπει να παρατηρηθεί ότι, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η Επιτροπή επισήμανε, χωρίς να αμφισβητηθεί συναφώς από τη Δημοκρατία της Πολωνίας, ότι στο υπαγόμενο στη Λευκορωσία τμήμα του δάσους της Βιαłowιεζα, το οποίο παράκειται στην περιοχή του δικτύου Natura 2000 Puszcza Białowieska και καλύπτει έκταση περίπου 82 000 εκταρίων, οι αρμόδιες εθνικές αρχές δεν έκριναν αναγκαίο να διενεργήσουν εργασίες «εξυγιαντικής υλοτομίας» με σκοπό την ανάσχεση της εξαπλώσεως του βόστρυχου του χαρακτή.
- 182 Κατά δεύτερο λόγο, όσον αφορά τον καθορισμό των ζωνών αναφοράς με την απόφαση αριθ. 52, επισημαίνεται ότι η Δημοκρατία της Πολωνίας αναγνωρίζει ότι σκοπός του καθορισμού των ζωνών αυτών δεν είναι η άμβλυνση των επιπτώσεων των επίμαχων δραστηριοτήτων ενεργού δασικής διαχείρισεως στην περιοχή του δικτύου Natura 2000 Puszcza Białowieska, δεδομένου ότι, όπως επισημάνθηκε στη σκέψη 146 της παρούσας αποφάσεως, ο καθορισμός των εν λόγω ζωνών αποσκοπεί αποκλειστικώς στην εκτίμηση της εξελίξεως των χαρακτηριστικών της περιοχής αυτής χωρίς οποιαδήποτε ανθρώπινη παρέμβαση.

- 183 Επομένως, πρέπει να διαπιστωθεί ότι οι προβλεφθείσες με την απόφαση αριθ. 52 ζώνες αναφοράς, στο μέτρο που αποσκοπούν απλώς στη διατήρηση της καταστάσεως που υφίστατο πριν από την εφαρμογή του παραρτήματος του 2016 σε ορισμένα τμήματα των δασικών εκτάσεων της Βιαλowieża και του Browsk, ουδόλως περιορίζουν τις επιβλαβείς συνέπειες των επίμαχων δραστηριοτήτων ενεργού δασικής διαχειρίσεως στο υπόλοιπο μέρος των δασικών εκτάσεων αυτών. Αντιθέτως, όπως ορθώς υποστηρίζει η Επιτροπή, αφ' ης στιγμής δεν έχει αντίκτυπο στο συνολικό επιτρεπόμενο όριο της προς απόληψη ξυλείας, ο καθορισμός των ζωνών αυτών, οι οποίες δεν αμφισβητείται ότι καλύπτουν επιφάνεια 17 000 εκταρίων, ήτοι περίπου το ήμισυ της επιφάνειας των δύο επίμαχων δασικών εκτάσεων, είναι ικανός να επιτείνει τις συνέπειες αυτές, δεδομένου ότι θα έχει κατ' ανάγκη ως αποτέλεσμα την εντατικοποίηση της υλοτομίας στα μη εξαιρούμενα τμήματα των εν λόγω δασικών εκτάσεων.
- 184 Όσον αφορά το επιχείρημα ότι οι επίμαχες δραστηριότητες ενεργού δασικής διαχειρίσεως απαγορεύονται επίσης στις προστατευόμενες φυσικές περιοχές, καθώς και στους ελώδεις οικοτόπους και στους υγροβιοτόπους, παρατηρείται ότι, μολονότι η σχετική πρόβλεψη μπορεί ασφαλώς, όπως υποστηρίζει η Δημοκρατία της Πολωνίας, να έχει ως αποτέλεσμα την απαγόρευση των επίμαχων δραστηριοτήτων ενεργού δασικής διαχειρίσεως στους οικοτόπους 91D0 (δασώδεις τυρφώνες) και 91E0 (αλλουβιακά δάση με κλήθρες, μελίες, ιτιές και λεύκες), εντούτοις, ούτε υποστηρίχθηκε ούτε, κατά μείζονα λόγο, αποδεικνύεται ότι η απαγόρευση αυτή αφορά το σύνολο της επιφάνειας των οικοτόπων αυτών. Επιπλέον, οι εν λόγω εξαιρέσεις, μολονότι μνημονεύονται από τον περιφερειακό διευθυντή περιβαλλοντικής προστασίας του Białystok στη γνώμη που εξέδωσε στις 12 Φεβρουαρίου 2016 επί του παραρτήματος του 2016, δεν περιλαμβάνονται ούτε στο παράρτημα αυτό ούτε στην απόφαση αριθ. 51 ούτε ακόμη στην απόφαση αριθ. 52.
- 185 Κατά τρίτο λόγο, όσον αφορά τις επιπτώσεις των επίμαχων δραστηριοτήτων ενεργού δασικής διαχειρίσεως στους σαπροξυλικούς κανθάρους, η Δημοκρατία της Πολωνίας, μολονότι υποστηρίζει ότι δεν θα υπάρξει απομάκρυνση των «ιστάμενων και εκτεθειμένων στον ήλιο νεκρών πύκνων» τα οποία αποτελούν τον οικοτόπο του *Buprestis splendens*, εντούτοις δεν προβάλλει κανένα αποδεικτικό στοιχείο προς στήριξη του ισχυρισμού αυτού, τον οποίο, εξάλλου, αναιρούν οι διατάξεις του παραρτήματος του 2016 και της αποφάσεως αριθ. 51, οι οποίες προβλέπουν ρητώς την απομάκρυνση των νεκρών ή θνησκόντων δένδρων, χωρίς να περιλαμβάνουν τον περιορισμό που επικαλείται το κράτος μέλος αυτό.
- 186 Επιπλέον, επισημαίνεται ότι οι προβαλλόμενες από τη Δημοκρατία της Πολωνίας απειλές για τα είδη *Boros schneideri*, *Cucujus cinnaberinus*, *Phryganophilus ruficollis*, *Pytho kolwensis* και *Rhysodes sulcatus*, οι οποίες μνημονεύονται στη σκέψη 101 της παρούσας αποφάσεως, δεν αντιστοιχούν στις απειλές που προσδιόρισαν οι πολωνικές αρχές με το ΡΖΟ του 2015. Αντιθέτως, από το σχέδιο αυτό προκύπτει ότι η απομάκρυνση θνησκουσών ερυθρελατών και θνησκόντων πύκνων συνιστά ακριβώς τέτοια απειλή.
- 187 Κατά τέταρτο λόγο, άνευ σημασίας είναι το γεγονός ότι οι πληθυσμοί ορισμένων σαπροξυλικών κανθάρων, όπως ο *Boros schneideri*, ή ορισμένων πτηνών, όπως η σπουργιτόγλαυκα ή ο τριδάκτυλος δρυοκολάπτης, είναι μεγαλύτεροι στη δασική έκταση της Βιαλowieża απ' ό,τι στον εθνικό δρυμό στον οποίο δεν επιτρέπεται καμία δραστηριότητα ενεργού δασικής διαχειρίσεως. Πράγματι, ακόμη και αν λογιζόταν αποδεδειγμένο, το γεγονός αυτό δεν είναι ικανό να ανατρέψει τη διαπίστωση ότι, για τους λόγους που εκτίθενται στις σκέψεις 164 έως 168 της παρούσας αποφάσεως, οι δραστηριότητες αυτές θίγουν την ακεραιότητα της περιοχής του δικτύου Natura 2000 Puszczka Białowieska.
- 188 Τέλος, κατά πέμπτο λόγο, στο μέτρο κατά το οποίο η Δημοκρατία της Πολωνίας, υποστηρίζοντας ότι ορισμένες από τις επίμαχες δραστηριότητες ενεργού δασικής διαχειρίσεως έχουν ως δικαιολογητική τους βάση την προστασία της δημόσιας ασφάλειας ή την αναγκαία εκμετάλλευση, για οικονομικούς και/ή κοινωνικούς λόγους, των δασικών πόρων, επιχειρεί να στηριχθεί στο άρθρο 6, παράγραφος 4, της οδηγίας περί οικοτόπων, υπενθυμίζεται ότι, μολονότι, ασφαλώς, ο κύριος σκοπός της οδηγίας αυτής είναι να ευνοήσει τη διατήρηση της βιοποικιλότητας λαμβάνοντας συγχρόνως υπόψη τις

- οικονομικές, κοινωνικές, πολιτιστικές και περιφερειακές απαιτήσεις, εντούτοις η διατήρηση της βιοποικιλότητας αυτής ενδέχεται, σε ορισμένες περιπτώσεις, να απαιτεί, υπό την τήρηση της διατάξεως αυτής, τη διατήρηση ή και την ενθάρρυνση ανθρώπινων δραστηριοτήτων (βλ., υπ' αυτή την έννοια, απόφαση της 11ης Σεπτεμβρίου 2012, Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Αιτωλοακαρνανίας κ.λπ., C-43/10, EU:C:2012:560, σκέψη 137).
- 189 Εντούτοις, υπογραμμίζεται ότι το άρθρο 6, παράγραφος 4, της οδηγίας περί οικοτόπων, ως διάταξη εισάγουσα παρέκκλιση από το κριτήριο εγκρίσεως που προβλέπεται στο άρθρο 6, παράγραφος 3, δεύτερη περίοδος, της οδηγίας αυτής, πρέπει να αποτελεί αντικείμενο συσταλτικής ερμηνείας και μπορεί να εφαρμόζεται μόνον εφόσον έχει προηγηθεί εκτίμηση των επιπτώσεων ενός σχεδίου ή έργου σύμφωνα με τις διατάξεις της εν λόγω παραγράφου 3 (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 21ης Ιουλίου 2016, Orleans κ.λπ., C-387/15 και C-388/15, EU:C:2016:583, σκέψη 60 καθώς και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 190 Πράγματι, δυνάμει του άρθρου 6, παράγραφος 4, της οδηγίας περί οικοτόπων, στην περίπτωση κατά την οποία, παρά τα αρνητικά συμπεράσματα εκτιμήσεως διενεργηθείσας σύμφωνα με το άρθρο 6, παράγραφος 3, πρώτη περίοδος, της οδηγίας αυτής, σχέδιο ή έργο πρέπει παρά ταύτα να υλοποιηθεί για επιτακτικούς λόγους σημαντικού δημοσίου συμφέροντος, συμπεριλαμβανομένου δημοσίου συμφέροντος κοινωνικής ή οικονομικής φύσεως, και εφόσον δεν υφίστανται εναλλακτικές λύσεις, το οικείο κράτος μέλος λαμβάνει κάθε αναγκαίο αντισταθμιστικό μέτρο ώστε να εξασφαλισθεί η προστασία της συνολικής συνοχής του δικτύου Natura 2000 (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 21ης Ιουλίου 2016, Orleans κ.λπ., C-387/15 και C-388/15, EU:C:2016:583, σκέψη 62).
- 191 Υπό τις συνθήκες αυτές, η γνώση των επιπτώσεων ενός σχεδίου ή ενός έργου, όσον αφορά τους στόχους διατηρήσεως του επίμαχου τόπου, συνιστά προαπαιτούμενο για την εφαρμογή του άρθρου 6, παράγραφος 4, της οδηγίας περί οικοτόπων, διότι, χωρίς τα στοιχεία αυτά, καμία προϋπόθεση εφαρμογής αυτής της εξαιρετικής διατάξεως δεν είναι δυνατόν να εκτιμηθεί. Για την εξέταση των ενδεχόμενων επιτακτικών λόγων σημαντικού δημοσίου συμφέροντος καθώς και του ζητήματος αν υπάρχουν λιγότερο επιβλαβείς εναλλακτικές λύσεις απαιτείται πράγματι στάθμιση σε σχέση με τις βλάβες που θα προξενήσει στον εν λόγω τόπο το υπό κρίση σχέδιο ή έργο. Περαιτέρω, προκειμένου να καθοριστεί το είδος των ενδεχόμενων αντισταθμιστικών μέτρων, είναι αναγκαίο να προσδιοριστούν, προηγουμένως, επακριβώς οι επιβλαβείς συνέπειες για τον τόπο αυτόν (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 24ης Νοεμβρίου 2011, Επιτροπή κατά Ισπανίας, C-404/09, EU:C:2011:768, σκέψη 109, καθώς και της 14ης Ιανουαρίου 2016, Grüne Liga Sachsen κ.λπ., C-399/14, EU:C:2016:10, σκέψη 57).
- 192 Εντούτοις, εν προκειμένω, ελλείπει δέουσα εκτιμήσεως των επίμαχων δραστηριοτήτων ενεργού δασικής διαχειρίσεως επιπτώσεων στην ακεραιότητα της περιοχής του δικτύου Natura 2000 Puszcza Białowieska δυνάμει του άρθρου 6, παράγραφος 3, πρώτη περίοδος, της οδηγίας περί οικοτόπων, και ελλείπει οποιασδήποτε εξετάσεως αναφορικά με τη δυνατότητα εφαρμογής εναλλακτικών λύσεων αντί της υλοποιήσεως των δραστηριοτήτων αυτών, η Δημοκρατία της Πολωνίας δεν μπορεί να επικαλεστεί τις εξαιρετικές διατάξεις του άρθρου 6, παράγραφος 4, της οδηγίας αυτής, δεδομένου μάλιστα ότι δεν μελέτησε τη λήψη οποιουδήποτε αντισταθμιστικού μέτρου.
- 193 Κατόπιν των ανωτέρω εκτιμήσεων, η πρώτη αιτίαση, η οποία αφορά παράβαση του άρθρου 6, παράγραφος 3, της οδηγίας περί οικοτόπων, είναι βάσιμη.

2. Επί της δεύτερης αιτιάσεως, η οποία αφορά παράβαση του άρθρου 6, παράγραφος 1, της οδηγίας περί οικοτόπων και του άρθρου 4, παράγραφος 1, της οδηγίας περί πτηνών

α) Επιχειρήματα των διαδίκων

- 194 Η Επιτροπή φρονεί ότι η Δημοκρατία της Πολωνίας, υλοποιώντας τις επίμαχες δραστηριότητες ενεργού δασικής διαχείρισεως, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 6, παράγραφος 1, της οδηγίας περί οικοτόπων και από το άρθρο 4, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας περί πτηνών.
- 195 Απλώς και μόνον η πρόβλεψη στο ΡΖΟ του 2015 μέτρων διατηρήσεως για την περιοχή του δικτύου Natura 2000 Puszcza Białowieska χωρίς δυνατότητα ουσιαστικής εφαρμογής τους δεν αρκεί για τη συμμόρφωση προς το άρθρο 6, παράγραφος 1, της οδηγίας περί οικοτόπων, το οποίο επιβάλλει στα κράτη μέλη την υποχρέωση να καθορίσουν τα αναγκαία μέτρα διατηρήσεως για τους φυσικούς οικοτόπους του παραρτήματος I της οδηγίας αυτής και τα είδη ζώων που περιλαμβάνονται στο παράρτημα II της εν λόγω οδηγίας. Ειδικότερα, η χρήση του όρου «καθορίζουν» επιτάσσει τα μέτρα αυτά να μπορούν να εφαρμοστούν ουσιαστικά. Η ερμηνεία αυτή ισχύει επίσης και για το άρθρο 4, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας περί πτηνών.
- 196 Ωστόσο, η υλοποίηση δραστηριοτήτων ενεργού δασικής διαχείρισεως, όπως η κοπή δένδρων, η εξυγιαντική υλοτομία και η αναδάσωση, σε οικοτόπους όπου η διαφύλαξη της καταστάσεως διατηρήσεως αποκλείει ρητώς τέτοιες δραστηριότητες, οι οποίες, ως εκ της φύσεώς τους, συνιστούν απειλή για την ως άνω κατάσταση διατηρήσεως, είναι προδήλως αντίθετη προς τα μέτρα που προβλέπονται στο παράρτημα 5 του ΡΖΟ του 2015 και που συνίστανται στην εξαίρεση από τις δραστηριότητες δασικής διαχείρισεως «όλων των δασοσυστάδων ενός είδους, οι οποίες αποτελούνται κατά τουλάχιστον 10 % από αιωνόβια και υπεραιωνόβια δένδρα», στη «διατήρηση των νεκρών δένδρων» καθώς και στη «διατήρηση όλων των αιωνόβιων νεκρών ερυθρελατών έως την πλήρη ανοργανοποίησή τους». Συναφώς, οι περιοχές για τις οποίες έχει σχεδιαστεί η υλοποίηση των δραστηριοτήτων αυτών συμπίπτουν με τις περιοχές των αιωνόβιων δασοσυστάδων και των οικοτόπων των σαπροξυλικών κανθάρων, κυρίως του *Boros schneideri* και του *Cucujus cinnaberinus*.
- 197 Επιπλέον, οι δραστηριότητες αυτές είναι καθ' όλα πανομοιότυπες με τις απειλές που προσδιορίστηκαν με το παράρτημα 3 του ΡΖΟ του 2015 για τους φυσικούς οικοτόπους και για τους οικοτόπους ειδών πτηνών και σαπροξυλικών κανθάρων. Δεδομένου ότι οι απειλές αυτές πρέπει να αποτραπούν με την εφαρμογή μέτρων διατηρήσεως, οποιοδήποτε μέτρο καθιστά δυνατή την πραγματοποίηση των απειλών αυτών υπονομεύει τα μέτρα διατηρήσεως αυτά ή ακόμη εκμηδενίζει την αποτελεσματικότητά τους.
- 198 Η εφαρμογή της αποφάσεως αριθ. 51, η οποία προβλέπει την απομάκρυνση νεκρών δένδρων σε όλο το έδαφος της περιοχής του δικτύου Natura 2000 Puszcza Białowieska, επιτείνει τις απειλές που προσδιορίστηκαν με το ΡΖΟ του 2015 και περιπλέκει περαιτέρω την υλοποίηση των μέτρων διατηρήσεως που καθορίζονται με το σχέδιο αυτό.
- 199 Επιπροσθέτως, οι επίμαχες δραστηριότητες ενεργού δασικής διαχείρισεως είναι επίσης ικανές να έχουν επιβλαβείς συνέπειες στη συνολική κατάσταση διατηρήσεως ορισμένων ειδών σαπροξυλικών κανθάρων, ιδίως του *Phryganophilus ruficollis* και του *Buprestis splendens*, στην Πολωνία και στην Ευρώπη, δεδομένου ότι η περιοχή του δικτύου Natura 2000 Puszcza Białowieska αποτελεί μία από τις τελευταίες ή μία από τις σημαντικότερες περιοχές κατανομής των ειδών αυτών εντός της Ένωσης.
- 200 Τέλος, δεδομένου ότι σκοπός των οδηγιών περί οικοτόπων και περί πτηνών είναι να καταστεί δυνατή η διατήρηση ή η επαναφορά σε ικανοποιητική κατάσταση διατηρήσεως των οικοτόπων των ειδών αυτών και όχι μόνο να αποτραπεί ο αφανισμός τους, οποιοδήποτε επιχείρημα αντλούμενο από τη

διατήρηση του πληθυσμού του οικείου είδους στο επίπεδο που αναγράφεται στο τυποποιημένο έντυπο δεδομένων του 2007 για την περιοχή του δικτύου Natura 2000 Puszczka Białowiezk (στο εξής: ΤΕΔ) πρέπει να απορριφθεί.

- 201 Η Δημοκρατία της Πολωνίας υποστηρίζει ότι το παράρτημα του 2016 διασφαλίζει την αποτελεσματική εφαρμογή των μέτρων διατηρήσεως που έχουν θεσπιστεί με το ΡΖΟ του 2015, συμφώνως προς το άρθρο 6, παράγραφος 1, της οδηγίας περί οικοτόπων. Ειδικότερα, το παράρτημα αυτό είναι σύμφωνο προς το προμνησθέν σχέδιο, διότι διασφαλίζει την παραμονή ή την επαναφορά σε ικανοποιητική κατάσταση διατηρήσεως των φυσικών οικοτόπων ή των ειδών για την προστασία των οποίων η σχετική περιοχή χαρακτηρίστηκε ως περιοχή του δικτύου Natura 2000 Puszczka Białowiecka. Απλώς και μόνον η θέσπιση των μέτρων διατηρήσεως ΡΖΟ του 2015 δεν επαρκεί στο πλαίσιο αυτό.
- 202 Ειδικότερα, τα μέτρα διατηρήσεως που προβλέφθηκαν με το ΡΖΟ του 2015 για τον οικοτόπο 9170 (υποηπειρωτικά δάση δρυός και καρπίνου) συνίστανται, ιδίως, στην προσαρμογή της συνθέσεως των δασοσυστάδων κατά τρόπο που συνάδει με τον φυσικό οικοτόπο εντός των δασοσυστάδων που αποτελούνται κυρίως από λεύκες, σημύδες, πεύκα και, σπανιότερα, από ερυθρελάτες. Στο ΣΔΔ του 2012 τα μέτρα αυτά έχουν λάβει τη μορφή προγραμματισμένων εργασιών καθαρισμού, αραιώσεων και αποκοπής. Επομένως, η εκτέλεση των μέτρων διατηρήσεως αυτών καθιστά αναγκαία την απόληψη ξυλείας.
- 203 Στο πλαίσιο αυτό, θα ήταν αντίθετη τόσο προς τις οδηγίες περί οικοτόπων και περί πτηνών όσο και προς τις «θεμελιώδεις αρχές της επιστήμης της οικολογίας» και προς την κοινή λογική η απόρριψη των επιχειρημάτων που συνδέονται με τη διατήρηση του πληθυσμού ορισμένου είδους στο επίπεδο που αναγράφεται στο ΤΕΔ. Συγκεκριμένα, αν το ποσοτικό επίπεδο κάθε προστατευόμενου είδους σε περιοχή του δικτύου Natura 2000 αυξανόταν συνεχώς πέραν του επιπέδου που αναγράφεται στο ΤΕΔ, θα προέκυπτε απρόβλεπτη απορρύθμιση του οικολογικού συστήματος στην οικεία έκταση.
- 204 Οι ποσοτικές μεταβολές που παρατηρήθηκαν σε μέρος των πληθυσμών προστατευόμενων ειδών εντός του δάσους της Βιαλβιεζα είναι το αποτέλεσμα αυξημένης προσβάσεως στην τροφή, που συνδέεται με μια διατάραξη σύντομης διάρκειας, ήτοι τη μεγάλης κλίμακας εξάπλωση του βόστρυχου του χαρακτή. Μακροπρόθεσμα, η φυσική συνέπεια της καταστάσεως αυτής θα είναι η απότομη μείωση. Ο επίμονιμος βάσεως και επί περιορισμένης γεωγραφικής εκτάσεως έλεγχος της εξαπλώσεως του βόστρυχου του χαρακτή, και συγκεκριμένα η συγκράτηση της παρουσίας του εντός των ίδιων εδαφικών ορίων και η διατήρηση μεγάλου αριθμού ερυθρελατών στις δασοσυστάδες, μπορεί να αποτελέσει παράγοντα διατηρήσεως μιας σχετικά σταθερής καταστάσεως όσον αφορά, για παράδειγμα, τους πληθυσμούς του δρυοκολάπτη. Παρά τις αρνητικές συνέπειες που είναι δυνατόν να έχουν για τους πληθυσμούς αυτούς οι επίμαχες δραστηριότητες ενεργού δασικής διαχείρισεως, το μέγεθος των εν λόγω πληθυσμών διατηρείται σε σχετικά υψηλό επίπεδο, σύμφωνα με το ΡΖΟ του 2015.
- 205 Οι πληθυσμοί του τριδάκτυλου δρυοκολάπτη και του λευκονώτη δρυοκολάπτη δεν παρουσιάζουν απότομη ποσοτική μεταβολή στα όρια του εθνικού δρυμού. Ειδικότερα, στα συγκεκριμένα σημεία, η εξάπλωση του βόστρυχου του χαρακτή δεν έχει μαζικό χαρακτήρα λόγω του μικρού ποσοστού που αντιπροσωπεύουν οι ερυθρελάτες στις δασοσυστάδες του δρυμού αυτού και λόγω της διαφορετικής φύσεως των δασικών οικοτόπων. Εξ αυτού προκύπτει ότι, στους οικοτόπους που χαρακτηρίζονται από διαφορετικές παραμέτρους, οι οποίες επηρεάζουν το ενδεχόμενο να υποστούν οι οικοτόποι αυτοί μια μαζική εξάπλωση του βόστρυχου του χαρακτή, η δυναμική ισορροπία μπορεί να διατηρηθεί μέσω επιλεγμένων μέτρων δασικής διαχείρισεως.
- 206 Το ενδεχόμενο να έχουν το παράρτημα του 2016 και η απόφαση αριθ. 51 επιβλαβείς συνέπειες στην κατάσταση διατηρήσεως ορισμένων ειδών σαπροξυλικών κανθάρων δεν είναι ισχυρό. Συγκεκριμένα, ο κίνδυνος για είδη όπως ο *Buprestis splendens* και ο *Phryganophilus ruficollis* προκύπτει κατ' ουσίαν από τον περιορισμό και την εξάλειψη των αποτελεσμάτων των πυρκαγιών. Άλλα είδη, όπως για

παράδειγμα ο *Boros schneideri* και ο *Cucujus cinnaberinus*, βρίσκουν στο δάσος της Białowieża ικανοποιητικές συνθήκες για την ανάπτυξή τους. Όσον αφορά τον *Boros schneideri*, η μακροπρόθεσμη απειλή απορρέει από τη μη ανανέωση του πεύκου στον εθνικό δρυμό της Białowieża.

β) Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- 207 Υπενθυμίζεται προκαταρκτικώς ότι, δυνάμει του άρθρου 6, παράγραφος 1, της οδηγίας περί οικοτόπων, για κάθε ειδική ζώνη διατηρήσεως, τα κράτη μέλη υποχρεούνται να καθορίσουν τα αναγκαία μέτρα διατηρήσεως που ανταποκρίνονται στις οικολογικές απαιτήσεις των τύπων φυσικών οικοτόπων του παραρτήματος I της οδηγίας αυτής και των ειδών του παραρτήματος II της εν λόγω οδηγίας, που βρίσκονται στην οικεία περιοχή. Κατά το άρθρο 4, παράγραφος 4, της ίδιας οδηγίας, το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος ορίζει κάθε ΤΚΣ ως ειδική ζώνη διατηρήσεως.
- 208 Εξάλλου, επισημαίνεται ότι το άρθρο 4 της οδηγίας περί πτηνών προβλέπει ειδικώς στοχοθετημένο και ενισχυμένο καθεστώς, τόσο για τα είδη που μνημονεύονται στο παράρτημα I της οδηγίας αυτής όσο και για τα μη κατονομαζόμενα στο εν λόγω παράρτημα αποδημητικά είδη των οποίων η έλευση είναι τακτική, το οποίο δικαιολογείται από το γεγονός ότι πρόκειται, αντιστοίχως, για τα είδη που αντιμετωπίζουν τη μεγαλύτερη απειλή και για τα είδη που αποτελούν κοινή κληρονομιά της Ένωσης. Επομένως, τα κράτη μέλη έχουν την υποχρέωση να λάβουν τα αναγκαία μέτρα για τη διατήρηση των εν λόγω ειδών (απόφαση της 13ης Δεκεμβρίου 2007, Επιτροπή κατά Ιρλανδίας, C-418/04, EU:C:2007:780, σκέψη 46 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 209 Τα μέτρα αυτά πρέπει να είναι ικανά να διασφαλίσουν, μεταξύ άλλων, την επιβίωση και την αναπαραγωγή των ειδών πτηνών που μνημονεύονται στο παράρτημα I της οδηγίας περί πτηνών, καθώς και την αναπαραγωγή, την αλλαγή φτερώματος και τη διαχείμαση των μη κατονομαζόμενων στο παράρτημα αυτό αποδημητικών ειδών των οποίων η έλευση είναι τακτική. Τα μέτρα αυτά δεν πρέπει να περιορίζονται στην αποτροπή των προσβολών και των εξωτερικών διαταράξεων που προκαλούνται από τον άνθρωπο, αλλά πρέπει, ανάλογα με την κατάσταση, να περιλαμβάνουν και θετικά μέτρα για τη διατήρηση και τη βελτίωση της καταστάσεως της περιοχής (απόφαση της 13ης Δεκεμβρίου 2007, Επιτροπή κατά Ιρλανδίας, C-418/04, EU:C:2007:780, σκέψεις 153 και 154).
- 210 Εν προκειμένω, δεν αμφισβητείται ότι το ΡΖΟ του 2015 έχει ως αντικείμενο, συμφώνως προς τις διατάξεις των οδηγιών περί οικοτόπων και περί πτηνών, τον καθορισμό των μέτρων διατηρήσεως τα οποία είναι αναγκαία για την παραμονή σε ικανοποιητική κατάσταση διατηρήσεως των προστατευόμενων από τις εν λόγω οδηγίες οικοτόπων και ειδών που βρίσκονται στην περιοχή του δικτύου Natura 2000 Puszcza Białowieska.
- 211 Κατ' ουσίαν, τα μέτρα αυτά, που περιλαμβάνονται στο παράρτημα 5 του ΡΖΟ του 2015, συνίστανται, αφενός, στην απαγόρευση δραστηριοτήτων ενεργού δασικής διαχείρισεως σε όλες τις «δασοσυστάδες» εντός των οικοτόπων 91D0 (δασώδεις τυρφώνες) και 91E0 (αλλουβιακά δάση με κλήθρες, μελίες, ιτιές και λεύκες), καθώς και σε «όλες τις δασοσυστάδες ενός είδους, οι οποίες αποτελούνται κατά τουλάχιστον 10 % από αιωνόβια και υπεραιωνόβια δένδρα» εντός του οικοτόπου 9170 (υποηπειρωτικά δάση δρυός και καρπίνου) και εντός των οικοτόπων της σφηκοβαρβακίνας, της σπουργιτόγλαυκας, του αιγυλιού, του λευκονώτη δρυκολάπτη, του τριδάκτυλου δρυκολάπτη, του νανομυγοχάφτη, του κρικομυγοχάφτη, του *Boros schneideri*, του *Buprestis splendens*, του *Cucujus cinnaberinus* και του *Osmoderma eremita*, και, αφετέρου, στη διατήρηση των «νεκρών δένδρων στις υπό εκμετάλλευση δασοσυστάδες», μεταξύ άλλων «όλων των υπεραιωνόβιων νεκρών ερυθρελατών έως την πλήρη ανοργανοποίησή τους», με σκοπό τη διατήρηση των οικοτόπων των ειδών *Phryganophilus ruficollis*, *Pytho kolwensis* και *Rhysodes sulcatus*.
- 212 Επομένως, τα μέτρα διατηρήσεως αυτά αποσκοπούν στην πρόληψη της επελεύσεως των προσδιοριζόμενων στο παράρτημα 3 του ΡΖΟ του 2015 δυνητικών κινδύνων που απειλούν τους ανωτέρω οικοτόπους και είδη, και συγκεκριμένα, κατά περίπτωση, όπως προκύπτει από τις σκέψεις

- 166 έως 168 της παρούσας αποφάσεως, στην πρόληψη της υλοποίησης δραστηριοτήτων ενεργού δασικής διαχείρισεως, της αφαιρέσεως των νεκρών ή/και θνησκόντων δένδρων καθώς και της απομακρύνσεως των υπεραιώνόβιων ερυθρελατών ή πεύκων που έχουν προσβληθεί από τον βόστρυχο τον χαρακτήρη.
- 213 Εντούτοις, όπως ορθώς υποστηρίζει η Επιτροπή και όπως εξάλλου δέχεται η Δημοκρατία της Πολωνίας, το άρθρο 6, παράγραφος 1, της οδηγίας περί οικοτόπων και το άρθρο 4, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας περί πτηνών επιτάσσουν όχι μόνο τη θέσπιση των μέτρων διατηρήσεως που είναι αναγκαία για την παραμονή σε ικανοποιητική κατάσταση διατηρήσεως των προστατευόμενων οικοτόπων και ειδών εντός της οικείας περιοχής, αλλά επίσης, και προ πάντων, την ουσιαστική εφαρμογή των μέτρων αυτών, ώστε να μην καταστούν οι διατάξεις αυτές άνευ πρακτικής αποτελεσματικότητας.
- 214 Η ερμηνεία αυτή επιρρωννύεται επίσης από το άρθρο 1, παράγραφος 1, στοιχείο ιβ', της οδηγίας περί οικοτόπων, η οποία ορίζει ως ειδική ζώνη διατηρήσεως τον ΤΚΣ στον οποίο «εφαρμόζονται» μέτρα διατηρήσεως, καθώς και από την αιτιολογική σκέψη 8 της εν λόγω οδηγίας, κατά την οποία σε κάθε χαρακτηρισμένη ζώνη θα πρέπει να «εφαρμόζονται» τα αναγκαία μέτρα σε σχέση με τους στόχους διατηρήσεως που έχουν καθοριστεί.
- 215 Εν προκειμένω, όπως προκύπτει από το σημείο 4.2.4 της εκτιμήσεως επιπτώσεων του 2015, «[δ]εδομένου ότι από την έκδοση του ΡΖΟ [2015] έως σήμερα παρήλθε μεγάλο χρονικό διάστημα, μέρος των διατάξεων του σχεδίου αυτού αναφορικά με την εκτίμηση της καταστάσεως διατηρήσεως και τα προβλεπόμενα μέτρα διατηρήσεως των ειδών που συνδέονται με την ερυθρελάτη κατέστη άνευ αντικειμένου». Επομένως, το ΡΖΟ του 2015 ουδέποτε εφαρμόστηκε από τις πολωνικές αρχές, αλλ' αντιθέτως, όπως ορθώς υποστηρίζει η Επιτροπή, το παράρτημα του 2016 και η απόφαση αριθ. 51, έστω και αν τύποις δεν τροποποιούν το ΡΖΟ του 2015, καθιστούν άνευ πρακτικής αποτελεσματικότητας τα μέτρα διατηρήσεως που προβλέπει.
- 216 Πράγματι, το παράρτημα του 2016 και η απόφαση αριθ. 51, δεδομένου ότι δεν επιβάλλουν κανένα περιορισμό ως προς την ηλικία των δένδρων ή ως προς τις δασοσυστάδες που αποτελούν αντικείμενο των επίμαχων δραστηριοτήτων ενεργού δασικής διαχείρισεως, επιτρέπουν, στις τρεις δασικές εκτάσεις της περιοχής του δικτύου Natura 2000 Puszcza Białowieska, τα μέτρα των οποίων την απαγόρευση προβλέπει το ΡΖΟ του 2015 εν είδει μέτρου διατηρήσεως.
- 217 Ειδικότερα, το παράρτημα του 2016 και η απόφαση αριθ. 51 επιτρέπουν, αφενός, την κοπή και την απομάκρυνση οποιουδήποτε είδους δένδρου εντός των οικοτόπων 91D0 (δασώδεις τυρφώνες) και 91E0 (αλλουβιακά δάση με κλήθρες, μελίες, ιτιές και λεύκες), καθώς και την υλοποίηση τέτοιων δραστηριοτήτων ενεργού δασικής διαχείρισεως στις δασοσυστάδες ενός είδους, οι οποίες αποτελούνται κατά τουλάχιστον 10% από αιωνόβια δένδρα εντός του οικοτόπου 9170 (υποηπειρωτικά δάση δρυός και καρπίνου) και εντός των οικοτόπων της σφηκοβαρβακίνας, της σπουργιτόγλαυκας, του αιγιωλιού, του λευκονώτη δρυοκολάπτη, του τριδάκτυλου δρυοκολάπτη, του νανομυγοχάφτη, του κρικομυγοχάφτη, του *Boros schneideri*, του *Buprestis splendens*, του *Cucujus cinnaberinus* και του *Osmoderma eremita*, και, αφενός, την απομάκρυνση των νεκρών δένδρων στις υπό εκμετάλλευση δασοσυστάδες, οι οποίες αποτελούν τον οικοτόπο των ειδών *Phryganophilus ruficollis*, *Pytho kolwensis* και *Rhysodes sulcatus*.
- 218 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι η υλοποίηση των επίμαχων δραστηριοτήτων ενεργού δασικής διαχείρισεως οδηγεί στον αφανισμό μέρους της περιοχής του δικτύου Natura 2000 Puszcza Białowieska. Οι δραστηριότητες αυτές δεν είναι δυνατόν να χαρακτηριστούν ως μέτρα διασφαλίζοντα τη διατήρηση της εν λόγω περιοχής, κατά την έννοια του άρθρου 6, παράγραφος 1, της οδηγίας περί οικοτόπων (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 21ης Ιουλίου 2016, Orleans κ.λπ., C-387/15 και C-388/15, EU:C:2016:583, σκέψη 38).

- 219 Υπό τις συνθήκες αυτές, τα επιχειρήματα που προβάλλει η Δημοκρατία της Πολωνίας προκειμένου να υποστηρίξει ότι οι επίμαχες δραστηριότητες ενεργού δασικής διαχείρισεως δεν έχουν επιβλαβείς συνέπειες στα προστατευόμενα είδη σαπροξυλικών κανθάρων πρέπει να απορριφθούν. Κατά τα λοιπά, οι προβαλλόμενες από το κράτος μέλος αυτό απειλές για την παραμονή σε ικανοποιητική κατάσταση διατηρήσεως των ειδών αυτών δεν αντιστοιχούν στις απειλές που προσδιορίστηκαν με ΡΖΟ του 2015. Επομένως, τα σχετικά επιχειρήματα δεν μπορούν να γίνουν δεκτά.
- 220 Τα δε επιχειρήματα που αφορούν την εξάπλωση του βόστρυχου του χαρακτή πρέπει να απορριφθούν για τους ίδιους λόγους με εκείνους που εκτίθενται στις σκέψεις 173 έως 181 της παρούσας αποφάσεως. Ειδικότερα, υπενθυμίζεται συναφώς ότι ο βόστρυχος ο χαρακτή ουδόλως έχει αναγνωριστεί από το ΡΖΟ του 2015 ως δυνητικός κίνδυνος για την ακεραιότητα της περιοχής του δικτύου Natura 2000 Puszczą Białowieską, ενώ αντιθέτως ως τέτοιος δυνητικός κίνδυνος έχει αναγνωριστεί από το ως άνω ΡΖΟ ακριβώς η απομάκρυνση των αιωνόβιων ερυθρελατών και πεύκων που έχουν προσβληθεί από τον βόστρυχο τον χαρακτή.
- 221 Κατά συνέπεια, η δεύτερη αιτίαση, η οποία αφορά παράβαση του άρθρου 6, παράγραφος 1, της οδηγίας περί οικοτόπων, καθώς και του άρθρου 4, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας περί πτηνών, είναι βάσιμη.

3. Επί της τρίτης αιτιάσεως, η οποία αφορά παράβαση του άρθρου 12, παράγραφος 1, στοιχεία α' και δ', της οδηγίας περί οικοτόπων

α) Επιχειρήματα των διαδίκων

- 222 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η Δημοκρατία της Πολωνίας, υλοποιώντας τις επίμαχες δραστηριότητες ενεργού δασικής διαχείρισεως, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 12, παράγραφος 1, στοιχεία α' και δ', της οδηγίας περί οικοτόπων, διότι οι δραστηριότητες αυτές δεν καθιστούν δυνατή την αποτροπή της βλάβης ή της καταστροφής των τόπων αναπαραγωγής ή των τόπων αναπαύσεως των ειδών σαπροξυλικών κανθάρων που περιλαμβάνονται στο παράρτημα IV, στοιχείο α', της οδηγίας αυτής, και συγκεκριμένα του *Buprestis splendens*, του *Cucujus cinnaberinus*, του *Phryganophilus ruficollis* και του *Pytho kolwensis*.
- 223 Το άρθρο 12 της οδηγίας περί οικοτόπων επιβάλλει στα κράτη μέλη την υποχρέωση να θεσπίσουν σύστημα αυστηρής προστασίας που απαιτεί τη λήψη συνεκτικών και συντονισμένων μέτρων προληπτικού χαρακτήρα, τα οποία να είναι πράγματι σε θέση να αποτρέψουν τη βλάβη ή την καταστροφή των τόπων αναπαραγωγής ή των τόπων αναπαύσεως των ειδών αυτών.
- 224 Όλα τα είδη σαπροξυλικών κανθάρων που καλύπτονται από αυτήν την αυστηρή προστασία χρειάζονται, κατά τη διάρκεια του κύκλου ζωής τους, νεκρά ή θνήσκοντα δένδρα, ιστάμενα ή επί του εδάφους. Διάφορες επιστημονικές μελέτες επιβεβαιώνουν ότι οι νεκρές ερυθρελάτες αποτελούν τον σημαντικότερο οικότοπο του *Cucujus cinnaberinus* καθώς και πρωταρχικό στοιχείο του κύκλου ζωής του. Δύο ή τρία έτη μετά τον θάνατο της ερυθρελάτης ή σε μεταγενέστερα στάδια της αποσυνθέσεώς της, η ερυθρελάτη αποικίζεται από άλλα είδη σαπροξυλικών κανθάρων, όπως ο *Phryganophilus ruficollis* και ο *Pytho kolwensis*. Υπό τις συνθήκες αυτές, η εντατικοποίηση της κοπής των δασοσυστάδων, ιδίως των ερυθρελατών, και η απομάκρυνση ξηρών ή νεκρών δένδρων και θνησκόντων δένδρων που έχουν αποικιστεί από τον βόστρυχο τον χαρακτή έχει αναπόφευκτα ως αποτέλεσμα τον θάνατο αυτών των αυστηρά προστατευόμενων ειδών και την καταστροφή των τόπων αναπαραγωγής και αναπαύσεώς τους.

- 225 Δεδομένου ότι τα εν λόγω είδη διαβιούν, χωρίς να γίνονται εντελώς ορατά, στο κατώτερο μέρος του κορμού και κάτω από τον φλοιό των δένδρων, είναι αδύνατο να ληφθούν αποτελεσματικά προστατευτικά μέτρα, όπως η επιλεκτική υλοτομία. Το μόνο αποτελεσματικό μέτρο που καθιστά δυνατή την πρόληψη της βλάβης των τόπων αναπαραγωγής ή αναπαύσεώς τους είναι η απουσία παρεμβάσεως στους οικοτόπους όπου βρίσκονται τα είδη αυτά.
- 226 Οι απαγορεύσεις που προβλέπονται στο άρθρο 12 της οδηγίας περί οικοτόπων είναι απόλυτες, ανεξαρτήτως του αριθμού και της παρουσίας των ειδών ζώων που υπόκεινται σε αυστηρά μέτρα διατηρήσεως. Ως εκ τούτου, η ευρέως διαδεδομένη παρουσία του *Cucujus cinnaberinus* δεν μπορεί να δικαιολογήσει την εντατικοποίηση δραστηριοτήτων δασικής διαχειρίσεως οι οποίες ενδέχεται να καταλήξουν σε παράβαση των απαγορεύσεων αυτών. Εξάλλου, ο *Phryganophilus ruficollis* είναι εξαιρετικά σπάνιο είδος για το οποίο υπάρχουν μόνο τέσσερις γνωστοί οικοτόποι στην Πολωνία, με αποτέλεσμα η απώλεια και ενός μόνο οικοτόπου να έχει σημαντικές επιβλαβείς συνέπειες στην κατάσταση διατηρήσεώς του στην Ευρώπη. Ο *Buprestis splendens* απαντά στην Πολωνία μόνο στην περιοχή του δικτύου Natura 2000 Puszczka Białowieska. Τέλος, η περιοχή αυτή είναι ο σημαντικότερος οικοτόπος για τον *Pytho kolwensis* στο κράτος μέλος αυτό, με τη διευκρίνιση ότι εντός της Ένωσης απαντά, κατά τα λοιπά, μόνο στη Φινλανδία και στη Σουηδία.
- 227 Η Δημοκρατία της Πολωνίας υποστηρίζει ότι όλα τα είδη σαπροξυλικών κανθάρων, όπως ο *Buprestis splendens*, ο *Cucujus cinnaberinus*, ο *Osmoderma eremita*, ο *Phryganophilus ruficollis* και ο *Pytho kolwensis*, που απαντούν στην περιοχή του δικτύου Natura 2000 Puszczka Białowieska χρειάζονται, κατά τη διάρκεια του κύκλου ζωής τους, νεκρά ή θνήσκοντα δένδρα και ότι είναι αδύνατο να διαπιστωθεί η παρουσία τους κατά το στάδιο της προνύμφης χωρίς να υπάρξουν επιπτώσεις στον οικοτόπο αυτόν. Για να διασφαλιστεί κατάλληλο καθεστώς προστασίας, οι πολωνικές αρχές καθιέρωσαν σύστημα μακροπρόθεσμης διατηρήσεως της συνέχειας του οικοτόπου των ειδών αυτών υπό τη μορφή δικτύου νησίδων δασικών φυτειών στις προστατευόμενες φυσικές περιοχές και ζωνών προστασίας που περιβάλλουν τα προστατευόμενα είδη, εντός των υγροβιοτόπων, στις ζώνες αναφοράς και στο τμήμα όλων των δασοσυστάδων του δάσους της Βιαλώιεζα όπου υπάρχουν μονίμως και εκ φύσεως νεκρά δένδρα. Η αποτελεσματικότητα της δράσεως αυτής αποδεικνύεται από τα αποτελέσματα της απογραφής που πραγματοποιήθηκε το 2016 από το Instytut Badawczy Leśnictwa (Ινστιτούτο δασικών μελετών, Πολωνία).
- 228 Από τα αποτελέσματα αυτά προκύπτει ότι ο *Cucujus cinnaberinus*, για τον οποίο η ερυθρελάτη αποτελεί οικοτόπο δεύτερης επιλογής, είναι σύνηθες είδος σε όλη την περιοχή του δάσους της Βιαλώιεζα, για το οποίο τα νεκρά και θνήσκοντα δένδρα δεν συνιστούν σημαντικό οικοτόπο. Όσον αφορά τον *Boros schneideri*, τα ίδια αποτελέσματα αποδεικνύουν ότι πρόκειται για είδος με προτίμηση στο πεύκο, για το οποίο οι θνήσκουσες ή νεκρές ερυθρελάτες δεν αποτελούν σημαντικό οικοτόπο και το οποίο, επιπλέον, είναι διαδεδομένο στο σύνολο του δάσους της Βιαλώιεζα. Η κύρια ζώνη στην οποία διαβιώνουν ο *Phryganophilus ruficollis* και ο *Rhysodes sulcatus* είναι ο εθνικός δρυμός της Βιαλώιεζα. Εξάλλου, τα εντός της δασικής εκτάσεως της Βιαλώιεζα σημεία στα οποία εντοπίζεται ο *Phryganophilus ruficollis* βρίσκονται στις ζώνες αναφοράς. Επιπλέον, η βασική αιτία εξαφανίσεως του *Phryganophilus ruficollis* είναι η έλλειψη καμένων δένδρων. Ομοίως, δεν σημειώθηκε παρουσία του *Pytho kolwensis* εκτός του ως άνω εθνικού δρυμού. Αντιθέτως, η δράση του βόστρυχου του χαρακτήρη μπορεί να έχει δυσμενείς επιπτώσεις για τη συνέχεια των ενδιαιτημάτων όπου διαβιώνει το είδος αυτό, ήτοι των νεκρών, γηραιών, αποκοπεισών ερυθρελατών στους υγροβιοτόπους. Τέλος, όσον αφορά τον *Buprestis splendens*, η κύρια αιτία εξαφανίσεώς του στην Ευρώπη είναι η έλλειψη γηραιών πεύκων που νεκρώθηκαν κατόπιν πυρκαγιάς. Λόγω της μη ανανεώσεως του πεύκου στον εν λόγω εθνικό δρυμό, το μέλλον του είδους αυτού μπορεί να διασφαλιστεί μόνο στα υπό εκμετάλλευση δάση, στα οποία το πεύκο έχει ανανεωθεί τεχνητά.

229 Για όλους αυτούς τους λόγους, οι δραστηριότητες που προβλέπονται με το παράρτημα του 2016 δεν έχουν σημαντικό αρνητικό αντίκτυπο στον πληθυσμό των ειδών αυτών. Η διατήρηση των εν λόγω ειδών είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τη συνέχεια ορισμένων οικοτόπων, η οποία προκύπτει από διαταράξεις, όπως οι πυρκαγιές. Ελλείψει τέτοιων φαινομένων, μόνον οι παρεμβάσεις ενεργού προστασίας είναι σε θέση να διατηρήσουν τον οικοτόπο των ειδών αυτών.

β) Εκτίμηση του Δικαστηρίου

230 Το άρθρο 12, παράγραφος 1, στοιχεία α' και δ', της οδηγίας περί οικοτόπων επιβάλλει στα κράτη μέλη την υποχρέωση να λάβουν τα αναγκαία μέτρα για τη θέσπιση καθεστώτος αυστηρής προστασίας των ζωικών ειδών που μνημονεύονται στο παράρτημα IV, στοιχείο α', της οδηγίας αυτής, εντός της περιοχής φυσικής κατανομής τους, το οποίο να απαγορεύει κάθε μορφή αιχμαλωσίας ή θανατώσεως εκ προθέσεως δειγμάτων αυτών των ειδών λαμβανομένων στη φύση καθώς και τη βλάβη ή την καταστροφή των τόπων αναπαραγωγής ή των τόπων αναπαύσεως.

231 Η τήρηση της διατάξεως αυτής από τα κράτη μέλη συνεπάγεται την υποχρέωσή τους όχι μόνο να θεσπίσουν πλήρες νομοθετικό πλαίσιο, αλλά και να εφαρμόσουν συγκεκριμένα και ειδικά μέτρα προστασίας. Ομοίως, το αυστηρό σύστημα προστασίας προϋποθέτει τη λήψη συνεκτικών και συντονισμένων μέτρων προληπτικού χαρακτήρα. Επομένως, τέτοιο σύστημα αυστηρής προστασίας πρέπει να μπορεί να αποτρέπει αποτελεσματικά την αιχμαλωσία ή την εκ προθέσεως θανάτωση στη φύση καθώς και τη βλάβη ή την καταστροφή των τόπων αναπαραγωγής ή των τόπων αναπαύσεως των ζωικών ειδών που μνημονεύονται στο παράρτημα IV, στοιχείο α', της οδηγίας περί οικοτόπων (βλ., υπ' αυτή την έννοια, απόφαση της 9ης Ιουνίου 2011, Επιτροπή κατά Γαλλίας, C-383/09, EU:C:2011:369, σκέψεις 19 έως 21).

232 Εν προκειμένω, υπενθυμίζεται ότι τόσο το παράρτημα του 2016 όσο και η απόφαση αριθ. 51 προβλέπουν την κοπή των ερυθρελατών που έχουν προσβληθεί από τον βόστρυχο τον χαρακτή, χωρίς περιορισμούς ως προς την ηλικία τους, με αποτέλεσμα το σχετικό μέτρο να καλύπτει αιωνόβια, νεκρά ή θνήσκοντα δένδρα.

233 Πάντως, από το ΡΖΟ του 2015 προκύπτει σαφώς ότι οι νεκρές ή θνήσκουσες ερυθρελάτες, οι οποίες ενδεχομένως έχουν αποικιστεί από τον βόστρυχο τον χαρακτή, συνιστούν, τουλάχιστον, σημαντικό οικοτόπο για τους σαπροξυλικούς κανθάρους, όπως ο *Buprestis splendens*, ο *Cucujus cinnaberinus*, ο *Rhyganophilus ruficollis* και ο *Rytho kolwensis*, που περιλαμβάνονται στο παράρτημα IV, στοιχείο α', της οδηγίας περί οικοτόπων. Πράγματι, όπως διαπιστώθηκε στη σκέψη 168 της παρούσας αποφάσεως, η απομάκρυνση αυτού του είδους δένδρων έχει ακριβώς αναγνωριστεί από το εν λόγω σχέδιο ως δυνητικός κίνδυνος για τα εν λόγω είδη κανθάρων.

234 Επομένως, δεν μπορούν να ευδοκιμήσουν τα επιχειρήματα που προβάλλει η Δημοκρατία της Πολωνίας προκειμένου να αποδείξει ότι η ερυθρελάτη δεν αποτελεί οικοτόπο ή, τουλάχιστον, σημαντικό οικοτόπο των εν λόγω ειδών, δεδομένου ότι τα επιχειρήματα αυτά αναιρούνται καταφανέστατα από τις διαπιστώσεις που περιλήφθηκαν από τις πολωνικές αρχές στο ΡΖΟ του 2015 το οποίο καταρτίστηκε για την περιοχή του δικτύου Natura 2000 Puszcza Białowieska.

235 Ούτε μπορεί να υποστηριχθεί ότι ορισμένα από τα ίδια αυτά είδη δεν έχουν ή έχουν πολύ μικρή παρουσία εντός της περιοχής αυτής, μολονότι έχουν ρητώς χαρακτηριστεί από το ΡΖΟ του 2015 ως προστατευόμενα είδη στις τρεις επίμαχες δασικές εκτάσεις. Όσον αφορά το επιχείρημα ότι ο *Rhyganophilus ruficollis* απαντά μόνο στις ζώνες αναφοράς, αρκεί η διαπίστωση ότι το σχετικό επιχείρημα ουδόλως είναι τεκμηριωμένο.

- 236 Επομένως, το παράρτημα του 2016 και η απόφαση αριθ. 51 μπορούν να έχουν ως αναπόφευκτη συνέπεια τη θανάτωση καθώς και τη βλάβη ή την καταστροφή των τόπων αναπαραγωγής και των τόπων αναπαύσεως των ειδών σαπροξυλικών κανθάρων που μνημονεύονται στη σκέψη 233 της παρούσας αποφάσεως.
- 237 Άνευ καθοριστικής σημασίας είναι συναφώς η σε σημαντικό αριθμό παρουσία των εν λόγω ειδών στην περιοχή του δικτύου Natura 2000 Puszcza Białowieńska. Πράγματι, όπως προκύπτει από τη σκέψη 231 της παρούσας αποφάσεως, το άρθρο 12 παράγραφος 1, στοιχείο δ', της οδηγίας περί οικοτόπων προβλέπει ένα καθεστώς αυστηρής προστασίας των τόπων αναπαραγωγής και αναπαύσεως των ειδών του παραρτήματος IV, στοιχείο α', της οδηγίας περί οικοτόπων, ασχέτως του αριθμού τους.
- 238 Κατά συνέπεια, η τρίτη αιτίαση, η οποία αφορά παράβαση του άρθρου 12, παράγραφος 1, στοιχεία α' και δ', της οδηγίας περί οικοτόπων, είναι βάσιμη.

4. Επί της τετάρτης αιτιάσεως, η οποία αφορά παράβαση του άρθρου 5, στοιχεία β' και δ', της οδηγίας περί πτηνών

α) Επιχειρήματα των διαδίκων

- 239 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η Δημοκρατία της Πολωνίας, επιτρέποντας την υλοποίηση των επίμαχων δραστηριοτήτων ενεργού δασικής διαχειρίσεως, δεν θέσπισε, κατά παράβαση του άρθρου 5, στοιχεία β' και δ', της οδηγίας περί πτηνών, γενικό καθεστώς διατηρήσεως για την αποτροπή, μεταξύ άλλων, της εκ προθέσεως καταστροφής των φωλιών και της παρενοχλήσεως, εντός της περιοχής του δικτύου Natura 2000 Puszcza Białowieńska, της σπουργιτόγλαυκας, του αιγιωλιού, του λευκονώτη δρυοκολάπτη και του τριδάκτυλου δρυοκολάπτη, ειδών που περιλαμβάνονται στο παράρτημα I της οδηγίας αυτής.
- 240 Κατά το πρότυπο του άρθρου 12 της οδηγίας περί οικοτόπων, το άρθρο 5 της οδηγίας περί πτηνών επιβάλλει στα κράτη μέλη την υποχρέωση όχι μόνο να θεσπίσουν πλήρες νομοθετικό πλαίσιο αλλά και να λάβουν συγκεκριμένα και λεπτομερή μέτρα διατηρήσεως, μεταξύ των οποίων αποτελεσματικά εκτελεστικά μέτρα. Το καθεστώς αυτό έχει ως βάση του την υποχρέωση να ανασχεθεί η μείωση του πληθυσμού των ειδών πτηνών που μνημονεύονται στο άρθρο 1 της οδηγίας αυτής. Πάντως, είναι προφανές ότι η σημαντική αύξηση του όγκου εκμεταλλεύσιμης ξυλείας σε οικοτόπους καίριας σημασίας για την αναπαραγωγή και την ανάπαυση των ειδών που ζουν εκ φύσεως σε άγρια κατάσταση εντός της επίμαχης περιοχής αυξάνει τον κίνδυνο της καταστροφής των φωλιών τους και της εκ προθέσεως παρενοχλήσεώς τους, ακόμη και κατά την περίοδο αναπαραγωγής τους.
- 241 Συγκεκριμένα, η περιοχή του δικτύου Natura 2000 Puszcza Białowieńska είναι η σημαντικότερη ζώνη παρουσίας του λευκονώτη δρυοκολάπτη και του τριδάκτυλου δρυοκολάπτη στην Πολωνία. Τα θνήσκοντα και νεκρά δένδρα, ιδίως οι αιωνόβιες ερυθρελάτες, είναι τα σημαντικότερα μέρη σιτίσεως και αναπαραγωγής για τα δύο αυτά είδη δρυοκολάπτη. Η εξαφάνιση χιλιάδων δένδρων που έχουν προσβληθεί από τον βόστρυχο τον χαρακτήρα συνεπάγεται την εκ προθέσεως καταστροφή των οικοτόπων των εν λόγω ειδών δρυοκολάπτη καθώς και τη μεγάλης κλίμακας διατάραξη των πληθυσμών τους. Συναφώς, οι πολωνικές αρχές δεν προσκόμισαν στοιχεία που να αποδεικνύουν ότι τα δύο επίμαχα είδη δρυοκολάπτη ωφελούνται από την εντατικοποίηση της υλοτομίας εντός των οικοτόπων τους, ενώ, αντιθέτως, η δραστηριότητα αυτή είναι εκ φύσεως ικανή να επιταχύνει τη μείωση του πληθυσμού των δύο ειδών αυτών. Επιπλέον, δεν υπάρχουν δεδομένα από τα οποία να προκύπτει κατά πόσον, μετά το τέλος της εξαπλώσεως του βόστρυχου του χαρακτήρα, ο πληθυσμός των εν λόγω ειδών δρυοκολάπτη θα αποκατασταθεί σε μεγαλύτερο ή μικρότερο βαθμό. Τέλος, πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι οι ερυθρελάτες αναγεννώνται από μόνες τους στις ζώνες που έχουν προσβληθεί από τον βόστρυχο τον χαρακτήρα, χωρίς να απαιτείται ανθρώπινη παρέμβαση.

- 242 Τα θνήσκοντα και νεκρά δένδρα είναι επίσης σημαντικές περιοχές φωλεοποιήσεως της σπουργιτόγλαυκας και του αιγιωλιού, που εξαρτώνται από την ύπαρξη κοιλοτήτων που δημιουργούνται από τους δρυοκολάπτες. Η μεγάλης κλίμακας εξαφάνιση των ερυθρελατών που έχουν προσβληθεί από τον βόστρυχο τον χαρακτήρα αποτελεί παράγοντα μείζονος καταστροφής του τόπου αναπαραγωγής τους. Η περιοχή του δικτύου Natura 2000 Puszczka Białowieska αποτελεί, όμως, μία από τις περιοχές πυκνότερης κατανομής της σπουργιτόγλαυκας και του αιγιωλιού. Το γεγονός ότι η συγκέντρωση σπουργιτόγλαυκας είναι μεγαλύτερη στην περιοχή αυτή από τη μέση συγκέντρωση του είδους αυτού στην Πολωνία δεν δικαιολογεί την υλοποίηση δραστηριοτήτων ενεργού δασικής διαχειρίσεως που είναι ικανές να διαταράξουν το είδος αυτό και να καταστρέψουν τις φωλιές του.
- 243 Από τις ληφθείσες πληροφορίες προκύπτει επίσης ότι η απομάκρυνση και η κοπή δένδρων πραγματοποιήθηκαν κατά την περίοδο αναπαραγωγής των τεσσάρων επίμαχων ειδών. Το παράρτημα του 2016 και η απόφαση αριθ. 51 επιτρέπουν την κοπή δένδρων χωρίς χρονικό περιορισμό. Επομένως, δεν μπορεί να αποκλειστεί παράβαση της απαγορεύσεως διαταράξεως των ειδών αυτών κατά την περίοδο αναπαραγωγής τους.
- 244 Η Δημοκρατία της Πολωνίας υποστηρίζει ότι από την εκτίμηση επιπτώσεων του 2015 προέκυψε ότι είχαν ληφθεί τα αναγκαία μέτρα για τη θέσπιση γενικού καθεστώτος προστασίας όλων των ειδών πτηνών που ζουν σε άγρια κατάσταση, μέτρα τα οποία περιλάμβαναν, μεταξύ άλλων, την απαγόρευση της εκ προθέσεως καταστροφής ή βλάβης των φωλιών και των αυγών τους, καθώς και την απαγόρευση της αφαιρέσεως των φωλιών και της σκόπιμης παρενοχλήσεως των πτηνών αυτών κατά την περίοδο αναπαραγωγής και εξαρτήσεως, στο μέτρο που η παρενόχληση αυτή έχει σημαντικές συνέπειες σε σχέση με τους επιδιωκόμενους από την οδηγία περί οικοτόπων σκοπούς.
- 245 Λαμβανομένου υπόψη του αριθμού των ατόμων πτηνών που ανήκουν σε αυτά τα τέσσερα είδη, ο οποίος διαπιστώθηκε στο δάσος της Białowieża, στο πλαίσιο των δεδομένων που περιλαμβάνονται στο ΤΕΔ, ούτε η παρουσία ούτε ο τρόπος ζωής των ειδών αυτών βρίσκεται υπό απειλή. Εξάλλου, οι πολωνικές αρχές δεσμεύθηκαν να διατηρήσουν τουλάχιστον 60 ζεύγη εκάστου των ειδών αυτών. Επιπλέον, για το σύνολο των περιοχών του δικτύου Natura 2000 της Πολωνίας, μπορεί να διαπιστωθεί ότι ο αριθμός των ατόμων των δύο σημαντικότερων ειδών δρυοκολάπτη είναι μεγαλύτερος από τον αριθμό που αναγράφεται στο ΤΕΔ. Ειδικότερα, η τιμή του συνολικού δείκτη αφθονίας των πληθυσμών δασικών πτηνών αυξήθηκε κατά 25 % κατά την περίοδο 2000-2014.
- 246 Ο θετικός αντίκτυπος της εξαπλώσεως σε μεγάλη κλίμακα του βόστρυχου του χαρακτήρα για την επιβίωση και την αναπαραγωγή του δρυοκολάπτη είναι μόνον προσωρινός διότι, μακροπρόθεσμα, έχει ως αποτέλεσμα την εξαφάνιση των γηραιότερων τμημάτων δάσους αποτελούμενου κυρίως από κωνοφόρα δένδρα. Η συνεχής μείωση της εξαπλώσεως του βόστρυχου του χαρακτήρα είναι ενδεχομένως παράγοντας διατηρήσεως μιας σχετικά σταθερής καταστάσεως όσον αφορά τους πληθυσμούς του δρυοκολάπτη.
- 247 Η ραγδαία μείωση των πληθυσμών των σαρκοφάγων ζώων λόγω της ελλείψεως τροφής αποτελεί γεγονός επιστημονικά διαπιστωμένο. Η Επιτροπή, όμως, δεν προσκόμισε επιστημονικά στοιχεία που να θέτουν υπό αμφισβήτηση την εικαζόμενη εξέλιξη σχετικά με τη μεταβολή του περιβάλλοντος κατόπιν της εξαπλώσεως του βόστρυχου του χαρακτήρα. Το μόνο στοιχείο που είναι αδύνατον να προβλεφθεί είναι η έκταση της μεταβολής, ήτοι το κατά πόσον η μείωση του αριθμού των ατόμων των ειδών που ωφελούνται από την αύξηση του πληθυσμού ενός συγκεκριμένου είδους εντόμων θα περιοριστεί στην επιστροφή στην προ της εξαπλώσεως κατάσταση ή, αντιθέτως, το κατά πόσον, λαμβάνοντας υπόψη την εξαφάνιση της τροφής και την αδυναμία του βόστρυχου του χαρακτήρα να αποικίσει άλλα δένδρα, ο αριθμός των δρυοκολαπτών κατόπιν της μείψεως αυτής θα είναι μικρότερος από τον αριθμό που αναγράφεται, μεταξύ άλλων, στο ισχύον ΤΕΔ και περιγράφεται στους στόχους διατηρήσεως της επίμαχης περιοχής.

- 248 Η Επιτροπή δεν λαμβάνει υπόψη ότι οι φυσικές διεργασίες που λαμβάνουν χώρα στις περιοχές του δικτύου Natura 2000 είναι μακροχρόνιες. Πάντως, ο επί μονίμου βάσεως περιορισμός της εξαπλώσεως του βόστρυχου του χαρακτήρα, και συγκεκριμένα ο περιορισμός της παρουσίας του εντός των ίδιων εδαφικών ορίων και η διατήρηση μεγάλου αριθμού ερυθρελατών στις δασοσυστάδες, μπορεί να αποτελέσει, σε μακροπρόθεσμη προοπτική, παράγοντα διατηρήσεως μιας σχετικά σταθερής καταστάσεως όσον αφορά τους πληθυσμούς του δρυοκολάπτη. Παρά τις αρνητικές συνέπειες που έχουν δυνητικώς για τους πληθυσμούς του δρυοκολάπτη οι επίμαχες δραστηριότητες ενεργού δασικής διαχειρίσεως, το μέγεθος των πληθυσμών αυτών διατηρείται σε σχετικά υψηλό επίπεδο, σύμφωνα με το ΡΖΟ του 2015, και οι ενδεχόμενες μεταβολές των περιοχών κατανομής των ειδών πτηνών, οι οποίες απορρέουν από τα μοντέλα προβλέψεως της κλιματικής αλλαγής, πραγματοποιούνται σταδιακά. Κατά συνέπεια, το τελικό αποτέλεσμα των προσωρινών δραστηριοτήτων που υλοποιούνται με τις εφαρμοζόμενες στη δασική διαχείριση μεθόδους μπορεί ενδεχομένως να συμβάλει στην αντιμετώπιση της μεταγενέστερης σημαντικής μείωσης του αριθμού των δρυοκολαπτών.
- 249 Όσον αφορά τη σπουργιτόγλαυκα, η απώλεια των τόπων αναπαραγωγής λόγω της αφαιρέσεως ερυθρελατών από το 5% της επιφάνειας της περιοχής δεν αντιστοιχεί στην πραγματικότητα. Συγκεκριμένα, το είδος αυτό, που δημιουργεί τη φωλιά του στις κοιλότητες που έχουν ανοίξει οι δρυοκολάπτες, συνήθως ο πευκοδρυοκολάπτης ο οποίος είναι είδος με μεγάλο πληθυσμό, δεν εκδηλώνει προτίμηση όσον αφορά το είδος του δένδρου στο οποίο αναπαράγεται. Επιπροσθέτως, η σπουργιτόγλαυκα εμφανίζεται συχνά σε υποβαθμισμένα περιβάλλοντα. Η παρουσία της είναι μάλιστα συχνότερη στο υπό διαχείριση τμήμα του δάσους της Βιαλβιεζα. Ομοίως, όσον αφορά τον αιγυλιό, το είδος αυτό καταλαμβάνει συχνά τις κοιλότητες που έχει δημιουργήσει ο μαύρος δρυοκολάπτης. Συνεπώς, ο ενδεχόμενος αντίκτυπος από την αφαίρεση ερυθρελατών στο 5% της επιφάνειας της περιοχής του δικτύου Natura 2000 Puszcza Białowieża μπορεί να θεωρηθεί ανύπαρκτος για τον αριθμό των ατόμων σπουργιτόγλαυκας και αιγυλιού που διαβιούν στο δάσος της Βιαλβιεζα.
- 250 Επιπλέον, σύμφωνα με στοιχεία από τη Φινλανδία, η δασική διαχείριση μέσω της αραιώσεως επιφανειών, υπό τον όρο ότι το ποσοστό των υλοτομημένων δένδρων δεν υπερβαίνει μακροπρόθεσμα το 50% της δασικής επιφάνειας, όχι μόνο δεν έχει αρνητικό αντίκτυπο στα είδη αυτά, αλλά καταλήγει, διευκολύνοντας την πρόσβαση στην τροφή, στην αύξηση της αναπαραγωγής. Εξάλλου, το μέγεθος των πληθυσμών των ειδών αυτών αυξάνεται και επεκτείνεται σε νέες περιοχές. Τα δένδρα που χαρακτηρίζονται ως «βιοκοινοτικής» σημασίας, ιδίως τα δένδρα με κοιλότητες, αφήνονται να κλείσουν τον βιολογικό τους κύκλο με τον θάνατό τους. Κατά συνέπεια, οι πιθανοί τόποι φωλεωποιήσεως της σπουργιτόγλαυκας και του αιγυλιού παραμένουν προσβάσιμοι και μάλιστα δεδομένου ότι το ΡΖΟ του 2015 προβλέπει δραστηριότητες που συνίστανται στη «διατήρηση, με διαχειριστικές παρεμβάσεις, όλων των πεύκων και των ελάτων που έχουν εμφανείς κοιλότητες, πλην της περιπτώσεως κινδύνου για το κοινό».

β) Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- 251 Το άρθρο 5 της οδηγίας περί πτηνών επιβάλλει στα κράτη μέλη την υποχρέωση να υιοθετήσουν τα αναγκαία μέτρα για να εγκαθιδρύσουν ένα γενικό καθεστώς προστασίας όλων των ειδών πτηνών που μνημονεύονται στο άρθρο 1 της οδηγίας αυτής. Στο εν λόγω καθεστώς καταλέγεται, μεταξύ άλλων, κατά το άρθρο 5, στοιχεία β' και δ', της εν λόγω οδηγίας, η απαγόρευση της εκ προθέσεως καταστροφής ή βλάβης των φωλιών και των αυγών και της αφαιρέσεως των φωλιών καθώς και της σκόπιμης παρενοχλήσεως των πτηνών, ιδιαίτερα κατά την περίοδο αναπαραγωγής και εξαρτήσεως, εφόσον η διατάραξη αυτή έχει σημαντικές συνέπειες σε σχέση με τους σκοπούς της ίδιας οδηγίας.
- 252 Ειδικότερα, το άρθρο 5 της οδηγίας περί πτηνών απαιτεί από τα κράτη μέλη να θεσπίσουν ένα ολοκληρωμένο και αποτελεσματικό νομοθετικό πλαίσιο (αποφάσεις της 12ης Ιουλίου 2007, Επιτροπή κατά Αυστρίας, C-507/04, EU:C:2007:427, σκέψεις 103 και 339, καθώς και της 26ης Ιανουαρίου 2012, Επιτροπή κατά Πολωνίας, C-192/11, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2012:44, σκέψη 25), καθιερώνοντας, κατά το πρότυπο του άρθρου 12 της οδηγίας περί οικοτόπων, συγκεκριμένα και ειδικά μέτρα

- προστασίας που πρέπει να εξασφαλίζουν την αποτελεσματική τήρηση των ανωτέρω μνημονευόμενων απαγορεύσεων οι οποίες αποσκοπούν, κατ' ουσίαν, στην προστασία των τόπων αναπαραγωγής και των τόπων αναπαύσεως των πτηνών που καλύπτονται από την οδηγία αυτή. Επιπλέον, οι απαγορεύσεις αυτές πρέπει να εφαρμόζονται χωρίς χρονικό περιορισμό (απόφαση της 27ης Απριλίου 1988, Επιτροπή κατά Γαλλίας, 252/85, EU:C:1988:202, σκέψη 9).
- 253 Εν προκειμένω, υπενθυμίζεται ότι το παράρτημα του 2016 και η απόφαση αριθ. 51 προβλέπουν την κοπή ερυθρελατών που έχουν προσβληθεί από τον βόστρυχο τον χαρακτή καθώς και την απομάκρυνση νεκρών ή θνησκόντων δένδρων.
- 254 Όπως, όμως, προκύπτει σαφέστατα από το ΡΖΟ του 2015, οι ερυθρελάτες που έχουν προσβληθεί από τον βόστρυχο τον χαρακτή καθώς και τα νεκρά ή θνήσκοντα δένδρα συνιστούν, τουλάχιστον, σημαντικό οικότοπο για τη σπυργιτόγλαυκα, τον αιγιωλιό, τον λευκονώτη δρυκολάπτη και τον τριδάκτυλο δρυκολάπτη, είδη που κατονομάζονται στο παράρτημα Ι της οδηγίας περί πτηνών. Συγκεκριμένα, όπως διαπιστώθηκε στις σκέψεις 167 και 168 της παρούσας αποφάσεως, η αφαίρεση αυτού του είδους των δένδρων έχει ακριβώς αναγνωριστεί από το εν λόγω σχέδιο ως δυνητικός κίνδυνος για τα ως άνω είδη πτηνών.
- 255 Ως εκ τούτου, οι πολωνικές αρχές, με το παράρτημα του 2016 και την απόφαση αριθ. 51, επιτρέπουν με δική τους πρωτοβουλία παρέκκλιση από την προστασία των πτηνών αυτών στο πλαίσιο των επίμαχων δραστηριοτήτων ενεργού δασικής διαχείρισεως.
- 256 Πάντως, διαπιστώνεται ότι ούτε το ως άνω παράρτημα ούτε η ως άνω απόφαση περιέχουν περιορισμούς ως προς την ηλικία των δένδρων που αποτελούν αντικείμενο των δραστηριοτήτων αυτών ή ως προς τη χρονική περίοδο κατά την οποία οι εν λόγω δραστηριότητες μπορούν να υλοποιούνται στην περιοχή του δικτύου Natura 2000 Puszczą Białowieską. Επομένως, το εν λόγω παράρτημα και η εν λόγω απόφαση δεν περιέχουν καμία συγκεκριμένη διάταξη με σκοπό την αποτελεσματική αποτροπή της βλάβης ή καταστροφής των τόπων αναπαραγωγής ή των τόπων αναπαύσεως των επίμαχων πτηνών.
- 257 Σε αντίθεση με όσα υποστηρίζει η Δημοκρατία της Πολωνίας, η εκτίμηση επιπτώσεων του 2015 δεν κλονίζει το συμπέρασμα αυτό, δεδομένου ότι η εκτίμηση αυτή απλώς επισημαίνει, στο σημείο 4.2.3, ότι «θα πρέπει να ληφθεί μέριμνα [...] για την αναστολή των δραστηριοτήτων δασικής διαχείρισεως κατά την περίοδο φωλεοποιήσεως», χωρίς όμως να διαπιστώνει ότι έχουν ληφθεί τα αναγκαία μέτρα για την εγκαθίδρυση γενικού καθεστώτος προστασίας όλων των ειδών άγριων πτηνών.
- 258 Συναφώς, κατά το μέρος που το κράτος μέλος αυτό επικαλείται τα προβλεπόμενα από το ΡΖΟ του 2015 μέτρα διατηρήσεως αναφορικά με τις εμφανείς κοιλότητες στα πεύκα και στα έλατα, αρκεί να υπομνησθεί ότι, όπως διαπιστώθηκε στη σκέψη 215 της παρούσας αποφάσεως, από το σημείο 4.2.4 της εκτιμήσεως επιπτώσεων του 2015 προκύπτει ότι, κατά τις πολωνικές αρχές, το σχέδιο αυτό έχει καταστεί «άνευ αντικειμένου» και, συνεπώς, δεν εφαρμόζεται από τις αρχές αυτές. Επομένως, το εν λόγω κράτος μέλος δεν δύναται να επικαλεστεί τις διατάξεις του ΡΖΟ του 2015 προκειμένου να αποδείξει ότι οι επίμαχες δραστηριότητες ενεργού δασικής διαχείρισεως δεν θα προκαλέσουν τη βλάβη ή την καταστροφή των τόπων αναπαραγωγής ή των τόπων αναπαύσεως των προστατευόμενων πτηνών στην περιοχή του δικτύου Natura 2000 Puszczą Białowieską.
- 259 Υπό τις συνθήκες αυτές, πρέπει να γίνει δεκτό ότι το παράρτημα του 2016 και η απόφαση αριθ. 51, των οποίων η εφαρμογή θα είχε ως αναπόφευκτο αποτέλεσμα τη βλάβη ή την καταστροφή των τόπων αναπαραγωγής ή των τόπων αναπαύσεως των εν λόγω ειδών πτηνών, δεν προβλέπουν συγκεκριμένα και ειδικά μέτρα προστασίας που να καθιστούν δυνατή τόσο την εξαίρεση από το πεδίο εφαρμογής τους των τελούμενων με πρόθεση πράξεων κατά της ζωής και του οικοτόπου των πτηνών αυτών όσο και τη διασφάλιση της αποτελεσματικής τήρησης των απαγορεύσεων εκ προθέσεως καταστροφής ή βλάβης των φωλιών και των αυγών και αφαιρέσεως των φωλιών καθώς και σκόπιμης παρενοχλήσεως των πτηνών, ιδίως κατά την περίοδο αναπαραγωγής και εξαρτήσεως.

- 260 Κανένα από τα επιχειρήματα που προβάλλει η Δημοκρατία της Πολωνίας δεν μπορεί να κλονίσει το συμπέρασμα αυτό.
- 261 Πρώτον, κατά το μέρος που το κράτος μέλος αυτό επικαλείται την εξάπλωση του βόστρυχου του χαρακτή, πρέπει να απορριφθούν όλα τα επιχειρήματά του για τους ίδιους λόγους με εκείνους που εκτίθενται στις σκέψεις 173 έως 181 της παρούσας απόφασης.
- 262 Δεύτερον, κατά το μέρος που η Δημοκρατία της Πολωνίας υποστηρίζει ότι οι πληθυσμοί των επίμαχων πτηνών παρέμειναν σταθεροί ή ακόμη και αυξήθηκαν, επισημαίνεται ότι το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι μια τέτοια περίπτωση δεν θέτει εν αμφιβόλω την ύπαρξη παραβάσεως του άρθρου 4, παράγραφος 4, της οδηγίας περί πτηνών, το οποίο επιβάλλει στα κράτη μέλη την υποχρέωση να λάβουν τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να αποτραπούν η φθορά των οικοτόπων, καθώς και οι επιζήμιες για τα πτηνά διαταράξεις, δεδομένου ότι οι υποχρεώσεις προστασίας υφίστανται πριν ακόμα διαπιστωθεί μείωση του αριθμού των πτηνών ή καταστεί υπαρκτός ο κίνδυνος εξαφάνισης ενός προστατευόμενου είδους πτηνών (αποφάσεις της 14ης Ιανουαρίου 2016, Επιτροπή κατά Βουλγαρίας, C-141/14, EU:C:2016:8, σκέψη 76, και της 24ης Νοεμβρίου 2016, Επιτροπή κατά Ισπανίας, C-461/14, EU:C:2016:895, σκέψη 83).
- 263 Επιβάλλεται η διαπίστωση ότι οι εκτιμήσεις αυτές, οι οποίες αφορούν το γενικό καθεστώς της προβλεπόμενης με τη διάταξη αυτή προστασίας των πτηνών, ισχύουν, κατά μείζονα λόγο, στο πλαίσιο της ειδικής προστασίας που προβλέπει το άρθρο 5, στοιχεία β' και δ', της οδηγίας περί πτηνών.
- 264 Κατά τα λοιπά, πρέπει να επισημανθεί ότι η Δημοκρατία της Πολωνίας αρκέστηκε στο επιχείρημα ότι ούτε η ύπαρξη ούτε ο τρόπος διαβίωσης των τεσσάρων ειδών πτηνών που απαντούν κατεξοχήν σε φυσικά δάση, και συγκεκριμένα της σπουργιτόγλαυκας, του αιγωλιού, του λευκονώτη δρυκολάπτη και του τριδάκτυλου δρυκολάπτη, απειλούνται από τις επίμαχες δραστηριότητες ενεργού δασικής διαχείρισης. Προς τούτο, το κράτος μέλος αυτό, στηρίχτηκε, μεταξύ άλλων, σε στοιχεία που αφορούν τα έτη 2014 και 2015, προκειμένου να αποδείξει ότι οι πληθυσμοί του λευκονώτη δρυκολάπτη δεν είχαν μειωθεί. Εντούτοις, τα εν λόγω στοιχεία είναι προγενέστερα της υλοποίησης των ως άνω δραστηριοτήτων. Το δε γεγονός ότι, σε άλλες περιοχές του δικτύου Natura 2000 που βρίσκονται στην Πολωνία, είναι δυνατόν να εντοπιστούν πληθυσμοί λευκονώτη δρυκολάπτη και τριδάκτυλου δρυκολάπτη μεγαλύτεροι από εκείνους που αναγράφονται στο ισχύον ΤΕΔ για την περιοχή του δικτύου Natura 2000 Puszcza Białowieska δεν είναι ικανό να ανατρέψει τη διαπίστωση ότι οι εν λόγω δραστηριότητες είναι ικανές να απειλήσουν τη σταθερότητα του πληθυσμού των δύο ανωτέρω ειδών στην τελευταία αυτή περιοχή.
- 265 Τρίτον και τελευταίο, κατά το μέρος που η Δημοκρατία της Πολωνίας υποστηρίζει ότι δεν υφίσταται κίνδυνος η κοπή ερυθρελατών να θίξει σε σημαντικό βαθμό την ακεραιότητα του οικοτόπου της σπουργιτόγλαυκας και του αιγωλιού, η επιχειρηματολογία της δεν μπορεί να γίνει δεκτή, δεδομένου ότι, αφενός, όπως σαφώς προκύπτει από το ΡΖΟ του 2015, η ερυθρελάτη αποτελεί τον κύριο οικότοπο αυτών των ειδών πτηνών και, αφετέρου, στη δασική έκταση της Βιαλβιεζα, το παράρτημα του 2016 προβλέπει, κατ' ουσίαν, τον τριπλασιασμό του όγκου εκμεταλλεύσιμης ξυλείας, ιδίως της ερυθρελάτης.
- 266 Κατά συνέπεια, η τέταρτη αιτίαση, η οποία αφορά παράβαση του άρθρου 5, στοιχεία β' και δ', της οδηγίας περί πτηνών, είναι βάσιμη.
- 267 Επομένως, η προσφυγή της Επιτροπής πρέπει να γίνει δεκτή στο σύνολό της.

268 Κατόπιν του συνόλου των ανωτέρω σκέψεων, διαπιστώνεται ότι η Δημοκρατία της Πολωνίας παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει:

- από το άρθρο 6, παράγραφος 3, της οδηγίας περί οικοτόπων, καθόσον εξέδωσε παράρτημα στο σχέδιο δασικής διαχείρισεως της δασικής εκτάσεως της Βιαλowieża, χωρίς να διασφαλίσει ότι το παράρτημα αυτό δεν θα έχει δυσμενείς επιπτώσεις στην ακεραιότητα του ΤΚΣ και της ΖΕΠ που αποτελούν την περιοχή του δικτύου Natura 2000 Puszcza Białowieża·
- από το άρθρο 6, παράγραφος 1, της οδηγίας περί οικοτόπων καθώς και από το άρθρο 4, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας περί πτηνών, καθόσον δεν έλαβε τα αναγκαία μέτρα διατηρήσεως που ανταποκρίνονται στις οικολογικές απαιτήσεις οι οποίες ισχύουν για τους τύπους φυσικών οικοτόπων του παραρτήματος Ι και τα είδη του παραρτήματος ΙΙ της οδηγίας περί οικοτόπων, καθώς και για τα πτηνά του παραρτήματος Ι της οδηγίας περί πτηνών και τα μη περιλαμβανόμενα στο εν λόγω παράρτημα αποδημητικά είδη των οποίων η έλευση είναι τακτική, και για τη διατήρηση των οποίων αποφασίστηκε ο χαρακτηρισμός του ΤΚΣ και της ΖΕΠ που αποτελούν την περιοχή του δικτύου Natura 2000 Puszcza Białowieża·
- από το άρθρο 12, παράγραφος 1, στοιχεία α' και δ', της οδηγίας περί οικοτόπων, καθόσον δεν διασφάλισε την αυστηρή προστασία των σαπροξυλικών κανθάρων, ήτοι των ειδών *Buprestis splendens*, *Cucujus cinnaberinus*, *Phryganophilus ruficollis* και *Pytho kolwensis*, που περιλαμβάνονται στο παράρτημα ΙV της οδηγίας αυτής, και συγκεκριμένα δεν απαγόρευσε τη με πρόθεση θανάτωσή τους ή την παρενόχλησή τους και τη βλάβη ή την καταστροφή των τόπων αναπαραγωγής τους εντός της δασικής εκτάσεως της Βιαλowieża, και
- από το άρθρο 5, στοιχεία β' και δ', της οδηγίας περί πτηνών, καθόσον δεν διασφάλισε την προστασία των ειδών πτηνών που μνημονεύονται στο άρθρο 1 της οδηγίας αυτής, μεταξύ άλλων της σπουργιτόγλαυκας (*Glaucidium passerinum*), του αιγιωλιού (*Aegolius funereus*), του λευκονώτη δρυκολάπτη (*Dendrocopos leucotos*) και του τριδάκτυλου δρυκολάπτη (*Picoides tridactylus*), και συγκεκριμένα δεν έλαβε μέτρα προκειμένου τα είδη αυτά να μη θανατώνονται και να μην παρενοχλούνται κατά την περίοδο αναπαραγωγής και εξαρτήσεως και προκειμένου οι φωλιές και τα αυγά τους να μην καταστρέφονται, βλάπτονται ή απομακρύνονται με πρόθεση εντός της δασικής εκτάσεως της Βιαλowieża.

VI. Επί των δικαστικών εξόδων

269 Κατά το άρθρο 138, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα εφόσον υπάρχει σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Δεδομένου ότι η Δημοκρατία της Πολωνίας ηττήθηκε, πρέπει να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τμήμα μείζονος συνθέσεως) αποφασίζει:

1) Η Δημοκρατία της Πολωνίας παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει:

- από το άρθρο 6, παράγραφος 3, της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Μαΐου 1992, για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2013/17/ΕΕ του Συμβουλίου, της 13ης Μαΐου 2013, καθόσον εξέδωσε παράρτημα στο σχέδιο δασικής διαχείρισεως της δασικής εκτάσεως της Βιαλowieża, χωρίς να διασφαλίσει ότι το παράρτημα αυτό δεν θα έχει δυσμενείς επιπτώσεις στην ακεραιότητα του τόπου κοινοτικής σημασίας και της ζώνης ειδικής προστασίας PLC200004 Puszcza Białowieża·

- από το άρθρο 6, παράγραφος 1, της οδηγίας 92/43, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2013/17, καθώς και από το άρθρο 4, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας 2009/147/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 30ής Νοεμβρίου 2009, περί της διατήρησης των αγρίων πτηνών, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2013/17, καθόσον δεν έλαβε τα αναγκαία μέτρα διατήρησης που ανταποκρίνονται στις οικολογικές απαιτήσεις οι οποίες ισχύουν για τους τύπους φυσικών οικοτόπων του παραρτήματος Ι και τα είδη του παραρτήματος ΙΙ της οδηγίας περί οικοτόπων, καθώς και για τα πτηνά του παραρτήματος Ι της οδηγίας περί πτηνών και τα μη περιλαμβανόμενα στο εν λόγω παράρτημα αποδημητικά είδη των οποίων η έλευση είναι τακτική, και για τη διατήρηση των οποίων αποφασίστηκε ο χαρακτηρισμός του ΤΚΣ και της ΖΕΠ που αποτελούν την περιοχή η περιοχή του δικτύου Natura 2000 Puszcza Białowieża·
- από το άρθρο 12, παράγραφος 1, στοιχεία α' και δ', της οδηγίας 92/43, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2013/17, καθόσον δεν διασφάλισε την αυστηρή προστασία των σαπροξυλικών κανθάρων, ήτοι των ειδών *Buprestis splendens*, *Cucujus cinnaberinus*, *Phryganophilus ruficollis* και *Rytho kolwensis*, που περιλαμβάνονται στο παράρτημα ΙV της οδηγίας αυτής, και συγκεκριμένα δεν απαγόρευσε τη με πρόθεση θανάτωσή τους ή την παρενόχλησή τους και τη βλάβη ή την καταστροφή των τόπων αναπαραγωγής τους εντός της δασικής εκτάσεως της Βιαλώιεζα, και
- από το άρθρο 5, στοιχεία β' και δ', της οδηγίας 2009/147, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2013/17, καθόσον δεν διασφάλισε την προστασία των ειδών πτηνών που μνημονεύονται στο άρθρο 1 της οδηγίας αυτής, μεταξύ άλλων της σπουργιτόγλαυκας (*Glaucidium passerinum*), του αιγιωλιού (*Aegolius funereus*), του λευκονώτη δρυοκολάπτη (*Dendrocopos leucotos*) και του τριδάκτυλου δρυοκολάπτη (*Picooides tridactylus*), και συγκεκριμένα δεν έλαβε μέτρα προκειμένου τα είδη αυτά να μη θανατώνονται και να μην παρενοχλούνται κατά την περίοδο αναπαραγωγής και εξαρτήσεως και προκειμένου οι φωλιές και τα αυγά τους να μην καταστρέφονται, βλάπτονται ή απομακρύνονται με πρόθεση εντός της δασικής εκτάσεως της Βιαλώιεζα.

2) Καταδικάζει τη Δημοκρατία της Πολωνίας στα δικαστικά έξοδα.

(υπογραφές)